

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ชุมชนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว : กรณีศึกษาบ้านต้นโชค
ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

กิตติชัย ปัญญาวัน

และ

จตุพร เสถียรคง

ผู้วิจัย

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุน
จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
งบประมาณแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2556

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง ชุมชนกับการจัดการแรงงานต่างด้าว : กรณีศึกษาบ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ สำเร็จลงได้ด้วยดีโดยได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่ให้ทุนสนับสนุนการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ สนิท สัตโยภาส หัวหน้าชุดโครงการวิจัย ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาตลอดถึงให้ข้อคิดเห็นคำแนะนำ ชี้แนะในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ขอกราบขอบพระคุณคณะสงฆ์วัดต้นโชค อาจารย์วรระชะ วงศ์ศักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านต้นโชค คณะครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านต้นโชค คุณสุรพล ปัญญาผัด ผู้ใหญ่บ้านต้นโชค คณะกรรมการหมู่บ้านและชาวบ้านต้นโชคทุกท่าน คุณชัชวาล พุทธิธะ ปลัดอาวุโสอำเภอไชยปราการ ร้อยเอกภัทรพงศ์ เอกกลาง สิบเอกพิชิตชัย ศรีหงษ์ และเจ้าหน้าที่ทหารกองบังคับการควบคุมที่2 หน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารม้าที่4 ฐานปฏิบัติการบ้านร่องธาร หมู่6 ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการทุกท่าน คุณสมเจตน์ สุวรรณ นายกเทศมนตรีตำบลหนองบัว นางสาวจิตติพร พรหมศรี นายศุภฤกษ์ แปงใจ ด.ญ.รัศมีตรา เครือสาร ด.ช. จักรภัทร ภาคดี ผู้ช่วยนักวิจัย ที่ให้ความอนุเคราะห์ สละเวลาและอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้

กิตติชัย ปัญญาวัน

จิตพร เสถียรคง

นักวิจัย

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง การจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษาบ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยประยุกต์ที่มุ่งเน้นการหาข้อมูลองค์ความรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติกิจกรรม ประกอบไปด้วยเนื้อหาในส่วนต่างๆที่จะนำเสนอทั้งหมด 5 ส่วนได้แก่ บทนำ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัย และบทสรุป ซึ่งทั้งหมดจะมีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกันกล่าวคือ บทนำจะเป็นการสร้างให้เข้าใจสิ่งที่ต้องการดำเนินงานพิจารณาที่มาที่ไป จากนั้นเพื่อสร้างความเข้าใจเพิ่มขึ้นในเรื่องการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวจึงมีการทบทวนความรู้ต่างๆอันนำไปสู่การนำเสนอกรอบการวิจัยในท้ายบท จากนั้นจึงเป็นการนำเสนอรูปแบบวิธีการกระบวนกรได้มาซึ่งข้อมูลจากระเบียบวิธีการวิจัยอันจะทำให้ทราบการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ และในส่วนที่สำคัญคือผลการวิจัย อันนำเสนอตามวัตถุประสงค์หลักแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลักคือบริบทของพื้นที่และสภาพการณ์ของปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าว ลักษณะการดำเนินงานขององค์กรต่างๆในการจัดการกับปัญหาแรงงานต่างด้าว รูปแบบวิธีการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวของชุมชน แล้วจากนั้นจึงเป็นการสรุปอภิปรายและนำเสนอข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

อย่างไรก็ดีเนื้อหาที่เกิดจากผลการวิจัยเป็นเพียงภาพสะท้อนที่เกิดจากกรอบและประสบการณ์ของคณะผู้วิจัยภายใต้ระยะเวลาที่ไม่มากนักซึ่งในความเป็นจริงแล้วอาจมีแง่มุมหรือสิ่งที่น่าสนใจอื่นๆที่ยังไม่สามารถเข้าถึงหรือทำการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งได้ จึงนำเสนอตามระเบียบการหาข้อมูลภายใต้บริบทหนึ่งเท่านั้น

กิตติชัย ปัญญาวัน
จิตุพร เสถียรคง
นักวิจัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องชุมชนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว : กรณีศึกษาบ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคของรัฐในการจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือและศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวของชุมชน โดยใช้ลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยภาคสนามและการหาข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งมีวิธีการรวบรวมข้อมูลคือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การจัดกิจกรรมกลุ่มและการสังเกตประกอบเข้าด้วยกัน

จากการวิจัยพบว่า องค์การภาครัฐที่ดำเนินงานเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวมียหลายภาคส่วนทั้งด้านความมั่นคง การศึกษา การปกครอง สาธารณสุข มีอำนาจหน้าที่ที่เป็นไปตามนโยบายและกฎหมาย คอยกำกับทิศทางการดำเนินงานควบคุม จัดระเบียบ สนับสนุนและสื่อสาร หากแต่พบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอันประกอบด้วย ปัญหาในส่วนขององค์การคือปัจจัยนำเข้าที่ไม่เพียงพอและเหมาะสม อันนำมาสู่การขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และปัญหาในส่วนของกระบวนการวิธีการทำงาน อาทิ การประสานงาน การสร้างความรู้ความเข้าใจ การสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ การทราบขอบเขตของอำนาจหน้าที่ เหล่านี้ล้วนทำให้เกิดเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ซึ่งชุมชนและหน่วยงานได้มองเห็นปัญหาดังกล่าวแล้ววิเคราะห์สร้างแนวทางในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานคือ การสร้างรูปแบบการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ขององค์การภาครัฐในเบื้องต้น จากนั้นจึงสร้างกระบวนการเรียนรู้วิธีการทำงานไปพร้อมๆกันและประสานเอาอำนาจดังกล่าวไว้เพื่อการปฏิบัติงานโดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ใช้ศักยภาพของชุมชนเอง เป็นการประสานอำนาจจากภายนอก โดยในขณะเดียวกันมีการประสานอำนาจอย่างไม่เป็นทางการจากภายในชุมชนผ่านสถาบันศาสนาตามรูปแบบของการขัดเกลา ควบคุมโดยบรรทัดฐานคือ จารีต ศีลธรรม วิธีประชา ซึ่งการประสานบรรทัดฐานและรูปแบบการควบคุมที่หลากหลายจากภาคส่วนต่างๆที่สามารถดำเนินงานสนับสนุน เอื้อประโยชน์กันได้ จะทำให้การจัดการปัญหามีความยั่งยืน รอบด้านมากขึ้น

นอกเหนือจากนั้นการบูรณาการ วิธีการจากภาคส่วนต่างๆในการทำงานทั้งหมด ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ การใช้พื้นที่เป็นฐาน พิจารณาส่งต่างๆที่เกิดขึ้นจริงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักในชุมชน ใช้ทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมเป็นต้นทุนประกอบเข้ากับทรัพยากรเชิงระเบียบกติกา อันทำให้เกิดการยกระดับการปฏิบัติงานที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว การมีส่วนร่วมของชุมชน

ABSTRACT

The objectives of “ A Community and Problem Management of Trans-border Workforce: a Case Study of Baan Ton Chok, Nong Bua, Chai Prakaan District, Chiang Mai” were to study government sectors’ operation, problems and obstacles of management of trans-border workforce and to study a community’s participation in the management of trans-border workforce. This study was a qualitative study with field work research and documentary study. An in-depth interview, group discussion, working group and field observation were also employed in this research.

The study revealed that the government organizations working with the trans-border workforce, such as national security organization, educational organization, administrative organization and public health organization, had their own power and duties according to policies and laws. They had to control the operation, reform, support and communicate the trans-border workforce in the area. However, there were many problems and obstacles in its operation. There was a problem in the organizations which was insufficient and inappropriate input factors. This led to a lack of efficiency of the operation. There was also a problem in a process of its operation; for example, coordination, building up knowledge and understanding, communication, interaction and becoming aware of their powers and duties. These are all the obstacles of the operation. The community and the government sectors had realized these problems, so they both analyzed and specified participatory ways of the operation. These ways included creating a model of the trans-border workforce organization firstly depending on the government sectors’ powers and duties. Then, a learning process of the operation was created as well as those powers were collaborated for their operation. The potentiality of the community was also used for specifying the roles and duties. It was external power collaboration. In the meantime, there was informal power collaboration within the community through religious institution following a form of refinement. This collaboration was controlled by norm which was custom, morals and folkways. The collaboration of norms and various forms of controlling of many sectors could support and subserve. It could lead the problem management to be more sustainable and all-around.

Furthermore, many sectors’ integration and procedures of operation were based on area-based, current situations of main stakeholders in the community, uses of existing cultural resources as well as regulation and conventional resources. These led to shifting of its operation to be more distinct.

Keyword: problem management of trans-border workforce, community’s participation

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามศัพท์เฉพาะในการปฏิบัติการ	5
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	6
การดำเนินงานและปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวขององค์กร	6
และภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเรื่องบรรทัดฐานและการควบคุมทางสังคม	16
แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน	24
การศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
กรอบการวิจัย	33
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	34
การดำเนินการวิจัย	34
แหล่งข้อมูล	36
ประชากรและผู้ให้ข้อมูล	36
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	37
เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล	38

บทที่ 4 ผลการวิจัย	34
บริบทของพื้นที่และสภาพการณ์ของปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าว	34
ลักษณะการดำเนินงานขององค์กรต่างๆในการจัดการกับปัญหาแรงงานต่างด้าว	42
รูปแบบวิธีการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวของชุมชน	56
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	69
สรุปผลการวิจัย	69
ข้อเสนอแนะ	75
บรรณานุกรม	77
ภาคผนวก	

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1 กรอบการวิจัย

33

แผนภูมิที่ 2 แผนภูมิแสดงการจัดระเบียบโดยการจัดการข้อมูล

57

ของบุคคลที่เป็นแรงงานต่างด้าวให้เกิดความทันสมัยและเป็นระบบ

แผนภูมิที่ 3 การบูรณาการการจัดการแรงงานต่างด้าวโดยการมีส่วนร่วม

67

ของชุมชนหมู่บ้านต้นโชค

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งในเป้าหมายของแรงงานต่างด้าวที่นิยมเดินทางเข้ามาทำงานอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยมีพรมแดนที่เป็นผืนดินที่ง่ายต่อการเดินทางเข้าประเทศ สาเหตุสำคัญของการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวก็คือ การขาดแคลนแรงงานระดับล่าง ซึ่งมีส่วนทำให้มีการนำแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมาทำงานในหลายกิจการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจก่อสร้าง ที่ต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก งานแม่บ้าน งานการเกษตร บริการเสิร์ฟ เป็นต้น ผลจากการใช้แรงงานต่างด้าวที่ได้ดำเนินถึงกฎหมายและกฎเกณฑ์ของหน่วยงานที่หลากหลาย มีส่วนทำให้การบริหารจัดการด้านแรงงานต่างด้าวเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะไม่มีหน่วยงานใดที่สามารถเปิดเผยสถิติจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่แท้จริงได้

อย่างไรก็ดียังมีความพยายามของหน่วยงานที่จะสะท้อนสถิติของปัญหาดังกล่าวคือ สำนักบริหารแรงงานต่างด้าวปี 2555 (2556: หน้า 1)กล่าวว่า แรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร ทั้งหมด 1,133,851 คน เป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยถูกกฎหมายจำนวน 940,531 คน และเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจำนวน 193,320 คน และเมื่อจำแนกตามสัญชาติพบว่า 3 ลำดับแรกที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมากที่สุดได้แก่ พม่า กัมพูชาและลาว ตามลำดับ โดยมีแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าที่ถูกกฎหมายร้อยละ 68.28 และผิดกฎหมายร้อยละ 34.01 จึงทำให้มีการดำเนินการจัดการดังที่ รัฐบาลไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ได้ดำเนินนโยบายผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองซึ่งประกอบด้วย ลาว พม่า กัมพูชา ทำงานในกิจการบางประเภทและในบางจังหวัดโดยใช้อ้างเหตุผลด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ด้านอุตสาหกรรมและบริการของไทย ซึ่งประเทศไทยได้มีการใช้นโยบายและมาตรการการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ เช่น การจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว ซึ่งการแก้ไขปัญหาก็ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น

การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านส่งผลกระทบต่อประเทศไทย โดยมีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีส่วนใหญ่จะตกแก่นายจ้างคือการที่นายจ้างมีแรงงานต่างด้าวมาใช้ทดแทนแรงงานไทยในส่วนที่ขาดแคลน และสามารถจ้างได้ในราคาถูกกว่าคนไทย ส่วนผลเสีย เช่น

1.) ด้านความมั่นคงมีประเด็นผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ว่าด้วยชนกลุ่มน้อย เขตเสรีแรงงานเถื่อน กฎหมายและนโยบายแรงงานที่ไม่ชัดเจน ไม่มีการวางมาตรการอย่างเป็นระบบ ยึดหยุ่นผ่อนผันในนโยบายจนก่อให้เกิดปัญหาที่สะสมมาอย่างยาวนาน การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ประกอบการและความเคร่งครัดของเจ้าหน้าที่ และปัญหาที่เกิดจากเจ้าหน้าที่ เช่น การคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ การขาดการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.) ผลกระทบทางสาธารณสุข การควบคุมโรค การกักตุนผลกระทบของโรคภัยร้ายแรง การสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน การระงับประมาณและการบริการรักษาพยาบาลของรัฐ เช่น การที่รัฐต้องแบกรับการรักษาพยาบาลผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวรวมถึงปัญหาโรคติดตัวมากับแรงงานต่างด้าวซึ่งบางโรคเป็นโรคที่หายจากประเทศไทยนานแล้ว เช่น โรคเท้าช้างและกาฬโรค ด้านสังคม

3.) ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เห็นได้ชัด ได้แก่ ประเด็นของต้นทุนค่าแรงงาน การแย่งงานคนไทย ปัญหาแรงงานเด็ก การพัฒนาฝีมือแรงงาน การปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะสูง เกิดธุรกิจนอกระบบความต้องการ และจำนวนแรงงานต่างด้าวที่แท้จริง ทำให้ไม่สามารถสร้างตลาดแรงงานที่แท้จริงได้ จนถึงไม่สามารถกำหนดนโยบายการจัดสรรทรัพยากรเพราะไม่มีตัวเลขที่แน่นอน

4.) ผลกระทบทางสังคม ได้แก่ ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การก่ออาชญากรรม การแบ่งแยกเชิงสังคม ขบวนการลักลอบการเข้าเมืองและการค้ามนุษย์ ปัญหาเด็กไร้สัญชาติ ปัญหาการสร้างอิทธิพลกลุ่มชนชาติ ยาเสพติด ปัญหาโสเภณี ภาระของรัฐในเรื่องการจัดปัจจัยพื้นฐานการสาธารณสุขปกติ การพึ่งพาการบริการโรงเรียนของรัฐ การเลือกปฏิบัติด้านมนุษยธรรม

นอกจากนี้หากพิจารณาในส่วนของการกระจายตัวของแรงงานต่างด้าวตามพื้นที่ต่างๆ แล้ว สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว(2556: หน้า2) ระบุว่า ภาคกลางมีจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือมากที่สุด 328,384 คน คิดเป็นร้อยละ 28.96 รองลงมาคือภาคใต้จำนวน 290,673 คน คิดเป็นร้อยละ 25.64 ปริมาณพล จำนวน 218,820 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 ภาคเหนือจำนวน 139,985 คน คิดเป็นร้อยละ 12.34 กรุงเทพมหานคร จำนวน 125,514 คน คิดเป็นร้อยละ 11.07 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 30,502 คน คิดเป็นร้อยละ 2.69 ของจำนวนคนต่างด้าวทั้งหมด

อย่างไรก็ดีในภาคเหนือ ของประเทศไทย แรงงานต่างด้าวที่พบมากที่สุดคือ พม่า ชาวไทยใหญ่ที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากรัฐฉาน ประเทศพม่า ซึ่งมีชายแดนติดกับจังหวัด

เชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดแม่ฮ่องสอน รองลงมาคือชาวกะเหรี่ยง จากรัฐกะเหรี่ยง ชายแดนติดกับจังหวัดตาก สำหรับช่องทางที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาคือ

- 1.) อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 2.) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
- 3.) อำเภอฝาง อำเภอเชียงดาว อำเภอเวียงแหง อำเภอแม่อาว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
- 4.) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

โดยช่องทางที่แรงงานต่างด้าวนิยมเข้ามามากที่สุดคือ ช่องทางอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และช่องทางบ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (ที่มา : สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดเชียงใหม่)

บ้านถ้ำฮอบ หมู่ที่ 6 ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอีกหนึ่งพื้นที่เช่นกันที่มีการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวชาวพม่า และชนกลุ่มน้อยชาวไทยใหญ่ และเมื่อมีการลักลอบเข้ามาแล้ว แรงงานเหล่านั้นจะกระจายไปอยู่กับญาติพี่น้องที่เข้ามาอยู่ก่อนแล้ว ตามหมู่บ้านต่าง ๆ เช่น หมู่บ้าน ผาแดง บ้านสันใจ และบ้านต้นโชค ตำบลหนองบัวอำเภอไชยปราการ โดยเฉพาะหมู่บ้านต้นโชค

หมู่บ้านต้นโชค ปัจจุบัน มีจำนวนครัวเรือนที่เป็นบุคคลสัญชาติไทยทั้งสิ้น 224 ครัวเรือน ประชากรสัญชาติไทย 633 คน ต่างด้าวที่เป็นชนกลุ่มน้อยชาวไทยใหญ่และพม่า จำนวน 60 ครัวเรือน จำนวน 370 คน ไม่นับรวมชาวต่างด้าวที่เป็นประชากรแฝง ซึ่งมาอาศัยอยู่กับญาติเพื่อทำงานรับจ้างในหมู่บ้านบางครั้งคราว ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีจำนวนมาก ซึ่งการเข้ามาอาศัยในหมู่บ้านส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่เป็นอย่างมาก และถ้าปล่อยให้เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นต่อไป คาดว่าประชากรต่างด้าวจะเข้ามาอาศัยอยู่จนไม่สามารถควบคุมได้ และจะเกิดปัญหาด้านต่าง ๆ ตามมามากมาย

จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้คณะผู้วิจัยตระหนักเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นว่าควรได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดการจัดการที่ดีเป็นระบบรวมถึงการที่ชุมชนชาวบ้านต้นโชค สามารถจัดการปัญหาของตนเองได้ในเบื้องต้น นอกจากนี้ในส่วนในพื้นที่บ้านต้นโชคเอง มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่สามารถผนวกหรือผสมผสานกับวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่ได้ ในช่วงระยะเวลาที่ช้านาน เดิมทีมีความสมานฉันท์ในการอยู่ร่วมกัน จึงทำให้มีความน่าสนใจเพื่อถอดเป็นความรู้ วิถีปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อพื้นที่อื่นๆที่มีบริบทในลักษณะเดียวกันได้ในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของรัฐในการจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในเขตพื้นที่อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

2.2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการในการจัดการแรงงานต่างด้าว

2.3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของรัฐ และชุมชนในการจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในเขตพื้นที่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชน และองค์กรต่างๆในการจัดการแรงงานต่างด้าว ในหมู่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านบรรทัดฐานและการควบคุมทางสังคม

3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

หมู่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการจังหวัดเชียงใหม่

3.3 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่มีชื่อตามทะเบียนบ้าน และ ประชากรชาวต่างด้าวในหมู่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งที่ดำเนินชีวิตอยู่ดั้งเดิมและอพยพเข้ามาอยู่อาศัยใหม่

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ทราบและเข้าใจถึงการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค ของรัฐ ชุมชน ในการจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่

4.2 สามารถแสวงหาแนวทางปฏิบัติงานแก้ไขปัญหที่เหมาะสมกับบริบทในการจัดการแรงงานต่างด้าวได้

4.3 เกิดความเข้าใจร่วมกันในการจัดการแรงงาน และดำเนินชีวิตร่วมกันได้ในชุมชน

4. นิยามศัพท์เฉพาะในการปฏิบัติการ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนภาคส่วนต่าง ๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็น องค์การชุมชน โดยมีร่วมกิจกรรมที่มีการเรียนรู้ การจัดการ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชนแล้วถึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ

การจัดการ หมายถึง การสร้างกลไก หรือระบบ ระเบียบเพื่อให้คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน และสมาชิกทุกคน ได้ให้ความสนใจ ในเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นร่วมกันมีเพียงแต่ให้ความสนใจอย่างใดอย่างหนึ่งเฉพาะ แต่ให้ความสนใจโดยทั่วไปซึ่งมีขอบเขตมากพอที่จะอยู่ร่วมกันในชีวิตประจำวัน

แรงงานต่างด้าว หมายถึง แรงงาน คนต่างด้าวชาวพม่า ไทยใหญ่ และจีนฮ่อ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตันโซค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

คนไต หมายถึง คนไทยใหญ่ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตันโซค ซึ่งเป็นภาษาที่คนในภาคเหนือและกลุ่มคนไทยใหญ่ในพื้นที่เรียกตนเอง

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการวิจัยเรื่อง ชุมชนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษา หมู่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีการสร้างความเข้าใจใน ทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ เพื่อสร้างความชัดเจนในวิธีการและวิธีคิดสำหรับการหาข้อมูลให้ตรง และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยได้แบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ หลักคือ

1. การดำเนินงานและปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวขององค์กรและภาคส่วน ต่างๆที่เกี่ยวข้อง
2. แนวคิดเรื่องบรรทัดฐานและการควบคุมทางสังคม
3. แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (area based approach)
4. การศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยทั้งหมดจะมุ่งทำความเข้าใจจากการดำเนินงานที่มีอยู่จริงของภาคส่วนต่างๆ ที่เป็น รูปธรรมในชุมชนหมู่บ้านต้นโชค พร้อมกับการพิจารณาบรรทัดฐานและการควบคุมที่ดำเนินอยู่ ในพื้นที่ว่าจะสามารถทำหน้าที่ได้อย่างไร อันจะนำไปสู่การสร้างความชัดเจนในการควบคุมจาก การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน นำมาสู่ความเข้าใจ ในการจัดการที่ สามารถดำเนินการควบคู่กันได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.การดำเนินงานและปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวขององค์กรและภาคส่วน ต่างๆที่เกี่ยวข้อง

การทำความเข้าใจเนื้อหาส่วนนี้เป็นการดำเนินงานจากองค์กรทั้งที่เป็นทางการและไม่ เป็นทางการ มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยนำเสนอสถานการณ์ในการ ดำเนินการเบื้องต้นและปัญหาอุปสรรคเป็นลำดับ

สถานการณ์และการดำเนินงาน

จำนวนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่เข้ามาในประเทศไทยและการลักลอบทำงาน ของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมีจำนวนมากเนื่องจากปัญหาของประเทศซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ ของแรงงานต่างด้าวดังกล่าว ทำให้มีการหลั่งไหลของแรงงานต่างด้าวเข้าประเทศมีจำนวนมาก เนื่องด้วย อัตราการว่างงานของแรงงานต่างด้าวสูง ระดับค่าจ้างและเงินเดือนที่ต่ำเมื่อ

เปรียบเทียบกับประเทศไทย การขาดสิ่งจูงใจสำหรับความก้าวหน้าในอาชีพ ความไม่พอใจสภาพสังคมการเมืองในประเทศ ซึ่งทั้งหมดเป็นปัจจัยผลักดันและในขณะที่ประเทศไทยมีปัจจัยดึงดูดให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเคลื่อนย้ายเข้ามาในประเทศไทย เพราะระดับค่าจ้างและเงินเดือนที่สูงกว่าประเทศตน การขาดแคลนกำลังคนในบางสาขา การมีโอกาสสำหรับความก้าวหน้าในอาชีพ การไม่มีการกีดกันด้านเชื้อชาติ ศาสนา ฯลฯ ที่ผ่านมารัฐไม่เคยมีการสำรวจสำมะโนประชากรแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองไทยอย่างจริงจังและทั่วถึงทำให้ไม่มีฐานข้อมูลที่ชัดเจนและแน่นอนในการกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาลaborต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

ความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองของนายจ้างในประเทศไทยมีสูงเนื่องจากกิจการบางประเภทมีความต้องการแรงงานต่างด้าวในสาขาต่างๆ ซึ่งลักษณะงานบางประเภทแรงงานไทยไม่สนใจที่จะทำเช่น กรรมกรทั่วไป การประมงและต่อเนื่องเกษตรและผู้ใช้ในบ้าน

จากการที่รัฐบาลได้เปลี่ยนนโยบายบ่อยครั้ง ทำให้เกิดผลกระทบต่อความเชื่อถือของนโยบาย เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเกิดความสับสนและปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการควบคุมการทำงานและอาชีพคนต่างด้าวไม่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการควบคุมอาชีพคนต่างด้าว ควรได้มีการวิเคราะห์ วิจัยอย่างจริงจัง เพื่อจักได้วางกรอบนโยบาย กฎหมายระเบียบข้อบังคับสำหรับการควบคุมอาชีพคนต่างด้าว ที่เหมาะสมต่อไป

อย่างไรก็ตามมีการกล่าวถึงการดำเนินงานขององค์กรต่างๆโดยภาพรวมดังนี้

เมื่อพิจารณาถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ ลือชัย วงษ์ทอง(2555:263) กล่าวว่า มีรายละเอียดของหน่วยงานต่างๆคือ ฝ่ายปกครองและความมั่นคง (กระทรวงมหาดไทย) ฝ่ายรักษาความมั่นคง ควบคุมป้องกันปราบปราม (กองกำลังทหารบกเฉพาะกิจกระทรวงกลาโหม) ฝ่ายควบคุม ป้องกันปราบปราม(ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ตำรวจตระเวนชายแดน และตำรวจภูธร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ฝ่ายแรงงาน(จัดหางาน แรงงานกระทรวงแรงงาน) ฝ่ายควบคุมโรคติดต่อและดูแลสุขภาพ(กระทรวงสาธารณสุข) และผู้ประกอบการธุรกิจ

ซึ่งความเป็นจริงแล้วในพื้นที่จริงที่มีการดำเนินการจากหน่วยงานที่ไม่เป็นทางการในรูปแบบอื่นๆประกอบเข้าด้วยกันดังนี้

สมเกียรติ กองสัมฤทธิ์ (2550:78-80) ได้กล่าวถึงองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ พ.ศ. 2547 มีดังนี้

องค์กรของรัฐบาล ฝ่ายการเมือง อาจกล่าวได้ว่ามีความสำคัญในการกำหนดขอบเขตในการนำนโยบายไปปฏิบัติของระบบราชการ มีมติคณะรัฐมนตรี การออกกฎกระทรวง ตลอดจนการวางระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องถือเป็นแนวทางไปปฏิบัติ มักจะไม่ให้ความสนใจหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดรายละเอียดของกระบวนการในการนำนโยบายไปปฏิบัติมากนัก ส่วนที่ค่อนข้างจะให้ความสนใจก็คือการพิจารณาว่าหน่วยงานใดมีความสามารถ มีสมรรถนะเพียงพอที่จะเป็นความรับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ ในส่วนของระบบราชการ หน่วยงานต่างๆ ของรัฐซึ่งเป็นทั้งผู้เก็บรวบรวม วิเคราะห์ และป้อนข้อมูลต่างๆ ไปให้ฝ่ายการเมืองมีการจัดตั้งคณะกรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยส่วนราชการต่างๆ มาร่วมพิจารณากำหนดนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ

ในส่วนของกลุ่มองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล ได้แก่ กลุ่มผลประโยชน์ องค์กรเอกชน เช่น สภาหอการค้า สมาอุตสาหกรรม องค์กรการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ องค์กรเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เป็นต้น ซึ่งองค์กรเหล่านี้จะตรวจสอบดูแลการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดความชอบธรรม นโยบายการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เน้นให้เกิดการบริหารจัดการแบบบูรณาการ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจจากส่วนกลาง การนำยุทธศาสตร์การจัดระบบแรงงานต่างด้าวมาปฏิบัติโดยพิจารณาถึงข้อดีข้อเสีย จุดอ่อนจุดแข็งในแต่ละด้านเพื่อเป็นส่วนส่งเสริมสนับสนุนและหาทางแก้ไขในประเด็นที่เป็นปัญหาของการทำงาน รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎหมายด้วยความสุจริต ซื่อตรงและมีเมตตาธรรมต่อคนต่างด้าว จะส่งผลให้ปัญหาแรงงานต่างด้าวที่สะสมมานานได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่เป้าหมายสุดท้ายคือการใช้แรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมาย

นอกจากนี้ เอกพนม ศรีทอง (2548:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการควบคุม กำกับ และตรวจสอบแรงงานต่างด้าวของจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ พบว่า

ระบบการควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวมีการดำเนินการแบบ บูรณาการ โดยได้กำหนดขั้นตอนผ่านกระบวนการต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย โดยจังหวัดและอำเภอ ดำเนินการจัดทำทะเบียนประวัติคนต่างด้าว สัญชาติพม่า ลาว กัมพูชา อายุตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไป กระทรวงแรงงาน โดยจัดหางานจังหวัด ดำเนินการ จัดทะเบียนนายจ้างเพื่อทราบความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว พิจารณาจำนวนที่จะอนุญาตและพิจารณาอนุญาตทำงาน กระทรวงสาธารณสุข โดยสถานพยาบาลในจังหวัด

ดำเนินการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพคนต่างด้าวที่ได้จัดทำทะเบียนประวัติและประสงค์จะทำงาน ณ สถานพยาบาลที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด กระทรวงกลาโหม โดยฝ่ายทหาร ดำเนินการสกัดกั้นและปราบปราม จับกุมแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบมาทำงานภายหลังการจดทะเบียนประวัติ คนต่างด้าว กระทรวงมหาดไทย โดยฝ่ายปกครองดำเนินการสกัดกั้นการเข้ามาของแรงงานต่างด้าวรายใหม่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยสถานีตำรวจในจังหวัด ดำเนินการสกัดกั้น ปราบปราม และจับกุม ดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาทำงาน ภายหลังจากการจดทะเบียนประวัติคนต่างด้าว

การจัดระบบในระดับจังหวัดได้กำหนดขั้นตอนต่างๆ ดังนี้ 1) การสำรวจจำนวนคน ต่างด้าว 2) เจ้าบ้าน ผู้ให้ที่พักพิง นายจ้าง กรอกรายละเอียดข้อมูล 3) อำเภอรับข้อมูลและดำเนินการบันทึกประวัติ 4) เจ้าหน้าที่ตำรวจจัดทำประวัติและพิมพ์ลายนิ้วมือ 5) นายจ้างแจ้งความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว 6) สำนักงานจัดหางานออกหนังสือการอนุญาตให้จ้างคนต่างด้าว 7) คนต่างด้าวตรวจสุขภาพ 8) คนต่างด้าวที่ผ่านการตรวจสุขภาพยื่นใบอนุญาตทำงาน 9) เจ้าหน้าที่กรมการปกครองส่งมอบอนุญาตทำงาน 10) คนต่างด้าวรับใบอนุญาตทำงาน

กระบวนการ มาตรการควบคุม กำกับ ดูแลและตรวจสอบแรงงานต่างด้าว มีหน่วยงานของรัฐฝ่ายต่างๆที่รับผิดชอบ ได้แก่ ตำรวจ ด่านตรวจคนเข้าเมือง ฝ่ายปกครอง สำนักงานจัดหางานจังหวัด รวมทั้งนายจ้างผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าว และแรงงานต่างด้าว ได้มีมาตรการต่างๆ สรุปได้ ดังนี้ 1) การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน นายจ้างผู้ประกอบการ ผู้นำพา ผู้ให้ที่พักพิงตระหนักถึงการใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การแจ้งเบาะแส การให้ข่าว 2) การป้องกันปราบปราม จับกุมดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายหรือกระทำความผิดเงื่อนไข 3) การสกัดกั้น การตั้งจุดตรวจ จุดสกัด ตั้งด่านตรวจตาม เส้นทางเข้าออก 4) การดำเนินคดีและผลักดันออกนอกราชอาณาจักร 5) การตรวจสอบ จับกุมแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และแรงงานต่างด้าวที่ทำผิดเงื่อนไข ตรวจสอบนายจ้างผู้ประกอบการในพื้นที่ 6) การตรวจสอบแรงงานต่างด้าวที่ย้ายเข้าออกระหว่างเขตจังหวัด 7) การควบคุม ดูแลความประพฤติ 8) นายจ้างยึดบัตรประจำตัวคนต่างด้าวไว้เองเพื่อป้องกันแรงงานต่างด้าวลักลอบออกนอกเขตพื้นที่ควบคุม 9) การขู่กำชับหากมีพฤติกรรมกระทำความผิดเงื่อนไขจะส่งตัวกลับประเทศ 10) การแจ้งเบาะแสแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่เข้ามาในพื้นที่

11) การควบคุม ดูแลความประพฤติ คอยตักเตือนสมาชิกในกลุ่ม 12) การไม่คบหาสมาคม
 แรงงานต่างด้าวที่มีพฤติกรรมที่สร้างปัญหา

เงื่อนไขในการควบคุม กำกับ ดูแลและตรวจสอบแรงงานต่างด้าว พบว่า มีเงื่อนไขที่เอื้อ
 และเงื่อนไขที่เป็นปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหลายประการ ซึ่งเงื่อนไขที่เอื้อต่อระบบ
 ได้แก่ การที่จากนายจ้าง/ผู้ประกอบการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ให้ความร่วมมือ
 ควบคุม ดูแลแรงงานต่างด้าว การจัดทำฐานข้อมูลประวัติแรงงานต่างด้าวในคอมพิวเตอร์ มี
 ประสิทธิภาพในการตรวจสอบ สำหรับเงื่อนไขที่เป็นปัญหาอุปสรรค ได้แก่ การที่หน่วยงาน
 ต่างๆ ไม่อยากก้าวล่วงงานของกันและกัน สภาพพื้นที่ไม่อำนวยต่อการปฏิบัติ เทคโนโลยีการ
 สื่อสารทำให้แรงงานต่างด้าวรู้ตัวก่อนการตรวจสอบจับกุม การบังคับใช้กฎหมายไม่เคร่งครัด
 เศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าว อัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ แรงงานต่างด้าวมาอยู่
 ในเมืองไทยนานๆ ใช้ความผสมกลมกลืน ความชำนาญ หลีกเลียงการควบคุมตรวจสอบ รวมทั้ง
 การปฏิบัติไม่สอดคล้องกับนโยบาย

ณัฐชญา อุดมชัย (2549:155) สำหรับนโยบายเกี่ยวกับการผ่อนผันและผลักดัน
 แรงงานต่างด้าวออกนอกประเทศยังไม่มี ความชัดเจน เนื่องจากคณะกรรมการแก้ไขปัญห
 แรงงานต่างด้าวจะต้องนำเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อขอให้กำหนดเป็นนโยบายอีกครั้งว่าจะ
 ผ่อนผันหรือดำเนินการผลักดันและจับกุมอย่างเข้มงวดต่อไป ส่วนการผลักดันแรงงานผิด
 กฎหมายกลับประเทศนั้น ทางสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) คาดการณ์ว่ายังมีแรงงานต่าง
 ด้าวผิดกฎหมายที่หลบหนีอยู่ในประเทศไทยประมาณ 1 ล้านคน ซึ่งจำนวนแรงงานต่างด้าวผิด
 กฎหมายนี้จะส่งผลกระทบต่อโอกาสการทำงานของคนงานไทย รวมไปถึงการก่อให้เกิดปัญหา
 ด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินคนไทยที่เกิดจากแรงงานต่างด้าวด้วย

จากการทบทวนเพื่อสร้างความเข้าใจพบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาแรงงานต่าง
 ด้าวในประเทศไทยมีทั้งระดับนโยบายและในระดับปฏิบัติการ หากแต่เมื่อพิจารณาตามความ
 เหมาะสมสำหรับงานวิจัยในหมู่บ้านต้นโชคแล้วสามารถสรุปเป็นลักษณะที่ดำเนินงานได้แก่
 การควบคุมดูแลสกัดกั้นและป้องปราม การจัดระบบแรงงานต่างด้าวที่เน้นการกำกับและ
 ตรวจสอบ การสื่อสารสร้างความรู้ประชาสัมพันธ์ รวมถึงการดำเนินงานด้านสาธารณสุข
 สาธารณูปโภค ตามลำดับ

ปัญหาอุปสรรคการจัดการแรงงานต่างด้าว

จากการปัญหาและอุปสรรคที่พบพบว่ามีผู้เสนอแนวทางไว้ดังนี้

พดิน เมืองชมพู (2550:หน้า61) เสนอข้อสรุปแนวทางการดำเนินการของรัฐบาลไทย เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว พ.ศ. 2535-2548 และผลจากการที่รัฐบาลไทยได้ดำเนินการ ซึ่ง รายงานฉบับนี้ได้ค้นพบสิ่งที่เป็นสาระสำคัญหลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลของการที่ รัฐบาลไทยได้ค้นหาแนวทางในการดำเนินการหรือจัดการที่เหมาะสมเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว เพื่อหาข้อสรุปที่ดีที่สุดดังนี้

1. มติคณะรัฐมนตรีไม่สามารถปฏิบัติได้จริง กล่าวคือจากการที่รัฐบาลไทยได้ กำหนดสัญชาติแรงงานต่างด้าว(พม่า ลาว กัมพูชา) จะต้องเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองนั้น ปรากฏว่าจากข้อเท็จจริงเจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจสอบรายชื่อ สัญชาติและระยะเวลาที่เข้ามาของ แรงงานต่างด้าวได้ ทำให้เป็นแรงจูงใจให้มีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอพยพเข้ามาเพิ่มขึ้นทุก ปีและ แรงงานต่างด้าวสัญชาติอื่นก็จะอาศัยช่องว่างตรงนี้เข้ามาทำงานโดยอ้างว่าเป็นคนทั้ง สามสัญชาติได้ ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องกับขั้นตอน การผลักดันออกนอกประเทศเมื่อครบ กำหนดเวลา นอกจากนี้การอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวได้ทำงานในภาคการเกษตรและประมง ซึ่งมีเป็นจำนวนมากที่สุด ไม่สามารถที่จะตรวจสอบได้ว่าแรงงานต่างด้าวดังกล่าวได้ทำงานจริง หรือไม่ เนื่องจากการประกอบกิจการของนายจ้างภาคการเกษตรและประมงไม่มีการจดทะเบียน การค้าจึงไม่มีหลักฐานมาแสดงเมื่อทำการตรวจสอบ

2. มติคณะรัฐมนตรีไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง กล่าวคือ ยังมีแรงงานต่างด้าวส่วน ใหญ่ ที่นายจ้างไม่สามารถนำมาจดทะเบียนหรือรายงานตัวและขอใบอนุญาตทำงานเนื่องจาก การทำงานของแรงงานต่างด้าวเป็นการลักลอบเข้ามาทำงานโดยกระบวนกรที่ผิดกฎหมาย ซึ่ง จะทำให้ทั้งลูกจ้างและนายจ้างมีความผิด การทำงานของแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย ส่วนมากจะทำงาน ในกิจการผลิตสินค้าแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร กิจการบริการขายส่ง ขายปลีก โรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นหลัก ทั้งนี้ในข้อเท็จจริงความต้องการแรงงาน ต่างด้าวเข้าไปทำงานก็มีความแตกต่างกัน การกำหนดอาชีพ ประเภทของกิจการที่อนุญาตของ รัฐบาลไทย จึงไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เพราะกิจการในภาคเกษตรกรรมและกิจการ ประมงเป็นการจ้างงานแบบชั่วคราวตามฤดูกาลไม่ใช่งานประจำ ที่สำคัญมีการเปลี่ยนนายจ้าง อยู่บ่อยๆ เจ้าหน้าที่จึงไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลที่แท้จริงได้

3. ขาดการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในการ ดำเนินการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว เช่นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยสำนักงานตรวจคนเข้า เมืองจะเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องการจับกุมและการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว

กระทรวงมหาดไทยโดยกรมการจัดหางานจะเน้นเรื่องของการจัดลงทะเบียนแรงงานต่างด้าว กระทรวงการต่างประเทศจะเน้นเรื่องของการมาตรการการดำเนินการในภาพรวมของประเทศ เป็นต้น ซึ่งจากการที่แต่ละหน่วยงานไม่ได้จัดการหรือไม่ได้ดำเนินการในทิศทางเดียวกันที่ชัดเจนทำให้เกิดช่องว่างในการปฏิบัติกลายเป็นข้อบกพร่องหรือเกิดปัญหาตามมา

4. การออกมติคณะรัฐมนตรีหลายครั้งก่อให้เกิดความสับสน รัฐบาลได้ออกมติคณะรัฐมนตรีผ่อนผันในเรื่องเดียวกันบ่อยครั้ง ทำให้นายจ้างเกิดความสับสนว่ารัฐบาลจะให้นายจ้างปฏิบัติตามในแนวทางอย่างไร ขาดความชัดเจนทั้งในเรื่องสาระสำคัญและข้อปฏิบัติ

ณัฐกานต์ สัจจำปา (2549:บทคัดย่อ) ทำการศึกษา ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามนโยบายการจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวปี 2547 พบว่ามีปัญหาอุปสรรคคือ ปัญหาด้านนโยบายในประเด็น นโยบายกำหนดให้ทำงานร่วมกันแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ในข้อเท็จจริงของการปฏิบัติงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ส่งผลให้การประสานงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปัญหาด้านการปฏิบัติงาน ในประเด็น คู่มือการปฏิบัติงานและระเบียบปฏิบัติออกมาล่าช้า กำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานมากและไม่ชัดเจน ปัญหาด้านบุคลากร บุคลากรมีจำนวนจำกัดคือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวมีเพียง 1 คน และเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณงานที่ได้รับมอบหมายแล้วทำให้ดำเนินงานไม่ทัน และปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ในประเด็นการจัดส่งใบเสร็จรับเงินเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ล่าช้า

อัญมิกา ทองเปลว(2542:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์การจัดระบบแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย พบว่า ส่วนผลการดำเนินการที่มีการผ่อนผันเพื่อควบคุมการทำงาน ของแรงงานต่างด้าวยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เนื่องจากไม่สามารถควบคุมการเพิ่มขึ้นของจำนวนแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศได้ เพราะเกิดจากปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามนโยบายการจัดระบบแรงงานต่างด้าวตามมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2541 ในส่วนเกี่ยวกับ กระบวนการติดต่อสื่อสารและการประสานงานที่เกิดจากความแตกต่างในลักษณะของหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ ความไม่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง กับนโยบาย และการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ต่อเนื่องและครอบคลุม สมรรถนะขององค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติที่เกิดจากความเพียงพอของทรัพยากรที่สนับสนุนคุณภาพของบุคลากร และสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความสามารถในการควบคุมนโยบายซึ่งครอบคลุมถึงความเข้าใจนโยบายของผู้ปฏิบัติและความสอดคล้องของกิจกรรมการดำเนินการจัดระบบแรงงานต่างด้าวกับข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่

พตินี เมืองชมพู(2550:บทคัดย่อ)ได้ศึกษา แนวทางการดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว พ.ศ.2535-2548 พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการอยู่หลายประการ อันมีสาเหตุจาก

ประการแรก ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่า ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าแรงงานต่างด้าวมีจำนวนที่แท้จริงในภาคการเกษตรและประมงมีมากน้อยเพียงใด

ประการที่สอง ยังมีแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาวและกัมพูชา จำนวนมากที่นายจ้างไม่สามารถนำมาจดทะเบียนได้ เพราะว่าการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวเป็นการลักลอบ โดยผ่านกระบวนการที่ผิดกฎหมายซึ่งทำให้ลูกจ้างและนายจ้างมีความผิด

ประการที่สาม ขาดการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เน้นการปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องการกวดขันจับกุม ในขณะที่กระทรวงการต่างประเทศจะเน้นการดำเนินการในภาครวมของประเทศตามแนวทางของการดำเนินการด้านมนุษยธรรม

ประการที่สี่ งบประมาณไม่เพียงพอ รัฐบาลไม่สามารถที่จะจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เพียงพอ เช่นการเบิกจ่ายค่าตอบแทนหรือเงินเดือนให้กับเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างเป็นไปอย่างเชื่องช้าไม่ทันตามเวลาที่กำหนด หน่วยงานขาดอุปกรณ์การทำงานที่ทันสมัย ทำให้ไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลตามกรอบระยะเวลาได้

สาริโรจน์ คมคาย(2553:161-165) สรุปปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวดังนี้

ประเด็นที่ 1 ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการจัดระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองของรัฐบาล ซึ่งมีการจำกัดพื้นที่แต่ไม่จำกัดประเภทของกิจการ เป็นนโยบายในการแก้ปัญหาระยะสั้นรายปี ประกอบมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2552 เปิดให้มีการจดทะเบียนกิจการต่างๆ รวม 24 กิจการทำให้มีแรงงานต่างด้าวกระจายในทุกจังหวัดของประเทศไทยซึ่งยากต่อการควบคุม

ประเด็นที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองภายใต้คณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง คือ การไม่มีสำนักงานเป็นของตนเองขณะเดียวกันต้องดูแลแรงงานต่างด้าวนับล้านคน มีกฎหมายที่เน้นหนักในด้านความมั่นคงซึ่งไม่ใช่ภารกิจหลักของกรมการจัดหางานที่มีหน้าที่ในการออกใบอนุญาตทำงานให้กับแรงงานต่างด้าวเป็นหลัก ประกอบกับการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารดังกล่าวเป็นเพียง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นการใช้อำนาจในการบริหารของรัฐบาลไม่มีกฎหมายแม่บทรองรับ

ประเด็นที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการพิสูจน์สัญชาติของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าวไม่ไปพิสูจน์สัญชาติ บางส่วนจะไม่เข้าสู่อำนาจพิสูจน์สัญชาติเพราะกลัวถูกจับ มีความคาดหวังว่าจะได้รับสัญชาติไทย มีคนต่างด้าวสัญชาติอื่นสวมสิทธิ์เป็นคนสัญชาติพม่า และปัญหาแรงงานต่างด้าวไม่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ

ประเด็นที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน ทำให้ไม่สามารถควบคุมสายหรือนายหน้าที่เป็นตัวแทนบริษัทจัดหางานที่อยู่ในเมืองไทยได้ กฎหมายก็ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการเป็นตัวแทนในการติดต่อนำเข้าแรงงานต่างด้าว หน่วยงานของรัฐเป็นเพียงผู้ออกใบอนุญาตทำงานและเป็นหน่วยงานกลางที่คอยจัดส่งเอกสารเท่านั้น ปัญหาแรงงาน ปัญหาแรงงานต่างด้าวโดยถูกกฎหมายไม่สามารถเปลี่ยนนายจ้างได้ ทำให้ต้องลักลอบทำงาน

ประเด็นที่ 5 ปัญหาเกี่ยวกับการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวตามช่วงระยะเวลา หรือตามฤดูกาล ไม่สามารถขอใบอนุญาตทำงานได้

ประเด็นที่ 6 ปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองและผู้เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ได้ใช้มาตรการในการผลักดันและส่งกลับตามมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยไม่มีการดำเนินคดีเนื่องจากประเทศไทยไม่มีสถานที่กักกันและงบประมาณที่เพียงพอในการดูแลแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทำให้แรงงานต่างด้าวไม่เกรงกลัวไม่เกรงกลัวการถูกลงโทษ – นายจ้างที่ใช้แรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้รับอนุญาตไม่มีบทลงโทษจำคุก กฎหมายไม่ให้อำนาจเด็ดขาดในการจับกุมแรงงานต่างด้าว อัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ การไม่มีเจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพนักงานปฏิบัติงานตามคำสั่ง – นายจ้างไม่ปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน การไม่ขออนุญาตออกนอกเขตท้องที่ตามเงื่อนไขที่รัฐกำหนดทำให้แรงงานต่างด้าวกลายเป็นอยู่นอกระบบและยากต่อการควบคุม กรมการจัดหางานและภาคเอกชนไม่มีอำนาจในการหานายหน้าหรือหางานเนื่องจากไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจ

ประเด็นที่ 7 ปัญหาเกี่ยวกับการบูรณาการและการเชื่อมโยงข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาเกี่ยวกับการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจัดเก็บข้อมูลคนต่างด้วย ได้แก่ กรมการปกครอง สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กรมการจัดหางาน กระทรวงสาธารณสุข กรมพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ แต่ละหน่วยจัดเก็บข้อมูลไว้ใช้เฉพาะหน่วยงานของตน ไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อใช้อย่างบูรณาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้

อัญฌิกา ทองเปลว(2542:หน้า45-46)จากการศึกษาเรื่องการศึกษาวิเคราะห์การจัดระบบแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายพบว่าระบบที่ควบคุมมีอุปสรรคในการปฏิบัตินโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

กระบวนการติดต่อสื่อสารและประสานงานที่เกิดจากความแตกต่างในลักษณะของหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ เพราะมีหน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติตามมาตรการการจัดระบบแรงงานต่างด้าวที่มีความแตกต่างในเรื่องการสั่งการและพื้นที่ดำเนินการ อีกทั้งความไม่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องกันนโยบาย ทั้งที่เป็นความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นและประชาชน ความร่วมมือของแรงงานไทย ความร่วมมือของนายจ้าง ซึ่งความไม่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่นและประชาชนทำให้เป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน เนื่องจากการขาดผู้ตรวจสอบเพื่อให้มีการบังคับใช้ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย ซึ่งมีสาเหตุมาจากองค์กรท้องถิ่นและประชาชนยังไม่ตระหนักถึงผลกระทบที่ได้รับจากแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายเพราะไม่มีผลกระทบทางตรงกับองค์กรท้องถิ่นและประชาชนเอง ประกอบกับการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ต่อเนื่องและเพียงพอโดยสื่อการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ครอบคลุมพอที่จะกระตุ้นจิตสำนึกขององค์กรท้องถิ่นและประชาชน ทั้งนี้เนื่องมาจากการขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์

ผานิต แพเกาะ (2544:บทคัดย่อ)ได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำนโยบายไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา นโยบายจัดระบบเพื่อควบคุมแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย พบว่าด้านสมรรถนะขององค์กร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างองค์กร พบว่าการจัดโครงสร้างองค์กรไม่เหมาะสมมีหลายหน่วยงานเกี่ยวข้อง ลักษณะการวินิจฉัยสั่งการจากหน่วยเหนือมายังหน่วยล่างและมีลักษณะเป็นทางการ ตามลักษณะของหน่วยงานที่รับผิดชอบที่เป็นระบบราชการ ด้านบุคลากรพบว่า มีจำนวนไม่เพียงพอ และส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรมก่อนปฏิบัติตามนโยบาย ด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้พบว่า มีจำนวนไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่รับผิดชอบ

ด้านความสัมพันธ์กับองค์การอื่นๆที่เกี่ยวข้อง พบว่า จำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหลายหน่วยงานได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ส่วนในเรื่องลักษณะการติดต่อสัมพันธ์ พบว่า การติดต่อมีปัญหาไม่ราบรื่น ความร่วมมือหรือการทำความเข้าใจกับหน่วยงานหลักอื่นๆ พบว่ามีปัญหาในระเบียบ วิธีปฏิบัติ ข้อจำกัดที่ต่างกัน

การทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ ของหน่วยปฏิบัติและหน่วยหลักอื่นๆ พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และวิธีปฏิบัติงานที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ในส่วนของการคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อนโยบายจัดระบบเพื่อควบคุมแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายพบว่า ส่วนใหญ่เห็นควรผ่อนผันให้มีการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายเท่าที่จำเป็น และส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าควรผลักดันให้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอยู่เฉพาะบริเวณชายแดน

สุภาวศ์ จันทรวณิช และคณะ (2545: 34) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การติดตามผลการจัดทะเบียนแรงงานต่างด้าวปี 2544 กระบวนการและปัญหา พบว่า การให้ทหารเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจจับอาจจะทำให้เกิดปัญหาในระยะยาว เพราะไม่ใช่ภารกิจหลักของทหาร การดำเนินการตรวจสอบควรเป็นหน้าที่ของกระทรวงแรงงานมากกว่า

จากการสร้างความเข้าใจเรื่องปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานเกี่ยวกับปัญหาแรงงานต่างด้าวผู้วิจัยสามารถสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยออกเป็น 2 ส่วนคือในส่วนขององค์กร ภาคส่วน และในส่วนของการกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

- ในส่วนขององค์กรภาคส่วนที่ดำเนินงานจะมีปัญหาในศักยภาพ สมรรถนะของหน่วยงานที่ยังไม่เพียงพอ ครอบคลุมกับความคาดหวังของสังคมทั้งหมด เช่น งบประมาณ อัตรากำลังจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในพื้นที่ ชุมชนได้จริง ไม่มีองค์กรที่เป็นที่ประสานงานหลักได้ องค์กรส่วนท้องถิ่นไม่มีศักยภาพเพียงพอสำหรับการจัดการ รวมถึงการที่กฎหมายไม่ให้อำนาจกับองค์กรเพื่อจัดการกับปัญหาที่เปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตร ดังเช่น การเอาผิดกับการสวมสิทธิ์และการเป็นนายหน้า เป็นต้น

- ในส่วนของการกระบวนการปฏิบัติงานนั้น เป็นผลสืบเนื่องจากเหตุปัจจัยในส่วนแรก คือ หากองค์กรไม่มีความพร้อมอย่างรอบด้านจะทำให้กระบวนการขาดประสิทธิภาพดังเช่น การสื่อสารประชาสัมพันธ์ การประสานงานระหว่างองค์กรกับองค์กร องค์กรกับชุมชน ไม่สามารถจัดทะเบียน ตรวจสอบ ควบคุมได้ การเข้าถึงข้อมูลได้ยาก การเกรงกลัวการดำเนินงานที่อาจจะเกิดอำนาจหน้าที่ขององค์กรอื่นๆ เป็นต้น

ในส่วนของการแสดงแนวทางแก้ไขนั้น สมพงษ์ สระแก้ว(2544: (1)) นำเสนอ แนวทางการแก้ไขปัญหาสุขภาพในกลุ่มแรงงานต่างด้าวจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีผลการศึกษาคือ

บทบาทและภาระหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพแรงงานต่างด้าวพบว่า หน่วยงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร สาธารณสุขอำเภอ เทศบาล เป็นหน่วยงานหลักที่เข้ามามีบทบาทในการควบคุมป้องกัน รักษาส่งเสริมสุขภาพรวมถึงโรงพยาบาลในสังกัดของรัฐและหน่วยงานภาคองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรแคร่ มูลนิธิรักไทย เข้ามาร่วมเป็นภาคีดำเนินการแก้ไข ปัญหาสุขภาพอนามัยเจริญพันธุ์ และการให้บริการเชิงรุกในพื้นที่ที่แรงงานต่างด้าวอยู่เป็นจำนวนมาก รวมถึงหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเช่น สำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานประกันสังคม สมาคมการประมงสมุทรสาคร สมาคมแปรรูปอาหารทะเล จะมีบทบาทในการประสานความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือ

สายทิพย์ นริยะพงศ์พันธุ์ (2553:60-61)นำเสนอทัศนะในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวว่า การแก้ไขปัญหาต้องความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งตำรวจทหาร อำเภอ ข้าราชการ พ่อค้า ตลอดจนประชาชนทุกภาคส่วน หากทราบหรือพบเห็นการกระทำผิดต้องแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและดำเนินการโดยไม่เลือกปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่อีกทั้งรัฐควรมีนโยบายให้อำนาจท้องถิ่นในการจัดการปัญหา รัฐควรมีมาตรการจำกัดจำนวนแรงงานต่างด้าว มีการเก็บภาษี มีการขึ้นทะเบียนเพื่อให้ง่ายต่อการควบคุม ผู้ประกอบการต้องให้ความร่วมมือกับราชการ โดยไม่ฉวยโอกาสหรือเปิดโอกาสให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานหรือให้ที่พักพิงแก่แรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย

ท้ายที่สุดเราจะเห็นได้ว่า แนวทางในการแก้ไขประกอบไปด้วยความร่วมมือที่ทำงานเป็นภาคีที่หลากหลายทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน ท้องที่และท้องถิ่น เหล่านี้ควรเริ่มจากการตระหนักถึงความสำคัญแล้วมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาโดยพิจารณาทิศทางจากนโยบายที่ต้องมีความชัดเจนจึงจะสามารถปฏิบัติได้ตามขอบเขตหน้าที่ที่ควรจะเป็น อีกทั้งต้องให้ความสำคัญในการประสานการทำงานโดยอำนาจหน้าที่ที่ได้รับการกระจายจากรัฐให้ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นลำดับ

2.แนวคิดเกี่ยวกับบรรทัดฐานและการควบคุมทางสังคม

ในส่วนนี้มุ่งสร้างความเข้าใจในบรรทัดฐานกติกาทาสังคมในรูปแบบต่างๆที่สามารถนำมาสร้างให้เกิดความเคารพในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนในสังคม ชุมชน โดยให้ทราบถึงความหมายความสำคัญและหน้าที่ของบรรทัดฐานในการสร้างการควบคุมทางสังคม วิธีการควบคุม รูปแบบต่างๆอันได้แก่ วิถีประชา จารีต กฎหมาย กติกาในการอยู่ร่วมกัน อันสามารถนำมาเป็นเครื่องมือลักษณะหนึ่งในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวได้

บรรทัดฐานและการจัดระเบียบทางสังคม

จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย(2551:262)กล่าวว่า บรรทัดฐานคือ กฎเกณฑ์ระเบียบและความคาดหวังของสังคม ซึ่งเป็นแนวทางกำหนดแบบแผนความประพฤติของสมาชิกสังคม ทั้งในลักษณะที่ห้ามทำและให้ทำ สังคมได้ใช้บรรทัดฐานเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อลดการตัดสินใจ เพราะบรรทัดฐานจะบอกให้เราทราบว่าควรปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์ต่างๆจึงทำให้บรรทัดฐานถูกนำมาใช้ควบคุมสังคมในระดับต่างๆกัน แต่หากบรรทัดฐานล้มสลายลง คือไม่สามารถปกป้องคุ้มครองความต้องการพื้นฐานของสมาชิกหรือเป้าหมายของกลุ่มได้ คนก็จะเลิกใช้บรรทัดฐาน

อานันท์ กาญจนพันธุ์(2543:43) กล่าวถึงการจัดระเบียบทางสังคม(social order) ในรูปแบบต่างๆ ทุกอย่างของมนุษย์ที่สามารถแยกออกมาได้ เช่น สถาบัน กลุ่ม กระบวนการฐานะทางสังคม ตลอดจน สถานภาพบทบาทและบรรทัดฐานทางสังคม โดยนักมานุษยวิทยาหลายคนใช้ความหมายของโครงสร้างสังคมสลับแทนกันกับองค์การทางสังคม (social organization) พร้อมกันนั้นยังใช้เฉพาะเจาะจงในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคม อันหมายถึงความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม (social relations)ที่กำหนดรูปแบบสังคมและแนวปฏิบัติที่เป็นไปได้ในการจัดองค์กรสังคม

วารุณี ภูริสินสิทธิ์ (2543:137)กล่าวถึง การควบคุมทางสังคม คือความพยายามที่จะทำให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ที่สังคมคิดว่าเหมาะสม ประกอบไปด้วยการควบคุมทางสังคมที่ไม่เป็นทางการและเป็นทางการ

การควบคุมแบบไม่เป็นทางการ สามารถกระทำผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม กระบวนการนี้จะเริ่มตั้งแต่มนุษย์ถือกำเนิด เด็กจะถูกสอนให้เรียนรู้ถึงทัศนคติและค่านิยมของสังคม เพราะฉะนั้น เมื่อโตขึ้นเขาก็จะยอมรับกฎเกณฑ์ทางสังคมอย่างไม่ได้แย้ง กระบวนการทางสังคมกำหนดความปรารถนา นิষยความเคยชิน สิ่งที่สังคมตัดสินว่าผิดหรือถูกให้กับสมาชิก สมาชิกของสังคมที่ถูกสอนภายใต้วัฒนธรรมเดียวกันก็จะมีแนวโน้มพฤติกรรมและวิธีคิดที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และพวกเขาจะสมัครใจกระทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆของสังคมโดยไม่ต้องคิด กล่าวได้ว่าการควบคุมทางสังคมกลายเป็นการควบคุมตนเองการควบคุมอย่างไม่เป็นทางการใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมที่มีความสัมพันธ์แบบปฐมนิเทศในสังคมชนบท แต่ในสังคมปัจจุบันสภาพสังคมมีความเป็นเมืองมากขึ้น มีความเป็นทางการ มีความหลากหลายในความเชื่อ ค่านิยม

การควบคุมแบบเป็นทางการ คือการที่รัฐใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เป็นเครื่องมือในการควบคุมสมาชิกในสังคม ในสังคมปัจจุบันกฎหมายได้เข้ามามีบทบาทในการ

ควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมมากขึ้น ตั้งแต่เกิดจนตาย นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้คนในสังคมทำและไม่ทำอะไรอีกมากมาย

นอกจากนี้ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย(2551:259)กล่าวถึงการควบคุมทางสังคมที่สามารถทำได้ 2 ลักษณะคือ

1.การควบคุมจากสังคมภายใน(internal social controls) การควบคุมเกิดจากการที่สังคมพยายามที่จะขัดเกลาสมาชิกของตน เพื่อให้ประพฤติปฏิบัติตามที่สังคมต้องการ ถ้ากระบวนการขัดเกลามีประสิทธิภาพ บุคคลก็จะกระทำการต่างๆ โดยไม่ต้องหยุดคิดว่าอะไรผิดอะไรถูกเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมเพราะเขาปฏิบัติตามบรรทัดฐานสังคม เมื่อบุคคลใดจะกระทำการฝ่าฝืนบรรทัดฐานก็จะรู้สึกอายแสบใจและไม่สบายใจ สิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นการควบคุมทางสังคมจากภายในโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

2.การควบคุมจากสังคมภายนอก(external social controls) เมื่อกระบวนการขัดเกลากทางสังคมล้มเหลว และบุคคลไม่สามารถปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม กลไกการควบคุมทางสังคมภายนอกก็จะถูกนำมาใช้เพื่อรักษาบรรทัดฐานให้คงอยู่ต่อไป คนบางคนไม่รู้สึกละอายหรือเกรงกลัวต่อการกระทำผิด กฎหมายกฏกติกาทางสังคม ตัวอย่างเช่น มือปืนรับจ้างที่เห็นผลอย่างชัดเจนของกระบวนการขัดเกลากทางสังคมที่บกพร่อง มิได้เกิดความเศร้าเสียใจหรือละอายต่อบาปภายหลังประกอบอาชญากรรม กรณีดังกล่าวควรใช้วิธีการควบคุมทางสังคมจากภายนอกโดยการลงโทษ ซึ่งจะทำให้ผู้อื่นเกิดความเกรงกลัวและยับยั้งชั่งใจก่อนที่จะกระทำความผิดมากขึ้น

จากการทบทวนทำความเข้าใจในประเด็นของการควบคุมทางสังคมนั้นสรุปได้ว่า การควบคุมทางสังคมคือการสร้างวิธีการให้คนในสังคมเคารพและดำเนินตามครรลองที่สังคมและคนส่วนใหญ่คาดหวังให้เป็น เพื่อสวัสดิภาพในการอยู่ร่วมกัน โดยในสภาพสังคมที่มีความแตกต่างกันย่อมสร้างการควบคุมด้วยวิธีที่แตกต่างกัน เช่นสังคมชนบทมุ่งเน้นการควบคุมที่ไม่เป็นทางการหรือการควบคุมที่เกิดขึ้นภายในสังคม ชุมชนนั้นๆเอง หากแต่ในทางกลับกันในสังคมที่มีความเป็นเมืองสูงย่อมต้องการการควบคุมอย่างเป็นทางการหรือการควบคุมที่เกิดจากภายนอก ซึ่งในความเป็นจริงแล้วในพื้นที่แต่ละพื้นที่ไม่ได้มีความเป็นเมืองหรือชนบทอย่างสิ้นเชิง มีการผสมผสานกันอยู่ทั้งสองส่วนควบคู่กันไป อันจะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมว่าจะเน้นหนักไปทางใด ให้เกิดความเหมาะสมกับความต้องการ สอดรับกับสภาพของพื้นที่จริง

อย่างไรก็ดีหากทำการพิจารณาเรื่องการควบคุมทางสังคม จะขาดการทบทวนบรรทัดฐานรูปแบบต่างๆไปไม่ได้จึงมีการสร้างความเข้าใจเรื่องบรรทัดฐานลักษณะต่างๆดังนี้

วิถีประชาหรือวิถีชาวบ้าน (folkway)

ทศนีย์ ทองสว่าง(2544:57) กล่าวว่าชีวิตมนุษย์ในสังคมทุกสังคมจะเผชิญปัญหา มากมายหลายประการซึ่งมีการพยายามที่จะแก้ไขปัญหา เพื่อการดำเนินชีวิต กลายเป็นแบบ แผนในการปฏิบัติ ซึ่งแต่ละสังคมจะมีวิธีการปฏิบัติไม่เหมือนกัน โดยอาจเกิดจากการค้นพบ อย่างไม่เป็นทางการและเห็นว่าสิ่งนี้ดีเหมาะสมที่จะใช้ในสังคมของตนจึงยอมรับและปฏิบัติกัน ต่อมา อ้างกล่าวได้ว่า วิถีประชาคือแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ได้ปฏิบัติต่อกันมาจนเกิดความ เคยชินนั่นเอง เป็นสิ่งที่คนในสังคมพึงปฏิบัติ หากฝ่าฝืนก็ไม่มีแรงโทษที่รุนแรงแต่ประการใด

ในส่วนของ สนธยา พลศรี(2545:119) ให้ความหมายของวิถีประชาว่า เป็นแนวทาง ของการประพฤติปฏิบัติต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งสืบต่อกันมาจากสมาชิกรุ่นก่อนๆ จนเกิดความเคยชินกลายเป็นประเพณีหรือธรรมเนียมของสังคมไป ผู้ไม่ประพฤติปฏิบัติตามจะ ได้รับการลงโทษทางสังคมที่ไม่รุนแรงนัก เช่นการถูกติฉินนินทา การว่ากล่าวตักเตือน เป็นต้น จารีต (mores)

ไท่ นนท์จันทร์(2542:161)กล่าวถึงจารีตว่า เป็นมาตรฐานต่างๆที่ตั้งขึ้นไว้เพื่อกว่า เตือนปัจเจกบุคคลและกลุ่มให้ทราบว่าพฤติกรรมใดถูกต้องและพฤติกรรมใดไม่ถูกต้อง บุคคล ย่อมรู้ว่าควรกระทำในสิ่งใดและสังคมย่อมรู้ว่าควรลงโทษอย่างไรหากบุคคลไม่ทำตาม

ถือเป็นความจำเป็นที่ต้องการกระทำ บังคับให้ปฏิบัติเพราะถ้าทำแล้วจะทำให้เกิด สวัสดิภาพแก่สังคม เป็นเรื่องของความผิดถูก กฎศีลธรรมอันถือเป็นบรรทัดฐานสูงสุดในการ กำหนดระเบียบควบคุมสมาชิกในสังคมที่มีความเป็นอยู่ง่ายๆ โดยในแต่ละสังคมจะมีไม่ เหมือนกันเพราะมีคุณค่าที่ยึดถือต่างกัน หากคนในสังคมเอาจารีตไปเปรียบเทียบกับสังคมอื่นก็ ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

ณรงค์ เล็งประชา(2541:134)ได้กล่าวถึงจารีตไว้ว่า เป็นกฎศีลธรรมที่บุคคลจะต้อง ประพฤติปฏิบัติ จัดเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่สำคัญมากเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความถูก-ผิด ความดี-ความชั่ว อันเป็นเรื่องของศีลธรรมจรรยาต่างๆ การละเมิดจารีตจะถือว่าการ กระทำผิดทางศีลธรรมและถูกต่อต้านจากสมาชิกในสังคม จารีตมีลักษณะเป็นข้อบังคับให้ กระทำ และข้อห้ามไม่ให้กระทำ การละเมิดจารีตหรือกฎศีลธรรมต่างๆ จะได้รับโทษทางสังคม รุนแรงกว่าการละเมิดวิถีประชา เช่นการประณาม การประจานต่อสาธารณะ การไม่คบค้า สماعด้วย การขับไล่หรือเนรเทศออกจากสังคม เป็นต้น จารีตจะมีความสำคัญต่อสมาชิกใน สังคมมาก โดยเฉพาะในสังคมขนาดเล็ก เช่นสังคมชนบทต่างๆ เพราะบุคคลจะกระทำหรือละ เว้นการกระทำด้วยความเชื่อในจารีตและศีลธรรมมากกว่าบรรทัดฐานอื่นๆ

กฎหมาย

ให้ นนทบุรี(2542:61)เป็นบรรทัดฐานที่เกิดขึ้นมาอย่างจริงจังแน่นอน อาจมาจากวิธีประชาและจารีต ซึ่งกฎหมายหากมีบุคคลไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกลงโทษชัดเจน เมื่อมีการใช้กฎหมายเพื่อรักษาความเป็นระเบียบ จะเห็นได้ว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ก่อให้เกิดความเกรงกลัว อนึ่งกฎหมายต้องมีความสอดคล้องกับบรรทัดฐานอื่นๆในสังคมจึงจะทำให้เกิดการยอมรับ

โดยในที่นี้ผู้วิจัยนำเสนอกฎหมายสำคัญที่เป็นบรรทัดฐานหลักที่เป็นรูปธรรม อันมีเนื้อหา ดังนี้

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551

โดยมีสาระสำคัญและที่เกี่ยวข้องดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551:ออนไลน์)

มาตรา 7 งานใดที่คนต่างด้าวอาจทำได้ในท้องถิ่นใด เมื่อใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยคำนึงถึงความมั่นคงของชาติ โอกาสในการประกอบอาชีพของคนไทยและความต้องการแรงงานต่างด้าวที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ จะกำหนดให้แตกต่างกันระหว่างคนต่างด้าวทั่วไปกับคนต่างด้าวตามมาตรา 13 และมาตรา 14 ก็ได้ ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับการทำงานของคนต่างด้าวตามมาตรา 12

มาตรา 8 เพื่อประโยชน์ในการจำกัดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งมิใช่ช่างฝีมือหรือผู้ชำนาญการที่จะเข้ามาทำงานบางประเภทหรือบางลักษณะในราชอาณาจักร รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการจ้างคนต่างด้าวซึ่งมิใช่ช่างฝีมือหรือผู้ชำนาญการที่จะเข้ามาทำงานตามประเภทหรือลักษณะที่กำหนดในราชอาณาจักรก็ได้

ผู้ใดประสงค์จะจ้างคนต่างด้าวตามวรรคหนึ่ง ให้แจ้งต่อนายทะเบียนตามแบบที่อธิบดีกำหนดและชำระค่าธรรมเนียมก่อนทำสัญญาจ้างไม่น้อยกว่าสามวันทำการ

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในวรรคสอง ต้องเสียเงินเพิ่มอีกหนึ่งเท่าของค่าธรรมเนียมที่ต้องชำระ

มาตรา 9 ห้ามมิให้คนต่างด้าวทำงานใดนอกจากงานตามมาตรา 7 และได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน เว้นแต่คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเพื่อทำงานอันจำเป็นและเร่งด่วนที่มีระยะเวลาทำงานไม่เกินสิบห้าวัน แต่คนต่างด้าวจะทำงานนั้นได้เมื่อได้มีหนังสือแจ้งให้นายทะเบียนทราบ

ในการออกใบอนุญาต นายทะเบียนจะกำหนดเงื่อนไขให้คนต่างด้าวต้องปฏิบัติตามด้วยก็ได้
ใบอนุญาต การขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต และการแจ้งตามวรรคหนึ่งให้
เป็นไปตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

อธิบดีจะวางระเบียบเพื่อกำหนดแนวทางในการกำหนดเงื่อนไขตามวรรคสอง ให้นาย
ทะเบียนต้องปฏิบัติก็ได้

มาตรา 10 คนต่างด้าวซึ่งจะขอรับใบอนุญาตตามมาตรา 9 ต้องมีถิ่นที่อยู่ใน
ราชอาณาจักรหรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่า
ด้วยคนเข้าเมืองโดยมิใช่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางผ่าน และไม่มี
ลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 11 ผู้ใดประสงค์จะจ้างคนต่างด้าวซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักรเข้ามาทำงานใน
กิจการของตนในราชอาณาจักร จะยื่นคำขอรับใบอนุญาตและชำระค่าธรรมเนียมแทนคนต่าง
ด้าวนั้นก็ได้ การขอรับใบอนุญาตแทนคนต่างด้าวตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนด
ในกฎกระทรวง

มาตรา 12 ในการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาทำงานในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่า
ด้วยการส่งเสริมการลงทุนหรือกฎหมายอื่น ให้ผู้อนุญาตตามกฎหมายดังกล่าวมีหนังสือแจ้ง
การอนุญาตนั้นต่อนายทะเบียนพร้อมด้วยรายละเอียดที่อธิบดีกำหนดโดยเร็วเมื่อได้รับแจ้งตาม
วรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนออกใบอนุญาตให้คนต่างด้าวนั้นภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ในระหว่างรอรับใบอนุญาตตามวรรคสอง ให้คนต่างด้าวนั้นทำงานไปพลางก่อนได้โดย
ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา 24 จนถึงวันที่นายทะเบียนแจ้งให้มารับใบ อนุญาต

มาตรา 13 คนต่างด้าวซึ่งไม่อาจขอรับใบอนุญาตตามมาตรา 9 เพราะเหตุดังต่อไปนี้
อาจขอรับใบอนุญาตต่อนายทะเบียนเพื่อทำงานตามประเภทที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดย
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ โดยคำนึงถึงความมั่นคงของ
ชาติและผลกระทบต่อสังคม

(1) ถูกเนรเทศตามกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศและได้รับการผ่อนผันให้ไปประกอบ
อาชีพ ณ ที่แห่งใดแทนการเนรเทศหรืออยู่ในระหว่างรอการเนรเทศ

(2) เข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้า
เมืองแต่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับออกไปนอก
ราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

(3) ถูกถอนสัญชาติตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม
พ.ศ.2515 หรือตามกฎหมายอื่น

(4) เกิดในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515

(5) เกิดในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติประกาศตามวรรคหนึ่ง คณะรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดไว้ด้วยก็ได้

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 14 คนต่างด้าวซึ่งมีภูมิลำเนาและเป็นคนสัญชาติของประเทศที่มีชายแดนติดกับประเทศไทย ถ้าได้เข้ามาในราชอาณาจักรโดยมีเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง อาจได้รับอนุญาตให้ทำงานบางประเภทหรือลักษณะงานในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวในช่วงระยะเวลาหรือตามฤดูกาลที่กำหนดได้ ทั้งนี้ เฉพาะการทำงานภายในท้องที่ที่อยู่ติดกับชายแดนหรือท้องที่ต่อเนื่องกับท้องที่ดังกล่าว

คนต่างด้าวซึ่งประสงค์จะทำงานตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงานชั่วคราวพร้อมกับแสดงเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางต่อนายทะเบียนและชำระค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงในการออกใบอนุญาต ให้นายทะเบียนระบุท้องที่หรือสถานที่ที่อนุญาตให้ทำงานระยะเวลาที่อนุญาตให้ทำงาน ประเภทหรือลักษณะงาน และนายจ้างที่คนต่างด้าวนั้นจะไปทำงานด้วย ทั้งนี้ ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงความในมาตรานี้จะใช้บังคับกับท้องที่ใด สำหรับคนต่างด้าวสัญชาติใด เพื่อทำงานประเภทหรือลักษณะใดในช่วงระยะเวลาหรือฤดูกาลใด โดยมีเงื่อนไขอย่างใด ให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 21 ใบอนุญาตที่ออกให้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้มีอายุไม่เกินสองปีนับแต่วันออกเว้นแต่ใบอนุญาตที่ออกให้แก่คนต่างด้าวตามมาตรา 12 ให้มีอายุเท่าระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานตามกฎหมายนั้นๆ

อายุใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งไม่มีผลเป็นการขยายระยะเวลาอยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

มาตรา 22 ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 12 ได้รับการขยายระยะเวลาทำงานตามกฎหมายนั้นๆ ให้ผู้อนุญาตตามกฎหมายดังกล่าวมีหนังสือแจ้งการขยายระยะเวลาทำงานนั้นต่อนายทะเบียนตามแบบที่อธิบดีกำหนดโดยเร็วและให้นายทะเบียนจดแจ้งการขยายระยะเวลานั้นลงในใบอนุญาต

มาตรา 23 ก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุและผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะทำงานนั้นต่อไป ให้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตต่อนายทะเบียนเมื่อได้ยื่นคำขอตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ผู้ขอต่ออายุ

ใบอนุญาตทำงานไปพลางก่อนได้จนกว่านายทะเบียนจะมีคำสั่งไม่ต่ออายุใบอนุญาตการต่ออายุใบอนุญาตให้ต่อได้ครั้งละไม่เกินสองปี โดยให้กระทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการตั้งถิ่นฐานของคนต่างด้าวในราชอาณาจักร และกรณีคนต่างด้าวตามมาตรา 13 (1) และ(2) ระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานติดต่อกันรวมแล้วต้องไม่เกินสี่ปี เว้นแต่คณะรัฐมนตรีจะกำหนดเป็นอย่างอื่นเป็นคราวๆ ไป

การขอต่ออายุและการต่ออายุใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 24 ผู้รับใบอนุญาตต้องมีใบอนุญาตอยู่กับตัวหรืออยู่ ณ สถานที่ทำงานในระหว่างเวลาทำงานเพื่อแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือนายทะเบียนได้เสมอ

มาตรา 25 ถ้าใบอนุญาตสูญหายหรือเสียหาย ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบการสูญหายหรือเสียหายการขอรับใบแทนใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 26 ผู้รับใบอนุญาตต้องทำงานตามประเภทหรือลักษณะงาน และกับนายจ้าง ณ ที่ตั้งหรือสถานที่และเงื่อนไขตามที่ได้รับอนุญาตผู้รับใบอนุญาตผู้ใดประสงค์จะเปลี่ยนหรือเพิ่มประเภทหรือลักษณะงาน นายจ้างที่หรือสถานที่ทำงาน หรือเงื่อนไข ต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนการขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 27 ห้ามมิให้บุคคลใดรับคนต่างด้าวเข้าทำงาน เว้นแต่คนต่างด้าวซึ่งมีใบอนุญาตทำงานกับตนเพื่อทำงานตามประเภทหรือลักษณะงานที่ระบุไว้ในใบอนุญาต ณ ที่ตั้งหรือสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต

มาตรา 28 ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการอนุญาตให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาต

เมื่อลูกจ้างถูกหักเงินค่าจ้างเพื่อนำส่งเข้ากองทุนครบถ้วนแล้วให้นายทะเบียนออกหนังสือรับรองให้แก่ลูกจ้างนั้นเพื่อเป็นหลักฐาน

ในกรณีที่หนังสือรับรองตามวรรคสอง สูญหายหรือเสียหาย ลูกจ้างมีสิทธิขอรับใบแทนจากนายทะเบียนการออกใบรับตามวรรคหนึ่ง การออกหนังสือรับรองตามวรรคสอง และการออกใบแทนตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

อย่างไรก็ดีจากการทำความเข้าใจกฎหมายดังกล่าวโดยภาพรวมจะมุ่งเน้นข้อห้ามและแนวปฏิบัติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวซึ่งขัดในเรื่องสิทธิประโยชน์ เพื่อมิให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ ภายใต้หลักสิทธิมนุษยชนที่ควรจะเป็น

อนึ่งเมื่อทำความเข้าใจบรรทัดฐานรูปแบบต่างๆ แล้ว มีทรรศนะของจุฬารัตน์ เอื้ออำนวย(2551:265-270) การปฏิบัติตามบรรทัดฐานได้แก่

- การอบรมสั่งสอน
- การเรียนรู้ทำให้เกิดความเคยชิน มุ่งเน้นให้เกิดเป็นนิสัย บุคคลจะทำได้โดยอัตโนมัติโดยไม่มีการคิดดูก่อน
- ปฏิบัติตามแล้วได้ประโยชน์ มุ่งเน้นที่หากทำอะไรแล้วเป็นระเบียบ ก็ยากที่จะเกิดการขัดประโยชน์ เป็นผลดีมากกว่าผลเสีย
- การทำตามคือการทำตัวเป็นพวกเดียวกับกลุ่ม อันจะสามารถปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่มเราได้มากกว่ากลุ่มอื่นที่เราไม่ได้อยู่ด้วย

ท้ายที่สุดอาจกล่าวได้ว่าจากการทำความเข้าใจ บรรทัดฐานทางสังคมนั้น ทำให้ทราบถึงวิธีการควบคุมที่ภาคส่วนต่างๆของสังคมจะทำได้และมีความเข้มข้นความชัดเจนในการควบคุมที่แตกต่างกันไป เช่น วิถีประชา จารีตและกฎหมาย โดยสิ่งเหล่านี้ต้องคำนึงถึงอำนาจหน้าที่ความชอบธรรมที่สามารถทำหรือปฏิบัติอย่างถูกต้อง เหมาะสมควบคู่กันไป พร้อมกันนั้นควรมีบรรทัดฐานที่หลากหลายคอยเกื้อหนุนกันจึงจะทำให้เกิดระเบียบในสังคมได้อย่างยั่งยืน

3.แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน

ในส่วนนี้เน้นการอธิบายทำความเข้าใจใน 2 องค์ประกอบหลักคือ เนื้อหาความสำคัญและวิธีการของการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน และ แนวคิดการดำเนินงานที่ใช้พื้นที่เป็นฐานหรือเป็นตัวตั้ง ซึ่งทั้ง 2 ส่วน จะมีส่วนเกี่ยวข้องสอดรับในลักษณะของการเป็นปัจจัยที่เอื้อให้เกิด เป็นเหตุและผลซึ่งกันและกัน ดังรายละเอียด

กระบวนการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาทำความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมได้มีผู้ให้ความหมายในทัศนะต่างๆดังนี้

Danny Burns and others (2004:P12) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ความสำคัญกับพันธสัญญาที่ผูกพันของบุคคลและชุมชนในการตัดสินใจสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบกับชีวิต ซึ่งคนในชุมชนควรที่จะมีโอกาสเข้าถึงในกระบวนการดังกล่าว แม้ว่าในบางครั้งจะไม่ได้ร่วมในกระบวนการตัดสินใจก็ตาม หากแต่ต้องมีพลังอำนาจที่มีอิทธิพลต่อการกระทำในกิจกรรมต่างๆอย่างมีนัยสำคัญ

เสรี ซาเหลาและเรืองยศ จัทรศิริ (2544: 6)กล่าวถึงการเกิดการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาชุมชน อันจะเป็นเครื่องชี้วัดให้เห็นว่าประชาชนมีความสามารถที่จะปกครองในท้องถิ่นได้ พร้อมทั้งความสามารถที่จะบริหารงานต่างๆให้เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา(2547:4) กล่าวว่า การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆหรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

ปาริชาติ วลัยเสถียร(2543: 138)ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมใน 2 ลักษณะคือ

1.การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา คือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในนัยของการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.1การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรของชุมชน อันก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

2.2การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศให้อำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อการจัดการจัดสรร

ทรัพยากรอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน โดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจ (empowerment) ในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาคู่ที่เท่าเทียมกันของชายและหญิง (gender) ในการดำเนินงานพัฒนาด้วย

นอกจากนี้ นรินทรชัย พัฒนพงศ์(2547:27) กล่าวถึงระดับการมีส่วนร่วมตามแนวทางการพัฒนาชุมชน ได้แก่

- ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดเป็นปัญหา รากเหง้าของปัญหา
- ร่วมค้นคว้าว่าสิ่งที่จำเป็นของตน พวกตนในปัจจุบันคืออะไร
- ร่วมคิดช่วยตัวเองในการจัดลำดับปัญหาเพื่อแก้ไข ก่อน หลัง
- วางแผนแก้ไข
- ระดมความคิดเลือกทางเลือกที่เหมาะสม
- ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
- ร่วมติดตามประเมินผลและรับผลประโยชน์

ในส่วนของ Jim Ife (1999:198)ได้กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมไว้ว่าถึงแม้กระบวนการมีส่วนร่วมจะเป็นกระบวนการสำคัญหลักในการสร้างความเป็นชุมชน มีความชัดเจนโดยสะท้อนออกมาในลักษณะของการทำประชาคม การสร้างคณะกรรมการชุมชน หรือรูปแบบของอาสาสมัครในการให้บริการต่างๆ แต่ก็ไม่ควรละเลยในกิจกรรมอื่นๆที่ดูเหมือนจะไม่สำคัญ ดังเช่น การร่วมทำอาหาร การสนับสนุนด้านดนตรี การร่วมจัดงาน ร่วมแข่งขัน ร่วมกิจการ กีฬา การร่วมเยี่ยมชม เหล่านี้ล้วนสร้าง กระตุ้นความเป็นชุมชนที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และนอกจากนี้ในส่วนของการเป็นชนชั้น เพศสภาพ ชาติพันธุ์ เชื้อชาติ ก็ล้วนมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมทั้งสิ้น

จากการทบทวนความคิดรวบยอดของการมีส่วนร่วมผู้วิจัยอาจทำการสรุปดังนี้

การมีส่วนร่วมคือการให้ความสำคัญกับทุกภาคส่วนทั้งที่มีบทบาทต่างกันไปแล้วเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งกิจกรรมที่ส่งเสริมพลังอำนาจ การเมืองและกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ ที่สำคัญควรมีส่วนร่วมในการสร้างอำนาจการตัดสินใจ วางแผน คิดวิเคราะห์ รับผลประโยชน์ ติดตามประเมินผลร่วมกัน

นอกจากความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแล้วอีกเนื้อหาหนึ่งที่มีความสำคัญคือการสร้างวิถีการปฏิบัติ โดยมีผู้ศึกษาแนวทางได้นำเสนอดังนี้

Danny Burns and others(2004:P12-14) ได้ให้วิธีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. แลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างความเข้าใจในการมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมกัน เนื่องจากสมาชิกของชุมชนมีความหลากหลาย ต่างที่มา ต่างความสนใจ และมีอัตลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน ทำให้มีความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในหลายลักษณะ ดังนั้นจึงมีความสำคัญที่จะต้องแลกเปลี่ยน ถกเถียงในมุมมองที่ต่างกันเพื่อสร้างความเข้าใจร่วม
2. การสร้างตำแหน่งที่เกิดขึ้นในกลุ่ม ชุมชน ซึ่งตำแหน่งเหล่านี้จะถูกจัดวางความสัมพันธ์ขึ้นมาเองว่าเรามีตำแหน่งใดในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. ระบุประเด็นปัญหาและสิ่งที่ต้องการ ซึ่งจากการสร้างตำแหน่งเหล่านี้ของบุคคลจะช่วยให้ประเด็นปัญหา หรือความต้องการเด่นชัดขึ้นโดยสามารถระบุกิจกรรม งานที่แตกต่างจะสามารถทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนที่มีความหมายมากยิ่งขึ้น
4. สร้างการยอมรับ/เห็นด้วยกับแผนงานที่จะปฏิบัติ โดยในส่วนนี้จะมีความสำคัญเพราะจะเห็นถึงงานที่จะเกิดขึ้นจริงจากการระบุช่วงระยะเวลา ระบุทรัพยากรในการปฏิบัติงาน จะต้องมีการสร้างความเห็นชอบและจัดลำดับความสำคัญ จากคนในกลุ่มต่างๆอันจะทำให้เกิดการสนับสนุนที่มีมากขึ้น
5. การทบทวนความก้าวหน้า ในกลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนควรจะทบทวนความก้าวหน้าและนั่นจะทำให้เห็นความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ซึ่งไม่เพียงแต่การทบทวนตามกระบวนการ ขั้นตอนเท่านั้น หากแต่ต้องดูในประสิทธิภาพควบคู่กันไป

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547:30) ได้กล่าวถึงการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมจากปัจจัยการจัดการ ได้แก่

1. พัฒนาการให้เกิดการมีส่วนร่วมในพันธกิจและเป้าหมาย
2. ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจของการที่ต้องพึ่งพากันในการทำงาน การทำงานร่วมกัน
3. หาความเห็นชอบร่วมกันของงานแต่ละฝ่ายที่จะรับไปทำ
4. สร้างความไว้วางใจและลดการแข่งขันของแต่ละฝ่าย
5. สร้างความมั่นใจว่าแต่ละฝ่ายจะได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

ร่วมกัน

โกวิท พวงงาม (2551:356) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งได้ค้นพบวิธีการดังนี้คือ

1. รูปแบบการเปิดช่องทาง การรับรู้ข้อมูลอย่างหลากหลาย
2. รูปแบบการรับฟังความคิดเห็นและเวที ลานความคิดเห็นของประชาชน
3. รูปแบบคณะกรรมการในลักษณะต่างๆขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. รูปแบบอาสาสมัครพลเมือง
5. รูปแบบการสร้างความร่วมมือ เครือข่าย ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่นกับหน่วยงานอื่นๆ รวมทั้งเครือข่ายประชาชน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2546:132) กล่าวถึงวิธีการสร้างความร่วมมือในกิจการการพัฒนาสังคมได้แก่

1. ทำความรู้จักกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รู้หน้าที่ โครงสร้าง แผน นโยบาย บุคลากร
2. การประชาสัมพันธ์หน่วยงาน โครงการให้เป็นที่ทราบ เพื่อเปิดโอกาสให้องค์กรอื่นๆ เข้ามาร่วมงานด้วย
3. ติดต่อกับหน่วยงานโดยตรงเพื่อชักชวน ขอความช่วยเหลือ
4. แสดงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นของการร่วมมือกันทำงานให้กับหน่วยงานที่ต้องการให้เกิดความร่วมมือ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นผลร้ายที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนและสังคมที่ไม่ได้รับการพัฒนา
5. เร่งเร้าอุดมการณ์และชักชวนให้คิดถึงคุณค่าของความเป็นคน

จากการทำความเข้าใจ ผู้วิจัยสามารถสรุปวิธีการการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมโดยสังเขปดังนี้

กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมจะต้องปฏิบัติโดย

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ทราบข้อมูล สร้างการยอมรับในการทำงานอันนำไปสู่ความไว้วางใจ ทำให้เกิดความเข้าใจกันของคนในพื้นที่

- สร้างคณะทำงาน กรรมการในรูปแบบของอาสาสมัครและมอบอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการดำเนินงาน กิจกรรม

- การแสดงให้เห็นซึ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดจากสิ่งที่ปฏิบัติ กิจกรรม

- ติดต่อบริษัทงานสร้างความรู้จัก รวมถึงการสร้างเป็นเครือข่ายความร่วมมือ

นอกเหนือจากนั้นสิ่งที่ควรสร้างความเข้าใจควบคู่ประกอบเข้าด้วยกันเพื่อเป็นส่วนเสริมสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมคือการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งหรือการใช้พื้นที่เป็นฐาน

การใช้พื้นที่เป็นฐาน (area based approach)

จากการศึกษาพบว่ามีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้พื้นที่เป็นฐานดังนี้

S.Ferris and others (2006:p2)การใช้พื้นที่เป็นฐาน ถือเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นอยู่ในขอบเขตพื้นที่เชิงภูมิศาสตร์ ในขณะที่เป้าหมายของวิธีการต้องการให้เกิดผลกระทบที่ดีในชุมชน กิจกรรมทางการเกษตร มีความต้องการที่จะติดตาม อำนวยความสะดวกให้กับสถาบันทางสังคมต่างๆและยกระดับภาคส่วนต่างๆในท้องถิ่นให้เกิดบทบาทมากขึ้น

The World Bank (2011:p3)การใช้พื้นที่เป็นฐานขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ทรัพยากรที่มีอยู่และความต้องการในการพัฒนาของกลุ่มทางสังคมที่แตกต่างกันในพื้นที่ที่กำหนด พัฒนตามขอบเขต เน้นความต้องการที่จะเข้าร่วมเกี่ยวพันกับแนวทางตามบริบทของพื้นที่ในท้องที่การปกครอง บริบททางการเมือง เศรษฐกิจในหลายภาคส่วน ท่ามกลางผู้เกี่ยวข้องที่หลากหลาย และในหลายระดับชั้นซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่สูงกว่า ระบุขอบเขตที่ใช้ในการบริหารงานจัดการ และทำหน้าที่ตัดสินใจงานนโยบายด้วย

Jan Harfst (2012:p 9)การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นฐานคือการมุ่งเน้นเป้าหมายพิเศษเฉพาะตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ในประเทศ อันมีความเฉพาะจากประเด็นปัญหาการพัฒนา โดยมีการบูรณาการ กระบวนการทำงาน วิธีการทำงานต่างๆในพื้นที่ดังกล่าวอย่างยืดหยุ่นหลากหลาย รวมถึงต้องมีส่วนร่วม ซึ่งควรมีลักษณะที่ควรพิจารณาประกอบเพื่อสร้างความเข้าใจได้แก่

- พื้นที่และปัญหาต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน
- พื้นที่ที่ให้ความสำคัญขึ้นอยู่กับการจัดขอบเขตของปัญหาซึ่งอาจประกอบไปด้วยหลายพื้นที่ก็ได้
- ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่มักได้แก่ ความขัดแย้ง ภัยพิบัติ ความยากจน หรือปัญหาอื่นๆ เช่น ชนกลุ่มน้อย
- การประยุกต์ใช้วิธีการแบบพื้นที่เป็นฐานสำหรับการพัฒนานั้นขึ้นอยู่กับว่าปัญหานั้นๆเกิดขึ้นจริงและสามารถแก้ไขได้ในระดับพื้นที่ที่มีขนาดเล็กใหญ่แตกต่างกันออกไป

- การใช้พื้นที่เป็นฐานนั้นต้องมีการบูรณาการรูปแบบการทำงานที่เชื่อมโยงหลากหลายมิติ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย วิธีการก็ควรเน้นจากล่างขึ้นบน(bottom – up) มีความยืดหยุ่นแล้วเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานภาคส่วนต่างๆที่อยู่ในระดับตติขวงเดียวกัน อันสามารถนำไปสู่การผลักดันนโยบายและสร้างสถาบันทางสังคมที่กำหนดครรลองการปฏิบัติในรูปแบบใหม่ได้

จากการทบทวนเพื่อทำความเข้าใจพบว่า การใช้พื้นที่เป็นฐานนั้นมีสาระสำคัญคือ การใช้พื้นที่ทางภูมิศาสตร์เป็นจุดเริ่มต้นในการวิเคราะห์ทรัพยากรและความต้องการ เพื่อบูรณาการ การทำงานจากภาคส่วนต่างๆ ที่เน้นความยืดหยุ่นและให้ทุกส่วนโดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆตามสถานการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคม

4.การศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิมล ดิกขาว (2548) ที่ศึกษาเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเข้ามาของแรงงานต่างด้าว ได้แก่ สภาพพื้นที่ของอำเภออมก๋อย การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวสิทธิพลของผู้ประกอบการ ความร่วมมือของประชาชน ขบวนการลักลอบนำเข้าแรงงานต่างด้าวซึ่งปัจจัยดังกล่าว เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภออมก๋อย และส่งผลกระทบต่อความมั่นคง สังคม สาธารณสุข สิทธิมนุษยชน การเมือง และเศรษฐกิจในพื้นที่อำเภออมก๋อยในระดับปานกลาง ขณะที่

เรืองเดช ณ ลำพูน (2548) ศึกษาถึงสาเหตุที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในสวนส้ม คือ ปัญหาด้านสิทธิและเสรีภาพในประเทศบ้านเกิด ความไม่สงบจากการปราบปรามชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน ทำให้ประชาชนไม่มีที่ดินทำกิน รายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ

สุภัค โชติวัฒนานนท์(2546)ศึกษาแนวคิดการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวในทัศนะของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ประกอบการและประชาชน: อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้ผู้ประกอบการ ในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายเลือกใช้แรงงานต่างด้าวคือ อัตราจ้างถูกกว่าและการอุ้งานน้อยกว่าคนไทย ปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่ของผู้ประกอบการ ในการใช้แรงงานต่างด้าวคือ การขอใบอนุญาตทำงานขั้นตอนมีมาก ยุ่งยาก และนายจ้างไม่มั่นใจใน

แรงงานต่างด้าวเนื่องจากมีการเปลี่ยนงานบ่อย ในส่วนผลกระทบที่เกิดกับแรงงานไทย คือ แรงงานไทยถูกแย่งงานหางานยากและได้ค่าแรงต่ำลง นอกจากนี้ การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมในอำเภอแม่สายในระดับปานกลาง ในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเกิดช่องทางการคอร์รัปชันและเกิดปัญหาสังคมตามมา

แนวทางในการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวคือ การกำหนดอาชีพที่ให้แรงงานต่างด้าวที่ควรได้รับอนุญาต อัตราค่าแรงที่ควรน้อยกว่าแรงงานไทย ร้อยละ 10-15 แรงงานต่างด้าวไม่ควรออกจากที่พักหลัง 22.00 น. บุตรหลานของแรงงานควรได้รับการศึกษา ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดหางานให้แรงงานต่างด้าวโดยตรง แรงงานต่างด้าวแบบมาเข้าเย็นกลับ ควรได้รับใบอนุญาตทำงาน

วิทยา สิงห์มณี (2549) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการหลบหนีเข้าเมืองของคนต่างด้าวจากประเทศพม่าและการจัดการปัญหาของภาครัฐ : กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาสาเหตุ และกระบวนการหลบหนีเข้าเมืองของคนต่างด้าวเพื่อหาแนวทางการจัดการปัญหาการลักลอบเข้าเมือง และกระบวนการหลบหนีเข้าเมืองของคนต่างด้าวจากประเทศพม่าเพื่อนำไปสู่กระบวนการจัดการปัญหาคนต่างด้าวจากประเทศพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยภายในประเทศพม่า เป็นปัญหาที่ทำให้การอพยพย้ายถิ่นหลบหนีเข้าเมือง ที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับปัจจัยดึงดูดของประเทศไทย ด้านความต้องการแรงงานต่างด้าวของนายจ้างผู้ประกอบการ เป็นสาเหตุรองที่แรงงานต่างด้าวชาวพม่าต้องการอพยพย้ายถิ่น

อดิเรก พันเขียว (2547) ได้ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์การกำหนดนโยบายจัดการปัญหาแรงงานต่างชาติดังกล่าวในประเศไทย : อดีต ปัจจุบัน อนาคต ผลการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายการจัดการปัญหาแรงงานต่างชาติดังกล่าวในประเศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2535 - 2546 ได้อาศัยแนวคิดและหลักการด้านความมั่นคงแห่งชาติและแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจทุนเสรีนิยมเป็นหลัก โดยละเลยแนวคิดทางด้านสิทธิมนุษยชนและสิทธิแรงงาน ในส่วนกระบวนการในการกำหนดนโยบายที่สำคัญคือ นักการเมือง ข้าราชการระดับสูง และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำมาใช้ในการกำหนดนโยบายที่สำคัญคือ ความมั่นคงของชาติและผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ

2. ผลการดำเนินงานตามนโยบาย จัดการปัญหาแรงงานต่างชาติดังกล่าวในประเศไทย ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากพบข้อบกพร่องของนโยบายคือ การนำแรงงานผิดกฎหมายมาทำให้ถูกกฎหมาย มาตรการลดผลกระทบไม่ได้ผล มาตรการป้องกันควบคุมและ

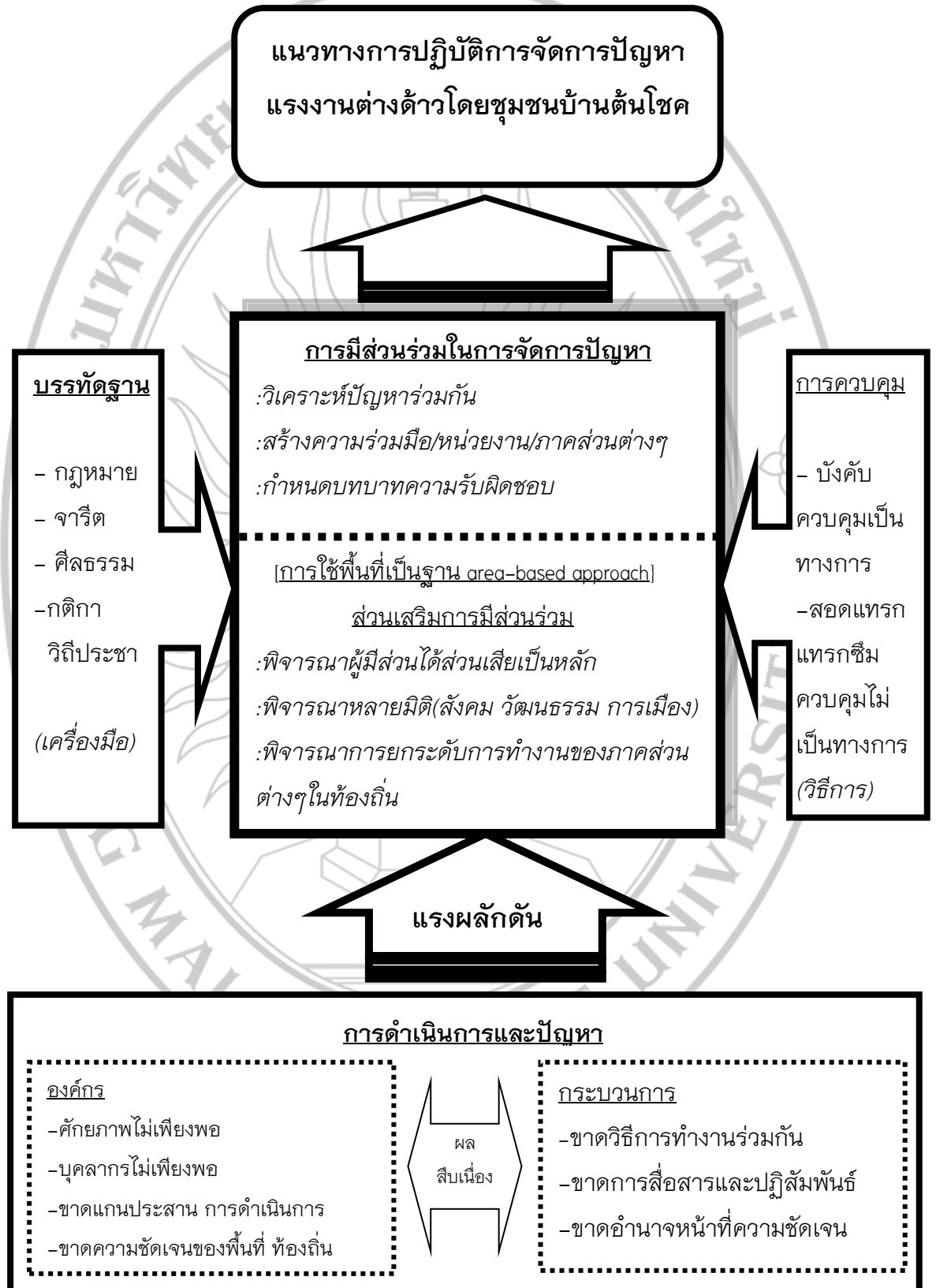
สกัดกั้นการหลบหนีเข้าเมืองขาดประสิทธิภาพ นโยบายเปลี่ยนแปลงกันบ่อยเกินไปและขาดความชัดเจนต่อเนื่อง รวมทั้งเกิดการละเมิดสิทธิแรงงานและสิทธิมนุษยชน

3. ผลการศึกษาได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว จัดการปัญหาแรงงานต่างชาติผิดกฎหมายในประเทศไทยในอนาคตคือ รัฐบาลควรจัดตั้งหน่วยงานและออกกฎหมายมาใช้เป็นมาตรการในการแก้ไขปัญหา

กุศล และอุมาภรณ์ (2540) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจ้างงานและการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างชาติ พบว่าแรงงานไทยส่วนใหญ่เห็นว่าแรงงานต่างชาติเข้ามาทำให้แรงงานไทยถูกแย่งงาน โดยเฉพาะแรงงานไทยในสถานบริการทั่วไป และในโรงงานอุตสาหกรรม แรงงานไทยยังเห็นว่ากรณีที่แรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานมีผลดีต่อนายจ้างคือทำให้นายจ้างมีต้นทุนด้านแรงงานต่ำ เนื่องจากนายจ้างจ้างแรงงานต่างชาติในอัตราค่าจ้างที่ต่ำกว่าแรงงานไทย และทำให้บรรเทาการขาดแคลนแรงงานไทยในบางสาขา ส่วนผลด้านสังคมและสาธารณสุขแรงงานไทยเห็นว่ากรณีที่แรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานในเมืองไทย เป็นการช่วยเหลือเพื่อนร่วมโลก แต่มีผลเสียคือทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด รวมถึงโรคติดต่ออันเนื่องมาจากแรงงานต่างชาติด้วย

จากการศึกษาในส่วนของการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงพื้นฐานของปัญหา เหตุปัจจัยต่างๆ แนวทางปฏิบัติงานแก้ไขปัญหารวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น อันทำให้เกิดความชัดเจนในการศึกษาจัดการปัญหาดังกล่าวได้อย่างเป็นระบบ

กรอบการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องชุมชนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว บ้านต้นโชค อาศัยการพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจริง เป็นการศึกษาข้อมูลในเชิง คุณภาพ (qualitative research) มุ่งเน้นการพรรณนาเพื่อสนับสนุน บ่งชี้ข้อมูลที่เกิดตามกรอบแนวคิดการวิจัย

3.1 การดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (case Study) เกี่ยวกับชุมชนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาจากเอกสาร และศึกษาเพิ่มเติมจากการวิจัยภาคสนาม (field research) ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1.1 การศึกษาจากเอกสาร (documentary study) เป็นการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น โดยศึกษารวบรวมจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ บทความ วารสารวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแรงงานต่างด้าว โดยการนำเอกสารในส่วนที่ต้องการมาเรียบเรียงเพื่อหาข้อมูลส่วนที่ขาดหรือไม่ทันสมัยในภาคสนาม

3.1.2 การวิจัยภาคสนาม (field research) เป็นการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) ซึ่งเกี่ยวข้องกับชุมชนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

โดยสามารถแสดงความเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์การวิจัย ปัญหาการวิจัย และวิธีการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์	คำถามวิจัย	วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล
1.ศึกษาการดำเนินงานของ รัฐในการจัดการแรงงานต่าง ด้าวไร้ฝีมือในเขตพื้นที่ อำเภอไชยปราการ จังหวัด	- หน่วยงานราชการที่ เกี่ยวข้องกับแรงงานต่าง ด้าวไร้ฝีมือในพื้นที่อำเภอ ไชยปราการ มีวิธีการในการ	วิธีการศึกษา ศึกษาจากเอกสารและการ สัมภาษณ์ การจัดกิจกรรม กลุ่มประชากรเป้าหมาย

เชียงใหม่ 2. ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการในการการจัดการแรงงานต่างด้าว 3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของรัฐ และชุมชนในการจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในเขตพื้นที่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	จัดการจัดแรงงานต่างด้าวอย่างไร - บทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย องค์การที่ดำเนินงานเป็นอย่างไร - มีการเชื่อมประสานหรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวเกี่ยวข้องกับองค์การใดบ้างอย่างไร - ประชาชนในหมู่บ้านต้นโชคมีส่วนร่วมในการจัดการแรงงานต่างด้าว ภายในหมู่บ้านอย่างไร - มีแนวทางใดบ้างที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาต่างด้าวไร้ฝีมือในเขตพื้นที่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	เพื่อให้ได้ผลการศึกษาดังนี้ - การจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการจัดการแรงงานต่างด้าวในบ้านต้นโชค - วิธีการจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือของชุมชนบ้านต้นโชค - แนวทางในการแก้ไข ปัญหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ
---	--	--

3.2 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ได้แก่ ข้อมูลภาคสนามที่จะเก็บรวบรวมจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง (sample) โดยตรง ได้แก่ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวในอำเภอไชยปราการ ประชาชน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน เจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาสวัดต้นโชค ผู้สูงอายุ คณะครูและเยาวชนโรงเรียนบ้านต้นโชค

2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ได้แก่ แหล่งข้อมูลจากห้องสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยพายัพ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ห้องสมุดสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ห้องสมุด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารด้านวารสาร หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

3.3 ประชากรและผู้ให้ข้อมูล

วิธีการเลือกหน่วยงานและบุคคลที่ใช้ในการศึกษาได้ดำเนินการคัดเลือก ดังต่อไปนี้

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวใน อำเภอไชยปราการ ประชาชน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน เจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาสวัดต้นโชค ผู้สูงอายุ คณะครูและเยาวชนโรงเรียนบ้านต้นโชค อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอไชยปราการ ซึ่งได้แก่ ที่ว่าการอำเภอไชยปราการ เทศบาลตำบลหนองบัว สถานีตำรวจอำเภอไชยปราการ สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองอำเภอฝาง กองบังคับการควบคุมที่ 2 หน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารม้าที่ 4 ฐานปฏิบัติการบ้านร้องธาร หมู่ 6 ตำบลศรีดงเย็น

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างจาก คณะครูและเยาวชนโรงเรียนบ้านต้นโชค โดยใช้การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น ในการจัดกิจกรรมเยาวชน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มตัวอย่างจาก ผู้สูงอายุในหมู่บ้านต้นโชคโดยใช้การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น ในการจัดกิจกรรมกลุ่มผู้สูงอายุ

กลุ่มที่ 4 กลุ่มตัวอย่างจากคณะกรรมการหมู่บ้านต้นโชค โดยใช้การประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม อาสาพัฒนาชุมชน

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อเท็จจริงในการตอบคำถามการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล 4 วิธี คือ

1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in depth Interview)

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามวัน เวลา ที่นัดหมายจากผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว จำนวน 5 คน คือ 1) นายอำเภอไชยปราการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย 2) นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองบัวหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย 3) ผู้กำกับการสถานีตำรวจไชยปราการ 4) หัวหน้าสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองอำเภอฝาง 5) ผู้บังคับการกองบังคับการทหาร โดยมีกำหนดกรอบและหัวข้อการสนทนาไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอนถึง การดำเนินงานของรัฐ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในเขตพื้นที่อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

2) การสนทนากลุ่ม (focus group) ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อย ตามวัน เวลา ที่นัดหมายจาก ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน เจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาสวัดต้นโชค ผู้สูงอายุ คณะครูและเยาวชนโรงเรียนบ้านต้นโชค เพื่อสนทนาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านต้นโชค ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในเขตพื้นที่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่รัฐ โดยมีการกำหนดกรอบและหัวข้อการสนทนาไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอน

3) การจัดกิจกรรมกลุ่ม ดำเนินการ ดังนี้

3.1) กลุ่มเยาวชนรักการอ่าน โดยนักเรียนโรงเรียนบ้านต้นโชค

3.2) กลุ่มผู้สูงอายุ แพทย์พื้นบ้านชนเผ่า โดยผู้สูงอายุในหมู่บ้านต้นโชค

3.3) กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน โดยคณะครูและประชาชนในหมู่บ้านต้นโชค

เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านต้นโชค ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในเขตพื้นที่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

4)การสังเกต ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆผู้ดำเนินการวิจัยมีการสังเกตทั้งในรูปแบบเชิงการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม อีกทั้งยังมีการสังเกตแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการทอดแทรกอยู่เสมอ

3.5 เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ

1) แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in depth interview)

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาและสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ ว่าแต่ละข้อตรงตามจุดมุ่งหมายวิจัยครั้งนี้ นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข

2) แบบสนทนากลุ่มย่อย (focus group)

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาและสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงดำเนินการสร้างแบบสนทนากลุ่มย่อยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหาในแบบสนทนากลุ่มย่อย ว่าแต่ละข้อตรงตามจุดมุ่งหมายวิจัยครั้งนี้ นำแบบสนทนากลุ่มที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารผู้วิจัยได้ทำการเก็บรายละเอียดข้อมูลโดยการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นได้ทำการรวบรวมจัดหมวดหมู่และบันทึกข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการเรียบเรียงจัดทำรายงานการวิจัย

3.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้ดำเนินการโดยใช้การสัมภาษณ์ จัดการประชุมกลุ่ม การจัดกิจกรรมกลุ่ม บันทึกผลการประชุมและการจัดกิจกรรมกลุ่ม สำหรับการจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือที่อาศัยในเขตพื้นที่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

3.7 การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

จากการรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามเนื้อหาที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อจัดระบบและสร้างองค์ความรู้ให้สามารถตอบกรอบการวิจัยที่สร้างไว้ จึงพรรณนาความเพื่ออธิบายสิ่งที่ได้ศึกษาประกอบเข้าด้วยกัน มุ่งให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างปรากฏการณ์กับแนวคิด อีกทั้งยังมีการนำข้อมูลต่างๆ มาตีความหมาย จำแนกแยกแยะ ปัจจัยเงื่อนไข ข้อพิจารณาต่างๆ ของการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ชุมชนกับการจัดการแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษาหมู่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย บริบทของพื้นที่และสภาพการณ์ของปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าว ลักษณะการดำเนินงานขององค์กรต่างๆในการจัดการกับปัญหาแรงงานต่างด้าว และรูปแบบวิธีการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวของชุมชน ซึ่งในแต่ละส่วนมีรายละเอียดจากการศึกษาวิจัยดังนี้

1.บริบทของพื้นที่และสภาพการณ์ของปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าว

เนื้อหาในส่วนดังกล่าวมุ่งอธิบายให้เห็นข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่บ้านต้นโชค พร้อมถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น แยกออกเป็นสภาพทั่วไปและประวัติของหมู่บ้าน สภาพการณ์ของปัญหา ทศนคติของการอยู่ร่วมกันของคนในหมู่บ้าน ข้อดีข้อเสียของการเกิดขึ้นของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ อันมุ่งแสดงเนื้อหาในพื้นที่เป็นหลัก

1.1 สภาพโดยทั่วไปและประวัติของหมู่บ้าน

บ้านต้นโชคลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มพื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตรมีพื้นที่การปกครองประมาณ 2,120 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ จรด ม.1 บ้านทา ต.หนองบัว

ทิศใต้ จรด ม.11 ต.ศรีดงเย็น

ทิศตะวันออกจรด ม.1 ต.ศรีดงเย็น

ทิศตะวันตกจรด ม.10 ต.หนองบัว

บ้านต้นโชคระยะทางห่างจากตัวอำเภอไชยปราการประมาณ 5 กิโลเมตร เส้นทางเข้าออกหมู่บ้านมี 3 เส้นทาง เป็นเส้นทางลาดยางทั้งหมดโดยเส้นทางทางทิศเหนือเชื่อมต่อจากแยกบ้านทาประมาณ 1 กม. ทางทิศใต้เชื่อมต่อหมู่ 11 ต.ศรีดงเย็น ประมาณ 1.5 กม. ทิศ

ตะวันตกเชื่อมต่อกับสถานีอนามัยบ้านใหม่หนองบัว ต.หนองบัว ประมาณ 1 กม. ทางออกสู่อำเภอ จะใช้เส้นทางทางบ้านทาระยะทางประมาณ 5 กม. สามารถรับสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่และ สัญญาณอินเทอร์เน็ตได้ทุกระบบ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรเป็นหลัก โดย ปลูก ลิ้นจี่ กระเทียม หอมแดง กระหล่ำปลี และรับจ้าง

ในด้านระบบสาธารณูปโภคในหมู่บ้านมีน้ำประปาในหมู่บ้านมีสองระบบ คือน้ำประปา ภูเขา และน้ำประปาที่หมู่บ้านผลิตขึ้นเอง มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือนโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาไชยปราการ

ด้านการรักษาพยาบาลมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่หนองบัวอยู่ห่าง จากหมู่บ้านระยะทางประมาณ 0.5 กิโลเมตร และห่างจากโรงพยาบาลไชยปราการ ประมาณ 5 กิโลเมตร

คนในหมู่บ้านทั้งคนเมืองดั้งเดิมและคนไทยใหญ่นับถือศาสนาพุทธมีวัดประจำหมู่บ้าน คือวัดต้นโชค มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 1 แห่ง คือโรงเรียนบ้านต้นโชค

ประวัติหมู่บ้าน

ชื่อเดิมของหมู่บ้านต้นโชค คือ ดงสันป่าเหี่ยว นายปิง ฟองเมฆ เป็นชาวบ้านคนแรก ที่มาเข้าอาศัยอยู่โดยมาเลี้ยงควายห่างจากสันป่าเหี่ยวไปทางทิศตะวันออกประมาณ 500 เมตร ติดกับลำห้วยน้ำขาลมีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่ เมื่อมีโรคระบาดทำให้ชาวบ้านล้มตายเป็น จำนวนมาก ชาวบ้านที่รอดตายจากโรคระบาดจึงอพยพย้ายมาขออาศัยกับนายปิง ที่สัน ป่าเหี่ยวซึ่งเป็นตั้งหมู่บ้านในปัจจุบัน พอมีคนมาตั้งบ้านเรือนอยู่กันมากขึ้น และเพื่อให้เป็นสิริ มงคลแก่หมู่บ้านจึงตกลงกัน เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านจาก “สันป่าเหี่ยว” เป็น “ต้นโชค” จนถึง ปัจจุบัน

แต่เดิมบ้านต้นโชคมีประชากรคนเมืองสัญชาติไทยอาศัยอยู่เป็นหลัก นับถือศาสนา พุทธ ต่อมาช่วงประมาณ ปี พ.ศ.2535 มีชาวไทยใหญ่เริ่มเข้ามารับจ้างทำงานในหมู่บ้านโดย อาศัยอยู่ตามไร่นาของคนในหมู่บ้าน หรือมาทำงานแบบมาเช้า เย็นกลับ จนถึงประมาณ พ.ศ. 2546 คนไทยใหญ่ก็เริ่มอพยพมาตั้งบ้านเรือนแบบถาวรโดยอาศัยซื้อที่ดินของคนพื้นถิ่นที่จัดสรร

ขาย แต่ไม่ได้โฉนดและเลขที่บ้านเป็นของตนเอง นอกจากนั้นยังมีคนจีนยูนนานที่ได้รับสัญชาติไทยบางคนซื้อที่จากชาวบ้านในหมู่บ้าน และจัดสรรขายให้คนไทยใหญ่ซึ่งผู้ซื้อก็ไม่ได้โฉนดและเลขที่บ้านเป็นของตนเองเช่นกันเพราะตามกฎหมายยังเป็นคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองอยู่เมื่อเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านแล้วพวกเขารู้สึกปลอดภัย มีนายหน้าคนไทย (คนเมืองในหมู่บ้าน) หางานให้ทำทุกวัน คนในชุมชนไม่แสดงท่าทีรังเกียจ ประกอบกับพระที่วัดก็ให้เกียรติชาวไทยใหญ่เป็นอย่างดี เมื่ออยู่แล้วมีความปลอดภัย มีงานทำ มีความสุข จึงชักชวนญาติ พี่น้อง เพื่อน คนรู้จักให้อพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนถาวรในหมู่บ้านต้นโชคมากขึ้น ปัจจุบันในหมู่บ้านต้นโชคจึงมีประชากรสัญชาติไทย 129 ครอบครัว ประชากรไทยใหญ่ และคนจีนยูนนานที่ถือบัตรต่างด้าวและคนบนพื้นที่สูงทั้งที่ตั้งบ้านเรือนถาวรและ เข้าบ้านเช่าอยู่จำนวนถึง 131 ครอบครัว มีจำนวนประชากรถึง 584 คน ทั้งนี้ไม่รวมถึงประชากรแฝงที่เข้ามาอาศัยครอบครัวไทยใหญ่อยู่ในบางช่วงเวลาตามฤดูกาล เช่น ฤดูเก็บลิ้นจี่ เก็บลำไย เก็บข้าว เป็นต้น

โดยมีผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบันจำนวน 10 คน ดังนี้

1. นายด้วง มอยเฟือ พ.ศ.2481 – 2511
2. นายตา วรณชัย พ.ศ. 2512 – 2516
3. นายดำ ใจยศ พ.ศ.2517 – 2550
4. นายสวัสดิ์ น้อยคำมา พ.ศ. 2521 – 2529
5. นายบัน ปัญญาฟู พ.ศ.2530 – 2533
6. นายไมตรี ไชยทัศน์ พ.ศ.2534 – 2536
7. นายภูวนาท แ่งใจ พ.ศ.2537 – 2545
8. นายอินตา พงษ์บุญชู พ.ศ. 2546 – 2550
9. นายประเทือง ใจยศ พ.ศ. 2551-2554
10. นายสุรพล ปัญญาผัด พ.ศ. 2554 – ปัจจุบัน

โดยมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านคอยให้ความช่วยเหลือในการปกครองหมู่บ้าน

1.2 ทศนคติในการอยู่ร่วมกันของชาวบ้านต้นโชด กลุ่มคนพื้นเมืองเดิมกับกลุ่ม

คนไต

ทศนคติการอยู่ร่วมกันของชาวบ้าน หากพิจารณาในส่วนของอารมณ์ ชอบ ไม่ชอบ นั้นพบว่ามีความคิดเห็นในเชิงบวกของกลุ่มคนต่างๆ อาทิเช่น ในกลุ่มของผู้สูงอายุมีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันในระยะเวลาที่ยาวนาน สามารถยอมรับความคิดเห็นเสมือนกับเป็นชาวบ้านพื้นเมืองโดยทั่วไปหรือในส่วนของกลุ่มเด็กและเยาวชนก็สามารถปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันได้ดี หากแต่เริ่มมีเสียงสะท้อนจากนักเรียนและครูว่า เด็กนักเรียนที่เอาใจใส่กับการเรียนและมีผลการเรียนที่ดีนั้นมักจะมาจากเด็กนักเรียนกลุ่มไตแต่ก็ยังไม่เกิดข้อโต้แย้งใดๆ

องค์ประกอบของทศนคติในส่วนของปัญญาหรือสิ่งที่ทราบพื้นฐานนั้นพบว่าชาวบ้านทั้งสองกลุ่มมีความเชื่อพื้นฐานในการดำรงชีวิตแบบชาวพุทธ ศรัทธาเลื่อมใสในพุทธศาสนาเหมือนกันจึงเกิดเป็นแรงยึดเหนี่ยวทางสังคม (social solidarity) ได้ดี มีความเชื่อในเรื่องการทำความดี บาปบุญคุณโทษ การสร้างกัลยาณมิตร นิยมการทำบุญเพื่อสร้างความสบายใจ และความเจริญก้าวหน้าแก่ชีวิตโดยมีข้อค้นพบประการหนึ่งคือกลุ่มคนไตค่อนข้างจะให้ความสำคัญกับการทำบุญที่สม่ำเสมอและใช้เงินเป็นจำนวนที่ค่อนข้างมาก ดังเช่น ปอยสง่าสองที่ชาวบ้านทั้งในส่วนของคนพื้นเมืองเดิมและกลุ่มคนไตรวมถึงพระสงฆ์วัดต้นโชดร่วมกันจัดกิจกรรมขึ้นอย่างใหญ่โต มีผู้คนเข้าร่วมในงานดังกล่าวเป็นจำนวนมาก จนยกระดับขึ้นเป็นงานสำคัญของหมู่บ้านที่คนทั้งสองกลุ่มให้การยอมรับและเห็นความสำคัญ

ในส่วนของความรู้ความคิดมีความรู้ความคิดในเรื่องของทักษะการดำรงชีวิตที่คล้ายกันต่างกันเพียงที่กลุ่มคนไตไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง คนพื้นเมืองมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองจึงมีทักษะในเรื่องของเกษตรกรรม กลีกรรรมและหัตถกรรมมากกว่าความรู้ความคิดจึงสะท้อนออกมาตามลักษณะความสัมพันธ์ของลูกจ้างกับนายจ้าง นอกจากนั้นความคิดในเรื่องการทำงานพบว่าในกลุ่มของคนไตยึดหลักความอดทน มัธยัสถ์เพื่อที่จะเก็บเงินไว้ใช้ยามฉุกเฉิน ไม่เลือกงานที่นายจ้างจ้าง เช่นงานทำความสะอาด งานรับจ้างที่ต้องพบเจอกับความสกปรก ซึ่งเป็นงานที่คนพื้นเมืองเดิมเลือกที่จะไม่ทำแล้วหันไป

ประกอบการทำงานที่ใช้ฝีมือและมีความเป็นวิชาชีพมากขึ้น (intellectual) ซึ่งภาพสะท้อนเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทราบกันโดยทั่วไปของคนในหมู่บ้านและยอมรับในการเกิดขึ้น

ความคิดเห็นในการอยู่ร่วมกัน พบสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงข้อดีของแรงงานต่างด้าวคือทำให้เศรษฐกิจการค้าขาย การจ้างงานการประกอบกิจการมีความคล่องตัว หมุนเวียนดี การจับจ่ายใช้สอยของกลุ่มคนไต้หวันหมดไปกับอุปกรณ์สิ่งของเครื่องใช้สำหรับการดำรงชีวิตประจำวันเป็นหลัก ยังไม่พบการใช้สินค้าตามกระแสการบริโภคนิยมมากนัก นอกจากนี้เป็นการใช้จ่ายสำหรับการเช่าที่พัก การอยู่อาศัยและการบริจาคทำบุญในเทศกาลวันสำคัญต่างๆ โดยมีข้อสังเกตว่ากลุ่มคนไต้หวันจะรวบรวมเงินในการบริจาคทำบุญในแต่ละครั้งเป็นจำนวนมาก ดังมีคำกล่าวของคนในพื้นที่ว่า “ คนไทยบริจาค 100 คนไต้หวันบริจาค 1000 ” เป็นต้น

ข้อดีในลำดับต่อมาคือการให้ความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้าน การมีจิตสาธารณะหรือจิตอาสา กล่าวคือหากมีโครงการในการพัฒนาหมู่บ้าน ทำความสะอาด ขุดลอก เมื่อขอความร่วมมือกับกลุ่มคนไต้หวันจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีโดยทำการประสานผ่านผู้นำกลุ่ม อย่างไรก็ดีงานที่นอกเหนือจากนั้นเช่น งานศพ งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ หากกลุ่มคนไทยใหญ่ทราบจะมาทำการเตรียมสถานที่ ช่วยเหลืองานจนสำเร็จลุล่วงได้อย่างรวดเร็ว หากมีงานที่รับจ้างอยู่จะหยุดงานเพื่อช่วยเหลือ ลักษณะของการช่วยเหลือมักจะรวมตัวกันมาเป็นกลุ่ม แสดงน้ำใจอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องซึ่งทำให้เกิดความพึงพอใจกับคนในหมู่บ้านเป็นอย่างมาก

ส่วนข้อเสียที่เกิดขึ้นในพื้นที่มี 2 ลักษณะ คือ ข้อเสียที่เกิดขึ้นทางอ้อม และข้อเสียที่เกิดขึ้นโดยตรงจากแรงงานต่างด้าว

สิ่งที่เกิดขึ้นทางอ้อมคือเกิดการค้าแรงงาน กล่าวคือ อาชีพใหม่ที่เกิดขึ้นได้แก่นายหน้าจัดหาแรงงาน มีการเก็บค่านายหน้าจากแรงงานเป็นการตอบแทนที่หาสถานที่ทำงานให้ ถือว่าเป็นการเอาเปรียบแรงงานดังกล่าวซึ่งได้รับค่าแรงน้อยอยู่แล้ว อีกทั้งยังเกิดการรับจ้างที่จะเป็นนายจ้างคือแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่จะต้องมีนายจ้างคล้ายกับลักษณะของการมีต้นสังกัดดังนั้นแรงงานที่ต้องการทำงานจะต้องให้คนไทยในพื้นที่พาไปขึ้นทะเบียนจึงจะสามารถทำงานได้ ดังนั้นเพื่อความสะดวกรวดเร็วจึงมีนายจ้างที่

เก็บเงินจากแรงงานแล้วดำเนินการดังกล่าวให้ซึ่งก็ถือเป็นการเอารัดเอาเปรียบ แรงงานที่ได้ค่าจ้างต่ำ นอกจากนี้ยังมีการแอบอ้างหรือปลอมตัวเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง จับแรงงานไปสอบถามข่มขู่ให้เกิดความกลัวแล้วอ้างว่าหากจ่ายเงินให้เพื่อเป็นค่าปรับจำนวน 3,000 บาท ก็จะได้รับ การปล่อยตัวไปให้ทำงานตามปกติ ทำให้เกิดความหวาดกลัว รวมถึงการร้องเรียนหลายครั้ง

สิ่งที่เกิดขึ้นโดยตรงได้แก่ หมู่บ้านต้นโชคกลายเป็นเพียงแหล่งพักแรงงาน (บางส่วน) กล่าวคือ มีที่อยู่อาศัยภายในหมู่บ้านเท่านั้น กลางวันก็ออกไปทำงานรับจ้างหรือเดินทางออกจากหมู่บ้านไปรับจ้างตามระยะเวลาที่มีการจ้างงานในแต่ละฤดูกาลการเก็บเกี่ยวผลผลิต ทำให้คนในหมู่บ้านขาดการปฏิสัมพันธ์ (interaction) การสร้างความรู้จักคุ้นเคยใดๆ

นอกจากนี้สิ่งที่ตามมาคือสภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ชยะมีมากขึ้นตามเหตุผลที่ว่าหากปริมาณของคนในหมู่บ้านมีมากขึ้นชยะก็จะเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว ไม่สะอาดและอาจกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค รวมถึงอาจเกิดโรคจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน เช่น โรคเท้าช้าง มาลาเรียจาก การเข้ามาโดยไม่ผ่านการคัดกรอง (screening) ตามระเบียบกฎหมาย โดยหน่วยงานสาธารณสุข อันเป็นสิ่งที่ควบคุมได้ยาก พร้อมกันนั้นยังมีสิ่งที่เกิดตามมาคือ การแย่งชิงทรัพยากร การบริการภาครัฐ การบริการสาธารณสุข กล่าวคือทรัพยากรและการบริการต่างๆนั้นสามารถเปิดโอกาสให้แรงงานต่างด้าวเข้าถึงได้ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลหนองบัว โรงเรียนบ้านต้นโชค การบริการไฟฟ้าและน้ำประปา อาจเกิดการเบียดบังประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับพลเมืองของไทย

อย่างไรก็ดียังพบการไม่ปฏิบัติตามกฎต่างๆ อาทิ กฎจราจร การขับซี้ผิดช่องทางการไม่ให้สัญญาณไฟ รวมถึงกฎอื่นๆเช่น การไม่ถือและแสดงบัตรตามพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้อาศัยหรือจ้างงาน

สิ่งเหล่านี้ได้เกิดขึ้นกับหมู่บ้านต้นโชค แต่มีข้อพิจารณาว่าในส่วนของแรงงานต่างด้าวที่อยู่อาศัยเดิมและมีระเบียบประวัติอยู่แล้วนั้นกลับก่อปัญหาข้างต้น ค่อนข้างน้อย แสดงให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องจากการที่มีกลุ่มบุคคลที่เคลื่อนย้ายแรงงานเข้ามาแล้วไม่สามารถระบุตัวตนหรืออัตลักษณ์ต่างๆของบุคคลได้ เช่นการเกิดการทะเลาะ

เบาะแว้งกันแล้วสร้างความเสียหายความหวาดกลัวให้กับชาวบ้านโดยไม่สามารถระบุได้ว่าใคร ใคร อาศัยอยู่ที่ไหน รวมถึงการขโมยผลผลิตทางการเกษตรของชาวบ้านก็ไม่สามารถระบุผู้ก่อความเสียหายได้เช่นกัน เหล่านี้ทำให้เกิดความหวาดระแวงภัยที่จะเกิดกับชีวิตและทรัพย์สินของคนในพื้นที่อยู่เป็นประจำ

ดังนั้นจากการแสวงหาข้อมูลจะได้ภาพสะท้อนจากกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่คือ ต้องมีการจัดการเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการดำรงอยู่ร่วมกันอาทิ การสำรวจทำแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร การขึ้นบัญชีเพื่อให้ทราบข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลสารสนเทศต่างๆที่ทันสมัย การสร้างหรือทบทวนกฎ กติกาในการอยู่ร่วมกัน พร้อมทั้งต้องสร้างความรู้ในเรื่องการเปิดเสรีด้านแรงงานที่แต่ละหน่วยงานก็ใช้กฎหมายและแนวปฏิบัติที่มีทิศทางแตกต่างกันไป การทำความเข้าใจวิธีการทำงานของกลุ่มบุคคลต่างๆในภาครัฐ ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์และแต่ละกลุ่มช่วงวัย พฤติกรรมของกลุ่มแรงงานต่างด้าว กลุ่มคนใด ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลง รวมถึงทัศนคติที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่จะส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้าน โดยให้มีการขอความร่วมมือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ร่วมสนับสนุน

1.3 สภาพการณ์ของปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวในหมู่บ้านต้นโชค

หมู่บ้านต้นโชคมีแรงงานต่างด้าวที่เป็นชนกลุ่มน้อย มีทั้งหมด 60 ครอบครัว จำนวนประชากรทั้งหมด 370 คน หากเปรียบเทียบกับประชากรทั้งหมดในพื้นที่แล้วคิดเป็นร้อยละ 37 ถือได้ว่าเป็นสัดส่วนที่มีมากอยู่พอสมควร โดยลักษณะของการเข้ามาอยู่อาศัยส่วนใหญ่เข้ามาอาศัยเพื่อการประกอบอาชีพอันได้แก่ การรับจ้างในภาคการเกษตร การก่อสร้างและรับจ้างใช้แรงงานโดยทั่วไป ลักษณะการอาศัยในหมู่บ้านมีเพียง 2-3 รายเท่านั้นที่มีบ้านเป็นของตนเองเนื่องจากเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่เป็นระยะเวลากว่า 10 ปี อย่างไรก็ตามการมีบ้านเป็นของตนเองในที่นี้ ยังไม่มีการมสิทธิ์หรือเจ้าของตามกฎหมาย ใช้วิธีการซื้อขายแบบปากเปล่าไม่มีสัญญาใดๆเป็นลายลักษณ์อักษร นอกเหนือจากนั้นเป็นไปในลักษณะของการเช่าบ้านของคนในพื้นที่ โดยในบ้าน 1 หลังจะมีคนอยู่อาศัยกันมากกว่า 1 ครอบครัวและพบว่าในบางบ้าน มีชื่อเพียงที่อยู่อาศัยเท่านั้นแต่ตัวของแรงงาน

ต่างด้าวไปทำงานต่างท้องที่ ที่ขึ้นอยู่กับฤดูกาลเก็บเกี่ยว นอกจากนั้นยังมีการไปศึกษาในพื้นที่อื่นๆ

ในความเป็นจริงแล้วเดิมทีในหมู่บ้านต้นโชคมีการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มคนไทยหรือคนพื้นเมืองเดิมและกลุ่มคนใต้ที่มีการผสมผสาน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ได้เป็นอย่างดีจนเกิดเป็นชุมชนตัวอย่างของการอยู่ร่วมกัน ในระดับอำเภอไชยปราการเอง ซึ่งสาเหตุนี้เป็นปัจจัยหนึ่งในการดึงดูดให้แรงงานต่างด้าวในหมู่บ้านอื่นหรือพื้นที่อื่นๆอยากเคลื่อนย้ายเข้ามาอาศัย อย่างสงบสุขร่มเย็น ถ้อยที่ถ้อยอาศัย จนมีปริมาณผู้เข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ไม่สามารถควบคุมและระบุได้ว่า มีบุคคลใดเข้ามาอาศัยอยู่บ้าง ซึ่งเหตุการณ์ที่ชาวบ้านพบเจอกับคนแปลกหน้าบ่อยครั้งทำให้เกิดความหวาดระแวงเกรงจะเกิดเหตุการณ์ที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินอยู่ตลอดเวลา

ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ชุมชน หมู่บ้านขาดการจัดการการควบคุมที่เป็นระบบ ซึ่งชาวบ้านมีความเห็นว่าเรื่องดังกล่าวมีความละเอียดอ่อนประาะบาง ควรขึ้นอยู่กับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐที่จะต้องจัดการให้ ด้วยเหตุนี้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยภาพรวมเป็นประเด็นของการไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐและในส่วนของชุมชนเอง การเกรงกลัวว่าหากดำเนินงานไปแล้วจะเกิดการก้าวท้าวในหน้าที่ของส่วนงานอื่นๆ นอกเหนือจากนั้นยังขึ้นอยู่กับกลุ่มนายหน้า กลุ่มผลประโยชน์หรือนายทุนต่างๆที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจ้างงานแรงงานต่างด้าว จนกลายเป็นความรู้สึกที่สับสนเสี่ยงที่จะจัดการหรือบริหารเรื่องดังกล่าว โดยชุมชนบ้านต้นโชคเองต้องการจัดการอย่างประณีประนอมเพราะอาศัยอยู่ร่วมกันมาเป็นเวลายาวนานมีความรู้สึกผูกพันและสำนึกถึงความเป็นเจ้าของ (sense of belonging) ในหมู่บ้านต้นโชค อย่างไรก็ตามในท้ายที่สุดแล้วสำหรับชุมชนเองยังไม่สามารถแสวงหารูปแบบการจัดการได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.ลักษณะการดำเนินงานขององค์กรต่างๆในการจัดการกับปัญหาแรงงานต่าง

ตำรวจ

องค์กรต่างๆที่มีการดำเนินงานด้านการจัดการแรงงานต่างด้าวที่มีผลถึงการปฏิบัติงานในพื้นที่จริงนั้นประกอบด้วย กองบังคับการควบคุมที่2 หน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารม้าที่4 ฐานปฏิบัติการบ้านร่องธาร หมู่6 ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ ฝ่ายปกครองอำเภอไชยปราการ เทศบาลตำบลหนองบัว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลหนองบัว โรงเรียนบ้านต้นโชค เหล่านี้เป็นองค์กรที่ปฏิบัติงานตามนโยบายของต้นสังกัดกระทรวงต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และยังมีการนำเสนอองค์กรที่ไม่เป็นทางการคือวัดต้นโชคประกอบเข้าด้วยกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 กองบังคับการควบคุมที่2 หน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารม้าที่4 ฐานปฏิบัติการบ้านร่องธาร หมู่6 ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ

ลักษณะงาน ป้องปรามแรงงานต่างด้าวควบคู่กับการเสริมสร้างให้ชาวบ้านและแรงงานต่างด้าวเองมีความตระหนักในการปฏิบัติตามกฎหมายความมั่นคงของชาติ กล่าวคือ เป็นการทำงานทั้งในเชิงรับและเชิงรุกโดยมิได้มุ่งหวังให้เกิดความรุนแรงเป็นหลักหากแต่เน้นการสร้าง ความเข้าใจไม่ให้เกิดเหตุการณ์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคง เช่น การหลบหนี การลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย โดยมีลักษณะการทำงานที่ต้องประสานการทำงานอย่างบูรณาการระหว่างชุมชนบ้านต้นโชค ผู้นำชุมชน ตำรวจ ปกครอง เทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชนอันพิจารณาตามความจำเป็นเร่งด่วน ดังเช่น หากมีคนต่างด้าวที่ประสบอุบัติเหตุเกิดอันตรายถึงชีวิต การคลอดบุตรอย่างเร่งด่วน จำเป็นต้องข้ามเขตแดนเข้ามามีเช่นนั้นจะเสียชีวิตได้(สถานบริการพยาบาลอยู่ห่างไกลมากหลายสิบกิโลเมตร เดินทางยากลำบาก) ผู้ปฏิบัติงานจะอนุญาตให้เข้ามาทำการรักษา แต่มีการเฝ้าติดตามหลังจากที่อาการดีขึ้นจะผลักดันกลับประเทศไป

วิธีการดำเนินงาน

1. ป้องกัน ทำการสำรวจประชากรร่วมกับผู้นำชุมชนหมู่บ้านต้นโชค เพื่อเป็นการปรามไม่ให้มีการหลบหนีหรือกระทำความผิดในลักษณะอื่น ดังเช่นการดำเนินโครงการสร้างภูมิคุ้มกันตามแนวชายแดนของกองกำลังผาเมืองและ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กอ.รมน. เป็นชุดปฏิบัติการหน่วยสันติมิติที่ 3201 ซึ่งทำการสำรวจ จำแนกตามบัตรที่แสดงตัวตน ได้แก่ บัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน บัตรประจำตัวบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย เพื่อสร้างระเบียบประวัติ มีการบันทึกภาพบุคคลเพื่อการแสดงตัวตนในพื้นที่ รวมถึงการบันทึกข้อมูลเชิงประชากรต่างๆ เช่น อายุ เพศ สถานภาพ ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่อาศัยและช่องทางที่เข้ามาในประเทศไทย เหล่านี้ จะเป็นการพัฒนาสารสนเทศที่ทันสมัยโดยครั้งสุดท้ายที่จัดทำอยู่ในช่วงปี พ.ศ.2554 ซึ่งได้ทำการสำรวจทั้งหมู่บ้านต้นโชคกล่าวคือ ไม่ทำเฉพาะแรงงานต่างด้าวหากแต่รวมถึงคนไทยโดยทั่วไปด้วย พร้อมกันนั้นยังมีการแสดงกองกำลังอย่างต่อเนื่องสัปดาห์ละ 1 ครั้งเพื่อให้เกิดความเกรงใจ

นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ของหน่วยเฉพาะกิจแก่ชุมชน มีการกระจายข่าว ข้อมูล ให้ทราบความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติการของทหารอยู่อย่างต่อเนื่อง

2. รักษาความมั่นคงภายในโดยการตรวจตราหากเกิดเหตุความรุนแรงที่จะกระทบกับหมู่บ้าน หรือกลุ่มคนจะดำเนินการหาหลักฐานพิสูจน์ทราบและดำเนินการเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย

3. สกัดกั้นแรงงานในพื้นที่ตอนในและตามแนวชายแดนด้านนอกไม่ให้เกิดการหลบหนีเข้ามาของแรงงานต่างด้าว ตามจุดสกัดต่างๆ ได้แก่ จุดตรวจสกัด หมู่บ้านสินชัย ตำบลหนองบัว และด่านผาหงส์ บ้านอ้าย ตำบลศรีดงเย็น อีกทั้งยังมีการรับแจ้งเบาะแสจากประชาชนตามจุดตรวจต่างๆ

4. การปราบปรามยาเสพติดซึ่งในความเป็นจริงแล้วไม่ใช่วิธีการดำเนินการโดยตรงเพราะในกลุ่มของแรงงานต่างด้าวเองส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้เสพไม่ใช่ผู้ค้า แต่ถ้าหาก

กระทำผิดแล้วก็จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ จึงต้องมีการดำเนินการจับกุมร่วมกับตำรวจอำเภอไชยปราการ

นอกจากนี้ยังมีข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองกำลังฯ คือ การผลัดเปลี่ยนอัตรากำลังให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามสถานการณ์ โดยการประจำการในพื้นที่ 2 ปี และหมุนเวียนไปประจำที่อื่นๆ อีก 1 ปี สลับผลัดเปลี่ยนกันไปเพื่อไม่ให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับกลุ่มคนเดิมๆ ในระยะยาวจนอาจเกิดเป็นระบบอุปถัมภ์ การเกรงว่าอาจมีการก้าวก่ายในการทำงาน การแอบอ้าง อันจะนำมาซึ่งการเอารัดเอาเปรียบและทุจริตได้

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

1. ปัญหาการไม่สามารถ สกัดกันควบคุมแรงงานต่างด้าวได้ทั้งหมดเนื่องจากการลักลอบเข้าเมืองทำได้หลายช่องทาง และมีจำนวนมาก
2. ปัญหาที่เกิดจากบุคคลอื่นๆ ได้แก่ ผู้นำพาที่ทำงานในลักษณะของนายหน้าอำนวยความสะดวกให้แล้วเรียกเก็บเงินซึ่งยังไม่มีหลักฐานชัดเจนที่จะดำเนินการได้ นายจ้างของแรงงานต่างด้าวไม่ดำเนินการอย่างถูกกฎหมายเพราะจะมีค่าใช้จ่ายที่สูงเช่น ค่าตรวจโรค นอกเหนือจากนั้นหากแรงงานไม่มีหลักแหล่งจริง ก็จะก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจกับนายจ้างเช่นการหลบหนีเมื่อได้รับค่าจ้างล่วงหน้า
3. ปัญหาด้านบุคลากรที่ปฏิบัติงาน โดยทั้งหมดเป็นเพศชายจึงเกิดความยากลำบากในการปฏิบัติงานกับแรงงานต่างด้าวที่เป็นเพศหญิง ไม่สามารถทำการตรวจค้นได้อย่างจริงจังเพราะต้องเคารพในสิทธิของสตรี ส่งผลให้เกิดการทำงานที่ไม่ทั่วถึง หรืออาจดำเนินงานไม่ได้เลย
4. ปัญหางบประมาณที่มีอยู่ค่อนข้างจำกัดเช่นค่าเชื้อเพลิงและค่าเบี้ยเลี้ยง เป็นต้น

5. ปัญหาด้านการประสานงาน การรับส่งตัวของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองหรือกระทำผิด ระหว่างหน่วยงานอื่นๆเช่นตำรวจ...ที่ยังสื่อสารในประเด็นของเกณฑ์การปฏิบัติ ข้อบังคับในการทำงานที่ยังไม่ชัดเจน

6. ปัญหาจากปัจจัยภายนอกที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่มีความเชื่อว่าหากเปิดประเทศตามยุทธศาสตร์ของ AEC – Asean Economics Community ซึ่งหากดำเนินการจะเกิดปัญหาแรงงานต่างด้าวที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น เกิดการเปิดพรมแดน โดยถ้าไม่มีการจัดระเบียบแรงงานที่ดีก็จะมีผลกระทบสืบเนื่องต่อไป

2.2 ส่วนการปกครองอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะการดำเนินงาน: งานที่เกี่ยวข้องได้แก่ฝ่ายบริหารงานปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารงานปกครองท้องที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน งานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกิจการที่มีผลกระทบกับสังคม ร่วมมือกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นหรืองานที่ได้รับมอบหมาย ส่วนของฝ่ายความมั่นคง มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดระเบียบสังคม ความเดือดร้อนและความขัดแย้งของประชากรในพื้นที่ งานกิจการชายแดน งานกิจการผู้อพยพ งานกิจการชนกลุ่มน้อย งานกิจการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง งานการข่าว งานกิจการอาสารักษาดินแดน

วิธีการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินงานจะมีทั้งสองส่วนคือการดำเนินงานด้านความมั่นคงและการดำเนินงานส่วนปกครอง ดังนี้

1. รับและประสานงานการเข้าทำงานในพื้นที่ของแรงงานต่างด้าว(ถูกกฎหมาย) ตามที่ได้มีการขออนุญาตทำงานตามสัญญา(work permit) ถือเป็นการระบุมความถูกต้องจากกระทรวงแรงงาน หลังจากนั้นจะทำการสอบถามศึกษาข้อมูลต่างเช่น ประวัติส่วนตัว และการมีนายจ้าง ประวัติและจำนวนของผู้ติดตามที่ต้องเคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ในเขตอำเภอไชยปราการ เป็นไปในรูปแบบของการขึ้นทะเบียนตามท้องที่

2. ตรวจสอบและอนุญาตการเข้าออกพื้นที่อำเภอไชยปราการ ซึ่งจะต้องพิจารณาตามประเด็นและเหตุผลที่มีประกาศของกระทรวงมหาดไทยเรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับและกำหนดเขตพื้นที่ควบคุม ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2552 คอยกำกับอยู่ดังนี้

...กรณีออกนอกเขตอำเภอหรือกิ่งอำเภอให้ไปแจ้งความจำนงค์ต่อนายอำเภอหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายแล้วแต่กรณี การอนุญาตให้ออกนอกเขตจะต้องเป็น (1)กรณีเมื่อมีเหตุจำเป็นต้องออกนอกเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ เป็นพยาน ศาล ได้รับหมายเรียกจากพนักงานสอบสวน มีหนังสือเรียกตัวจากหน่วยงานของรัฐเพื่อการรักษาพยาบาล หรือเหตุจำเป็นอย่างอื่น จะอนุญาตให้ออกนอกพื้นที่ได้ครั้งละไม่เกิน 15 วันกรณีขออนุญาตออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมเกิน 15 วัน ให้ นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในเขตท้องที่อำเภอ กิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี พิจารณาอนุญาตเป็นรายๆ ไป ส่วนในกรณีเพื่อการรักษาพยาบาลให้เป็นไปตามความเห็นของแพทย์ที่ทำการรักษา (2) กรณีออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมเพื่อไปทำงาน ระยะเวลาในการอนุญาตให้อยู่ในดุลพินิจของปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายแล้วแต่กรณี โดยให้พิจารณาจากระยะเวลาที่ผู้นั้นได้รับอนุญาตให้ทำงานจากกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน เป็นสำคัญ นอกเหนือจากนั้นให้พิจารณาเป็นรายๆไป (ประกาศกระทรวงมหาดไทย)

3. ประสาน ถ่ายทอดหน้าที่เรื่องการควบคุม ตรวจตราในระดับท้องที่ตำบล หมู่บ้านผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้านบ้านต้นโชคซึ่งเป็นผู้ดูแลในบรรทัดฐานลักษณะเดียวกันกับ อำเภอไชยปราการ หากแต่ในการปฏิบัติงานจริงแล้วมิได้ทำการสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษร อีกทั้งยังมีประเด็นเนื้อหาอื่นๆที่เป็นบรรทัดฐานที่สอดคล้องแทรก กำกับอยู่ด้วย อาทิ

ประเพณี วิถีประชา จารีต และกฎหมายอื่นๆ โดยมีการเน้นย้ำอย่างเป็นทางการผ่านการประชุมหมู่บ้าน และเน้นย้ำอย่างไม่เป็นทางการผ่านการพูดคุยตามงานต่างๆที่มีการรวมตัวกันของแรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในบ้านต้นโชค มีรายละเอียดเชิงปฏิบัติงานคือ

การยื่นเตือนกฎกติกาที่ตกลงร่วมกันเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในลักษณะของการตักเตือน บังคับปรามคือ หากมีคดีที่เกี่ยวข้องกับการเสพและขายยาเสพติดเกิน 3 ครั้งจะขอความร่วมมือให้ออกจากหมู่บ้านเพราะเป็นภัยแก่คนส่วนใหญ่

การนำเสนอข้อบังคับ เดือนการทำผิด อาชญากรรม การทำร้ายร่างกาย การลักเล็กขโมยน้อย เหล่านี้หากเกิดเหตุขึ้นจะดำเนินการตามกฎหมาย ซึ่งในทางปฏิบัติที่ผ่านมาให้ความร่วมมือในการปฏิบัติเป็นอย่างดี

การยื่นเตือนเรื่องการเข้าออกพื้นที่ตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย การนำญาติพี่น้อง ครอบครัวเข้ามาในพื้นที่จะต้องมาขออนุญาตและแสดงตัว โดยจะทำการเก็บเอกสารสำคัญของแรงงานต่างด้าวเอาไว้ก่อน แล้วให้มารับคืนเมื่อเสร็จธุระที่ต้องทำในพื้นที่หมู่บ้านต้นโชค

การให้ความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้าน ตามโครงการต่างๆที่หมู่บ้านดำเนินงานจะต้องให้ความร่วมมือเข้าร่วม หากไม่เข้าร่วมจะปรับเป็นเงินตามค่าแรงขั้นต่ำ รวมไปถึงงานศพ งานบวช งานแต่งงาน ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานประเพณีสำคัญที่ยึดถือปฏิบัติมาโดยกลุ่มแรงงานต่างด้าวให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

การย้ำให้เห็นความสำคัญในการดูแลสาธารณูปโภค เช่น ประปาหมู่บ้าน(ประปาภูเขา) ที่ชาวบ้านต้องดูแลร่วมกัน หากปล่อยให้เกิดการเสียหายชำรุดจะต้องรีบซ่อมแซมมิเช่นนั้น จะถูกระงับการใช้งาน

ปัญหาและอุปสรรค

1. ปัญหาการไม่สามารถทราบจำนวนที่แท้จริงและทำการควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก การมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่ดำเนินการจึงมีข้อมูลไม่เหมือนกัน ส่วนตัวของแรงงานเองก็มีช่องทางในการเคลื่อนย้ายได้ง่าย เมื่อมีการสำรวจ

ของหมู่บ้านโดยกำหนด ผู้ใหญ่บ้านก็จะหลบหนีไปซ่อนตัว (ในกรณีที่ถูกกลบเข้ามา) แล้วกลับเข้ามาทำงานใหม่อีกครั้งจึงไม่สามารถสำรวจได้แน่ชัด อีกทั้งผู้ประกอบการไม่ให้ความร่วมมือในการขึ้นทะเบียนแรงงาน หรือการแจ้งการเคลื่อนย้ายของแรงงาน

2. ปัญหาในลักษณะขององค์กร ที่ไม่ได้รับงบประมาณเฉพาะในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว อีกทั้งยังพบว่าการมีปริมาณแรงงานที่เพิ่มมากขึ้น ก็จะต้องใช้งบประมาณที่มากขึ้นตามไปด้วย อีกทั้งการขาดบุคลากรที่ทำงานเฉพาะในเรื่องการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวโดยตรง ทำให้การบริการเป็นไปไม่ได้อย่างเต็มที่

3. ปัญหาการไม่บูรณาการการทำงานในท้องที่ หน่วยงานขาดการสื่อสารการดำเนินการต่างๆเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว

ข้อพิจารณา(ถ้ามี)

หากให้ความสำคัญในระดับพื้นที่ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว โดยการประสานกิจกรรมเข้ากับระเบียบจะทำให้เกิดความร่วมมือ

2.3 เทศบาลตำบลหนองบัว

ลักษณะการดำเนินงาน สำหรับนโยบายในการดำเนินการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในตำบลหนองบัว ไม่ได้ระบุหรือร่างขึ้นมาอย่างชัดเจน เนื่องจากในพื้นที่ประกอบไปด้วยหลายหมู่บ้าน ซึ่งมีเพียงไม่กี่หมู่บ้านเท่านั้นที่มีการเข้ามาของแรงงานต่างด้าว ดังนั้นหน้าที่การจัดการเรื่องดังกล่าวยังไม่เกิดขึ้นโดยตรงจึงมีลักษณะเพียงการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้กลุ่มแรงงานต่างด้าวได้เข้าถึงบริการต่างๆที่มีการจัดขึ้นโดยเทศบาล อาทิเช่น โครงสร้างพื้นฐาน ประปา การจัดการขยะมีความพยายามที่จะปฏิบัติให้ใกล้เคียงกันไม่แยกหรือเลือกปฏิบัติ หน้าที่ของเทศบาลจะให้ความสำคัญสนับสนุนกับทุกหน่วยงานในพื้นที่ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสนับสนุนจากฝ่ายปกครองหากมีการร้องขอความช่วยเหลือใดๆ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรม โครงการต่างๆในระดับเทศบาลยังไม่

เคยดำเนินงานในเรื่องนี้ เนื่องจากกลุ่มไต้ตั้งเดิมไม่มี(เหมือนกับกรณีของจังหวัดแม่ฮ่องสอน)เป็นเพียงแรงงานที่ย้ายเข้ามาอาศัยเท่านั้น

วิธีการดำเนินงาน

1. สนับสนุนในเรื่องการป้องกันโรคติดต่อในหมู่บ้านที่อาจเกิดจากแรงงานต่างด้าวโดยมีผู้ดำเนินงานหลักคือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล นอกจากนั้นก็จะเป็นการป้องกันโดยทั่วไปเช่นการพ่นสารเคมีกำจัดยุงเป็นต้น
2. สนับสนุนงบประมาณในการดูแลศูนย์เด็กเล็กในหมู่บ้านซึ่งพบว่ากว่าร้อยละ 80 ของเด็กในศูนย์เป็นมาจากครอบครัวกลุ่มของแรงงานต่างด้าว ซึ่งทางเทศบาลก็มีความยินดีให้เข้าถึงบริการและสวัสดิการดังกล่าว
3. สนับสนุนการเข้าถึงบริการจากโครงสร้างพื้นฐานเมื่อคนในหมู่บ้านร้องขอ เช่นระบบน้ำ ถนน การก่อสร้างบ้านต่างๆ หากแต่ไม่สามารถให้แรงงานต่างด้าวกระทำได้โดยตรงไม่มีระบบกรรมสิทธิ์การบริการต่างๆอาจไม่ทั่วถึง

ปัญหาและอุปสรรค

1. เทศบาลไม่สามารถชี้ชัดถึงจำนวนแรงงานต่างด้าวทั้งหมดในตำบลได้เนื่องจากมีการเคลื่อนย้ายอยู่เสมอควบคุมยากและยังพบว่าเป็นแรงงานที่ไม่ถูกกฎหมายไม่มีนายจ้างกว่าร้อยละ 20
2. เกิดกลุ่มบุคคลที่มีอาชีพรับเป็นนายจ้างซึ่งเป็นคนในตำบลเองทำให้เกิดการเข้ามาของแรงงานอย่างต่อเนื่อง
3. ขั้นตอนการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวสำหรับเทศบาลแล้วยังไม่มีความชัดเจนว่าจะต้องทำงานด้านแรงงานต่างด้าวร่วมกับองค์กรใดบ้าง

4.งบประมาณในการดำเนินงานต่างๆในพื้นที่ต้องใช้มากขึ้น โดยในทางกลับกันไม่สามารถจัดเก็บภาษีจากแรงงานต่างด้าวได้

5.ในแต่ละหมู่บ้านขาดระบบการควบคุมที่ชัดเจนอาจทำให้เกิดปัญหาตามมาได้ ซึ่งจริงแล้วอาจเกิดขึ้นจากความขัดแย้งของคนในหมู่บ้านเอง คนไม่ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหา

ข้อพิจารณา

1. อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลหนองบัวขึ้นอยู่กับการกระจายอำนาจที่ได้รับจากส่วนกลางที่มีการถ่ายโอนอำนาจมาให้เป็นหลัก ซึ่งหากการถ่ายโอนหรือมอบอำนาจหน้าที่ในเรื่องการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวยังไม่มีความชัดเจนก็จะเป็นการยากสำหรับผู้ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ ว่าสามารถทำอะไร อย่างไรได้บ้าง หรือควรจะทำเนื้องานในทิศทางใด

2. ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวที่ดำเนินการวิจัย มีการผลัดเปลี่ยนผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งอาจต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจประเด็นปัญหาดังกล่าว

2.4 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลหนองบัว

ลักษณะการดำเนินงาน : ปฏิบัติงานในประเด็นของสุขภาพ การมีอนามัยที่ดี รักษาโรคทั่วไปเป็นหลัก โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มของแรงงานต่างด้าวได้เข้าถึงบริการ ส่วนลักษณะงานที่ทำร่วมกับกลุ่มของแรงงานต่างด้าวที่น่าสนใจมุ่งให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุคนใดเป็นการดัดศักยภาพด้านการแพทย์พื้นบ้าน องค์ความรู้ในสมุนไพรหรือการแพทย์ทางเลือกในรูปแบบต่างๆมาเป็นกระเด็นหลักแล้วมีการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรม พร้อมทั้งมีระบบเชื่อมโยงองค์ความรู้จากเครือข่ายการแพทย์ภายนอก มีการรับรองจากองค์กรที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแพทย์ทางเลือก อันสามารถสร้างความน่าเชื่อถือ ดังนั้นภาพรวมของการดำเนินงาน จะมุ่งเชื่อมประสานการทำงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลหนองบัวกับกลุ่มผู้เฒ่าหมอมือเมืองคนใดภายใต้การรักษาที่ทำร่วมกัน ซึ่งกลุ่มที่เข้าร่วม

กิจกรรมได้ขยายผลสู่กลุ่มผู้สูงอายุทั่วไปในหมู่บ้านต้นโชค อีกทั้งยังมีความพยายามที่จะทำให้เกิดการดำเนินงาน กิจกรรมที่ยั่งยืน โดยจะประสานงานร่วมกับวัดและโรงเรียนบ้านต้นโชค เป็นไปตามหลักการที่ว่า จะทำการดูแลสุขภาพวิถีธรรมชาติโรงเรียนภูมิปัญญาและนวัตกรรมภายใต้แนวคิด เทศบาลตำบลกับพื้นที่สุขภาพ นำไปสู่การจัดการสุขภาพภาคประชาชนร่วมกับวัด ชุมชน หมอพื้นบ้าน(กลุ่มคนไทยใหญ่) และโรงเรียนภูมิปัญญาในพื้นที่

วิธีการดำเนินงาน

1. สร้างและย้าให้เกิดความน่าเชื่อถือในองค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย เช่น กลุ่มผู้เฒ่าคนโตที่เป็นหมอพื้นบ้าน จะผ่านการฝึกอบรมฟื้นฟูองค์ความรู้ การแพทย์ชนเผ่าไทใหญ่ สาขาหมอยาสมุนไพร จากวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) การระบุนวัตกรรมแพทย์ชนเผ่าไทใหญ่ การผ่านการฝึกอบรมจากโรงพยาบาลอภัยภูเบศร เป็นต้น เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจแก่บุคคลทั่วไปที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการรักษาหรือบรรเทา

2. ดำเนินกิจกรรมการแพทย์ทางเลือกในหมู่บ้านต้นโชค โดยเปิดศูนย์หมอเมืองสมุนไพร ณ วัดต้นโชค มีกิจกรรมอาทิ ดูดกระปุก(ใช้แรงจากสุญญากาศในภาชนะเล็กๆดูดตามบริเวณผิวหนัง)การพอกตัวด้วยสมุนไพร การนวดกดจุด การนวดเพื่อสุขภาพ สมุนไพรบำบัด เป็นต้น นอกเหนือจากนั้นกลุ่มดังกล่าวยังได้ออกให้บริการประชาชนทั้งในส่วนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลและในงานต่างๆที่ทางตำบลได้จัดขึ้น เช่นงานกีฬาของหมู่บ้านหรือตำบล จะมีบูธของกลุ่มคอยให้บริการ จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

3. ประสานเครือข่ายให้มีการเพิ่มขึ้นขององค์ความรู้และการเพิ่มขึ้นของสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม กล่าวคือ ในกลุ่มของหมอพื้นบ้านที่อยู่ในบ้านต้นโชคและที่อยู่ในตำบลหนองบัวมีการเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายแพทย์แผนไทยในระดับจังหวัดและระดับภาคเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงมีกิจกรรมที่ทำร่วมกับสมาชิกของเครือข่ายอยู่เป็นประจำ อาทิ การอบรม การทบทวนความรู้ที่กว้างขวางและทันสมัยมากขึ้น โดยสามารถยกระดับขึ้นเป็นเครือข่ายเวชอาสในระดับที่สูงขึ้นจากนั้นจึงนำความรู้ต่างๆมาขยายผลให้เกิดกับคนใน

พื้นที่บ้านต้นโชดโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุและบุคคลโดยทั่วไป มีแกนนำกลุ่มอาทิ หมอ ประพันธ์ หมอสายเงิน จันทร์จา หมอลุงปอย หมอนางอุ หมอยอดคำ หน่อคำ หมอไฉ่ มัด หมออ้ายเซียง ลุงซอ หมอลายแสง ลุงซอ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรค

1. กิจกรรมที่จัดมีความไม่ยั่งยืน ขาดความต่อเนื่อง อาจเกิดจากหลายเหตุผลคือ คนที่เข้ามาให้บริการยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังเกิดจากการจัดกิจกรรมที่แยกส่วน ยังไม่มีความร่วมมืออย่างบูรณาการ ระหว่าง องค์กรต่างๆเช่น โรงเรียนและวัดอย่างชัดเจน
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทยยังไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมอย่างจริงจัง เช่นหากมีการประชาสัมพันธ์ในเนื้อหาของกิจกรรมในรูปแบบของโฆษณาจะทำให้เกิดการขัดกับกฎหมายได้ หรือการที่จะต้องมีบุคลากรประจำสถานที่ของการแพทย์ทางเลือกจะต้องมีการรับรองจากองค์กรด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง
3. ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของกลุ่มหมอเมืองคนใดที่มีความต้องการเป็นผู้นำหรือมีความต้องการในการจัดการกลุ่ม หรือบางท่านมีความประสงค์จัดกิจกรรมในเชิงธุรกิจ จนทำให้ขาดความสามัคคีและอาจเกิดผลเสียขึ้นในอนาคต

2.5 โรงเรียนบ้านต้นโชด

ลักษณะการดำเนินงาน :โรงเรียนบ้านต้นโชดดำเนินงานหลักในด้านการอบรมสั่งสอน ให้ความรู้โดยเน้นกลุ่มเด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 203 คน มาจากเยาวชนในบ้านต้นโชด บ้านใหม่หนองบัว บ้านกิ่ง จำปีและบ้านทา นักเรียนที่เป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมที่มีสัญชาติไทยจำนวน 50 คน คนไทยใหญ่จำนวน 102 คน คนจีน 26 คน และอื่นๆอีก 24 คน มีสิ่งทีดำเนินการเกี่ยวข้อง กับ แรงงานต่างด้าวเนื่องด้วยปัจจุบันหมู่บ้านต้นโชดมีประชากรไทยใหญ่และคนจีนญวนนาน อาศัยอยู่เกือบ 600 คน จึงต้องมีการประสานความเข้าใจผ่านกลุ่มเด็กนักเรียนกับ

ผู้ปกครองในส่วนต่างๆด้วยเหตุที่ชาวไทยใหญ่และจีนยูนนานที่อายุต่ำกว่า 40 ปีลงมาส่วนใหญ่ติดต่อสื่อสารเป็นภาษาพื้นถิ่นของคนพื้นเมืองได้ แต่คนเหล่านี้จะออกไปทำงานในตอนกลางวัน ตอนค่ำจึงจะกลับที่อยู่อาศัย ไม่ค่อยมีเวลาเข้าถึงสื่อ โทรทัศน์ วิทยุ หรือการค้นหาข้อมูลสารสนเทศต่างๆที่สำคัญทั้งด้านการปกครอง สาธารณสุข รวมถึงข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจสำหรับการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนต่างดาวให้ปรับตัว ดำเนินชีวิตตามสภาพสังคม และวัฒนธรรมไทยอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ทางโรงเรียนบ้านต้นโชดมุ่งให้ความสำคัญกับการติดต่อสื่อสารอันเป็นหัวใจสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติจึงมีโครงการเสริมขึ้นมาในช่วงระยะเวลาที่มีการดำเนินการวิจัยคือ “โครงการรักการอ่าน” เพื่อให้นักเรียนและกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมมีความรู้และทัศนคติที่ดีร่วมกันในการดำเนินชีวิต ผลิตนวัตกรรมการเรียนรู้ และรูปแบบการอยู่ร่วมกันอย่างไม่แปลกแยก

วิธีการดำเนินงาน

1. รวมกลุ่มและสร้างความเข้าใจ กำหนดบทบาทหน้าที่กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่นักเรียนโรงเรียนบ้านต้นโชดตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (พิจารณาตามศักยภาพในการค้นหาข้อมูลและศักยภาพด้านการติดต่อสื่อสาร) คละนักเรียนที่เป็นคนพื้นเมืองเดิม คนจีน คนไทยใหญ่และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆจำนวน 40 คน เป็นผู้อ่านหนังสือให้กับชาวบ้านที่เรียกว่าสมาชิกเยาวชนรักการอ่าน มีอาจารย์โรงเรียนบ้านต้นโชด 3 คน คอยรับผิดชอบให้คำปรึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านต้นโชด ที่คอยให้การสนับสนุนแนะนำ คณะกรรมการนักเรียนจำนวน 11 คน คอยอำนวยความสะดวก

2. สืบสวนจำนวนชาวบ้านที่ต้องการรับทราบข่าวสาร ความรู้จากนักเรียนและสำรวจประเภทของข้อมูลข่าวสารความรู้ที่ต้องการซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการที่จะทราบถึงเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญในปัจจุบัน และความรู้เกี่ยวกับ สุขภาพ การสาธารณสุข

3. จัดหาและเรียบเรียงข่าวสารความรู้ ตามความต้องการของชาวบ้านทั้งจากห้องสมุดของโรงเรียนและการหาข้อมูลสารสนเทศจากระบบอินเทอร์เน็ต

4. อ่านข่าวสารความรู้ให้กับชาวบ้านฟังตามกลุ่มต่างๆที่ได้แบ่งกลุ่มเอาไว้ ในช่วงเวลาว่างตอนเย็นหรือวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ เป็นช่วงระยะเวลา 1 เดือนโดยอ่านและเล่าเรื่องราวต่างๆให้เป็นไปตามภาษาที่ชาวบ้านเข้าใจ เช่นหากชาวจีนหรือชาวไทยใหญ่ที่เข้าใจภาษาไทยก็สามารถรับสารที่เป็นภาษาไทยได้ หากชาวบ้านกลุ่มใดที่ไม่เข้าใจก็จะทำการสื่อสารตามภาษานั้นๆ ซึ่งกลุ่มนักเรียนจะทำหน้าที่คล้ายกับผู้แปล ส่งสาร ล้ำมในการเล่าเรื่องราวต่างๆด้วยความเข้าใจพื้นฐาน

5. สะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมผ่านชาวบ้าน กลุ่มครูและนักเรียนผู้ดำเนินกิจกรรม ซึ่งพบว่ากิจกรรมการอ่าน สามารถประสานความเข้าใจระหว่างโรงเรียนและกลุ่มบุคคลต่างๆได้ อีกทั้งยังได้รับการตอบรับ แสดงความพึงพอใจจากชาวบ้านที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร สารที่ทันสมัย อันจะสามารถนำมาดำเนินการปรับใช้กับการดำเนินชีวิตจริงได้ นอกจากนี้ในส่วนของนักเรียนกลุ่มรักการอ่านเอง มีพัฒนาการด้านการอ่าน การสื่อสารที่ดีขึ้น ได้รับความรู้จากเรื่องที่ตนเองทำการศึกษาหาข้อมูล รวมถึงการมีคุณลักษณะจิตสาธารณะ เกิดความรักใคร่สามัคคีในหมู่คณะ

นอกจากนี้ยังมีองค์กรหรือกลุ่มที่เป็นปัจจัยเอื้อให้เกิดการดำเนินงานงานเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวอย่างไม่เป็นทางการคือ

วัดต้นโชค

ลักษณะการดำเนินงาน : สำหรับวัดต้นโชคมีใช้องค์กรที่ดำเนินงานโดยตรงเกี่ยวกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวเพราะเป็นองค์กรที่ตั้งอยู่บนฐานของความเป็นสถาบัน (institutional) ที่มีการดำเนินงานตามครรลอง อันเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม เป็นส่วนที่มีการสร้างแบบแผนของการปฏิบัติที่ค่อนข้างถาวร ร่วมกันระหว่างกลุ่มคนไทยใหญ่และกลุ่มคนไทยพื้นเมืองเดิมมาเป็นระยะเวลาที่เนิ่นนาน ดังนั้นวัดต้นโชคถือว่าเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อของคนในชุมชนและส่งผลต่อการปฏิบัติตนที่เกี่ยวข้องกับภาคส่วนอื่นๆ ไม่

ว่าจะเป็น การศึกษา(โรงเรียน) กลุ่มครอบครัว การเมืองการปกครอง(เทศบาล อำเภอ) สาธารณสุข(รพสต.) อย่างแยกไม่ออก เพราะพื้นฐานของศาสนาเป็นการสร้างความเชื่อ สร้างความศรัทธาและทิศทางการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันของคนในหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข ด้วยการปรับกระบวนการเรียนรู้หรือ ตัวนำที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้(agent of socialization) โดยผ่านการสร้างกิจกรรมทางศาสนาร่วมกันในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ตามหลักธรรมคำสอน จารีต ศีลธรรม ทุกครั้งให้เกิดเป็นปฏิสัมพันธ์ในพฤติกรรมต่างๆโดยปริยาย สร้างความกระชับกลมเกลียวของกลุ่มสมาชิก อันทำให้ไม่เกิดความขัดแย้ง บนพื้นฐานของศาสนาเดียวกัน

วิธีการดำเนินงาน

1. อบรมสั่งสอนศีลธรรม จารีตผ่านกิจกรรมทางศาสนาต่างๆเน้นการถ่ายทอดที่เป็นทางการตามองค์พิธี ให้คนในชุมชนบ้านต้นโชคทั้งกลุ่มคนไตและคนไทยได้ยึดถือปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน
2. สร้างกิจกรรมให้คนในพื้นที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction) ที่ไม่มุ่งเน้นเฉพาะกิจกรรมทางศาสนา ยกตัวอย่างกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเช่น กิจกรรมของกลุ่มหมอยาสมุนไพร อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางการดึงคนในชุมชนไปร่วมกิจกรรมกับชาวบ้านต่างพื้นที่ที่คุ้นเคยกันอีกด้วย
- 3.เป็นจุดยึดเหนี่ยวเตือนสติและสร้างความยำเกรงจากการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและเป็นผู้นำตามธรรมชาติของชาวบ้านต้นโชค กล่าวคือเมื่อมีกิจกรรมหรืองานที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้ง เจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาสที่เป็นศูนย์กลางที่ทุกฝ่ายให้ความเกรงใจ ใกล้เคียงปัญหา สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนต่อรองกันอย่างประนีประนอม ถ้อยทีถ้อยอาศัย เกิดสติในการดำเนินงาน คล้ายกับการยกระดับตนเอง

ข้อพิจารณา/อุปสรรค

1. หลายครั้งที่กลุ่มคนในหมู่บ้านต้นโชคเกิดอคติกับกลุ่มคนไตโดยคิดว่าเกิดการเลือกให้ความสำคัญเพราะมีการทำบุญบริจาคเงินเป็นจำนวนมาก ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว

ขึ้นอยู่กับงานหรือกิจกรรมทางศาสนาที่คนแต่ละกลุ่มให้ความสำคัญมากกว่า (บางกิจกรรมที่ให้ความสำคัญมากก็บริจาคมากเช่นงานบวช) อย่างไรก็ตามหากพิจารณาปัญหาที่แท้จริงแล้วยังไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจน

2. ข้อควรพิจารณาที่สะท้อนจากสถาปัตยกรรม การก่อสร้าง ภาพจิตรกรรมต่างๆในวัด มีการผสมผสานระหว่างศิลปวัฒนธรรมของทั้งสองส่วนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน กล่าวคือจากเดิมที่มีเฉพาะวัฒนธรรมของกลุ่มคนพื้นเมืองเดิม กลับมีสิ่งก่อสร้างใหม่ๆที่สะท้อนวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยและไทยใหญ่อย่างลงตัว

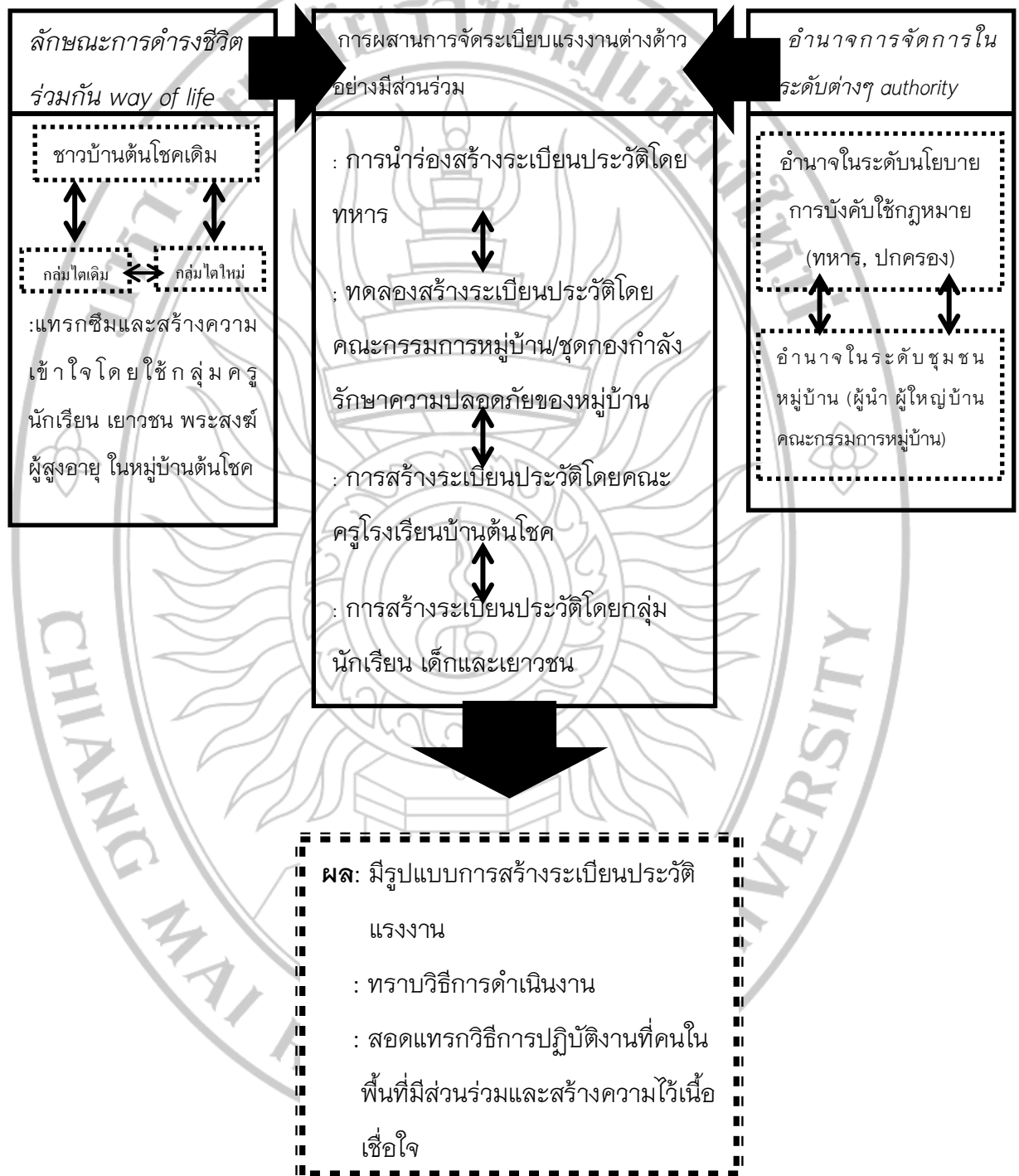
3. รูปแบบวิธีการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวของชุมชน

ประเด็นที่ทำการวิเคราะห์จากการศึกษาวิจัยมุ่งอธิบายรูปแบบและวิธีใน 3 องค์ประกอบดังนี้

3.1 การจัดระเบียบโดยการจัดการข้อมูลของบุคคลที่เป็นแรงงานต่างด้าวให้เกิดความทันสมัยและเป็นระบบ

ในส่วนดังกล่าวเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการปฏิบัติจริงทั้งในส่วนขององค์กรภาครัฐ ชุมชน และคณะผู้วิจัยโดยมีกระบวนการจากพื้นฐานบริบทในพื้นที่เดิมนำไปสู่การต่อยอดประยุกต์ใช้ตามแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงการจัดระเบียบโดยการจัดการข้อมูลของบุคคลที่เป็นแรงงานต่างด้าวให้
เกิดความทันสมัยและเป็นระบบ

การจัดการข้อมูลของบุคคลที่เป็นแรงงานต่างด้าวในพื้นที่เบื้องต้นเคยมีการจัดทำใน ส่วนของกองกำลังผาเมืองและ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กอ.รมน อันเป็นการดำเนินการตามนโยบายความมั่นคงในพื้นที่ของตำบลหนองบัวและหมู่บ้านต้นโชค มีการ ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมในส่วนของการจัดระเบียบข้อมูลและมีการใช้งานจริงเพื่อตรวจดู การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าว อย่างไรก็ตามการจัดการจัดทำฐานข้อมูลดังกล่าวได้ดำเนินการมาเป็น เวลานานแล้ว ซึ่งจากการประชุม ระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่มคณะกรรมการ หมู่บ้านมีความเห็นว่าหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวยังสามารถช่วยควบคุมตามรูปแบบของ การสร้างบรรทัดฐานที่ดีในลักษณะหนึ่ง หากแต่ชุมชนบ้านต้นโชคมีความคิดว่าการปฏิบัติงาน ดังกล่าวควรเป็นอำนาจหน้าที่ที่สามารถเรียกเก็บ (authority) โดยเจ้าหน้าที่ทหารเพราะจะทำให้ เกิดความน่าเชื่อถือ กลุ่มแรงงานต่างด้าวจะให้ความร่วมมือดีมาก เนื่องจากกลุ่มแรงงานต่าง ด้าวมีหน้าที่ที่เกรงกลัวต่อการปฏิบัติการของกองกำลังเป็นอย่างมากในขณะเดียวกันก็มีความ หวาดกลัวที่จะถูกจับและผลักดันกลับประเทศของตน

อย่างไรก็ดี สำหรับชุมชนบ้านต้นโชคแล้ว เมื่อมีความเชื่อมั่นในวิธีการดังกล่าวว่าจะ สามารถจัดการกับปัญหาแรงงานต่างด้าวได้ และให้ความสำคัญกับอำนาจหน้าที่ในการจัดการ (มีความชัดเจนในส่วนของทหาร) จึงมีความต้องการที่จะดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวบ้างแต่ เป็นการจัดทำโดยชุมชน ผู้นำ คณะกรรมการหมู่บ้าน รวมถึงกลุ่มอื่นๆเช่น ครู เด็ก เยาวชนที่จะ สามารถร่วมดำเนินการได้

เกิดเป็นแนวคิดในการเชื่อมประสาน (collaborative) ระหว่างอำนาจในระดับนโยบาย การบังคับใช้กฎระเบียบของทหาร ปกครอง กับอำนาจในระดับท้องถิ่นชุมชนที่มีได้มีการมอบ อำนาจอย่างเป็นทางการ หากแต่เป็นการยอมรับในอำนาจการจัดการของทั้งสองส่วนให้ กลมกลืน (harmony) โดยไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งและแปลกแยกในการดำรงชีวิตร่วมกัน

พร้อมกันนั้น ขณะที่มีการผสานอำนาจในระดับนโยบายกับท้องถิ่น ยังต้องอาศัย พื้นฐานเดิมที่มีในพื้นที่ กล่าวคือ การมีทัศนคติที่ดีร่วมกันในการดำรงชีวิตของคนทั้ง 3 กลุ่ม คือ ชาวบ้านต้นโชคเดิม กลุ่มไตเดิมและกลุ่มไตใหม่ที่เคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่อาศัย ทั้งหมดจะมีการ สร้างความไว้วางใจกันโดยละมุนละม่อม จากกลุ่มคนที่ไม่มีอำนาจในการบริหารจัดการ หรือสร้างความเข้าใจกันในการอยู่ร่วม อย่างเป็นทางการกลับสามารถแทรกซึมและสร้างความ

เข้าใจได้โดยปริยาย เช่น กลุ่มครูโรงเรียนบ้านต้นโชค กลุ่มนักเรียนและเยาวชนที่มีการปฏิบัติกิจกรรมอยู่แล้วอย่างต่อเนื่องดังเช่นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตามภาระหน้าที่ เหล่านี้ถือเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการต่อยอดในการปฏิบัติงานจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวในหมู่บ้าน

จากพื้นฐานการดำเนินงานทั้งสองส่วนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานจึงเกิดการประสานการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวในพื้นที่หมู่บ้านต้นโชคอย่างมีส่วนร่วม มีขั้นตอนดังนี้

-การนำร่องสร้างสร้างระเบียบประวัติโดยกองกำลังทหาร เกิดจากการประสานงานระหว่างทีมนักวิจัย กองกำลังและคณะกรรมการหมู่บ้านต้นโชคซึ่งทั้งหมดมีความพร้อมที่จะร่วมกันดำเนินการ โดยเบื้องต้นผู้นำและคณะกรรมการมีการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มแรงงานต่างด้าวได้ทราบถึงการปฏิบัติงานโดยกลุ่มแรงงานต่างด้าวให้ความร่วมมือดีมาก จัดเตรียมเอกสารต่างๆในการระบุตัวตน ภาพถ่ายแสดงตัวตนของสมาชิกในครัวเรือนที่ออกไปรับจ้างต่างหมู่บ้านหรือไปศึกษาต่อในเมือง ซึ่งในส่วนของแรงงานต่างด้าวเองมีความเห็นว่าหากให้ความร่วมมือในการสร้างระเบียบประวัติแล้วจะเกิดผลดีกับตนเองเช่นการได้รับความช่วยเหลือต่างๆจากหมู่บ้าน (เสมือนเป็นสมาชิกของหมู่บ้าน) เทศบาล หน่วยงานราชการต่างๆและมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต อย่างไรก็ตามก็ตีความของการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่จะแสดงออกในเชิงบวกสุภาพและให้เกียรติแก่แรงงานต่างด้าว โดยในขั้นตอนนี้อธิบายเป็นการบุกเบิกให้กองกำลังฯดำเนินการแล้วชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้วิธี เทคนิคด้านการปฏิบัติงานจริง เพื่อนำไปดำเนินการต่อในขั้นตอนต่อไป

-การสร้างระเบียบประวัติโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน ชุดกองกำลังรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน..ชรบ. ในขั้นตอนนี้อธิบายเป็นการเรียนรู้พร้อมกับการส่งผ่านอำนาจ (power transfer) ซึ่งสมมติฐานที่เกิดขึ้นในขั้นตอนนี้คือ ชุมชนควรจะมีความรู้หรือทราบวิธีการจัดการตามรูปแบบที่ชุมชนมีความเชื่อมั่นว่ามีประสิทธิภาพและควรที่จะดำเนินการเองได้หากทราบวิธีการปฏิบัติแล้วจะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการในอนาคต กล่าวคือ คล้ายกับการสอนแนะให้ทราบวิธีการหากกองกำลังทหารยังไม่สามารถดำเนินการเองได้ชุมชนก็สามารถเตรียมการหรือดำเนินการในเบื้องต้นเพื่อทันต่อเหตุการณ์หากมีการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลกระทบต่อชาวบ้านต้นโชคและกลุ่มแรงงาน

อย่างไรก็ดีในสถานการณ์จริงกลุ่มแรงงานต่างด้าวยังให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี หากแต่การดำเนินงานยังเป็นไปด้วยความล่าช้าเนื่องจาก คณะทำงานยังเข้าถึงกลุ่มแรงงานได้ยาก โดยต้องทำความเข้าใจ การชี้แจงวัตถุประสงค์การดำเนินงาน ที่มาที่ไป เพื่อแสดงความน่าเชื่อถือ สร้างความไว้วางใจซึ่งทำให้ใช้ระยะเวลาที่มากขึ้น 20-30 นาทีต่อรอบครัวโดยเฉลี่ย

-การสร้างระเบียบประวัติ กลุ่มแรงงานต่างด้าว โดยกลุ่มครู นักเรียน เด็ก เยาวชน บ้านต้นโชค ในขั้นตอนนี้พบว่าการสร้างอำนาจการจับได้ผ่านจากสองขั้นตอนข้างต้นจนเป็นที่ทราบ เข้าใจและยอมรับกันโดยทั่วไปในหมู่บ้าน ในแนวทางปฏิบัติในการจัดทำระเบียบดังกล่าว พร้อมกับนั้นคณะครู นักเรียน เด็กและเยาวชน ในโรงเรียนบ้านต้นโชค ได้เรียนรู้วิธีการดังกล่าวมาพร้อมกับคณะผู้วิจัย จึงทำให้ขั้นตอนนี้ง่ายขึ้น ประกอบกับกลุ่มของผู้ปฏิบัติงานในขั้นตอนดังกล่าวมีความเชี่ยวชาญในพื้นที่ กล่าวคือ ครูและผู้ปกครองจะมีความคุ้นเคยกันในระดับหนึ่ง เนื่องจากงานในโรงเรียนที่ต้องมีการเยี่ยมบ้านการทำชุมชนสัมพันธ์ จึงทำให้เกิดการไว้วางใจ ยอมรับและปฏิบัติตามเป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันนักเรียนที่ร่วมดำเนินงานก็เป็นบุตรหลานของกลุ่มแรงงานต่างด้าวเอง จึงทำให้เกิดความง่ายในการเข้าถึงข้อมูล ทั้งในเรื่องของการตั้งถิ่นฐาน ความเป็นเครือญาติ การเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าออกในหมู่บ้าน สิ่งที่ค้นพบประการสำคัญคือ กลุ่มเด็กและเยาวชนถือเป็นกำลังที่คอยสอดส่องช่วยเหลือได้เป็นอย่างดี นอกเหนือจากกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มากจากกลุ่มของแรงงานต่างด้าว ยังมีกลุ่มที่มาจากกลุ่มคนไทยพื้นเมืองดั้งเดิมก็สามารถปฏิบัติงานได้ดี อีกทั้งยังได้แสดงความเห็นว่างานที่ทำดังกล่าวเป็นงานที่มีประโยชน์ต่อชุมชนและสนุกที่จะได้ทำสิ่งแปลกใหม่ และในรายละเอียดของการบันทึก จัดเก็บข้อมูลนั้นก็ได้รับความไว้วางใจให้ดำเนินการมากกว่ากลุ่มผู้ใหญ่ที่ดำเนินงานในลักษณะเดียวกันก่อนหน้านี้

ประเด็นที่น่าสนใจคือ กลุ่มคนที่ดำเนินการจัดการแรงงานต่างด้าวที่กลุ่มเป้าหมายให้ความไว้วางใจ ไม่หวาดกลัว ระแวงหรือตื่นตระหนก จนนำไปสู่การให้ความร่วมมืออย่างแท้จริงคือ กลุ่มเด็กและเยาวชน รวมถึงคณะครู ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็วใช้เวลาไม่ถึงสัปดาห์ก็แล้วเสร็จเมื่อเปรียบเทียบการทำงานกับส่วนอื่นๆที่ใช้เวลากว่าหลาย

ลัปดาห์ ดังนั้นความละมุนละม่อมและการสร้างความไว้วางใจถือเป็นส่วนสำคัญของการดำเนินงานที่สามารถสอดแทรกได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ในการดำเนินการจัดทำทะเบียนแรงงานโดยชุมชนนั้น ตามผลการดำเนินงานได้เกิดกระบวนการ รวบรวมแบ่งประเภทให้ทราบข้อมูลในลักษณะต่างๆของกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่สามารถดำเนินการเข้าถึงข้อมูลได้ทั้งหมดประมาณ 470คน 110 ครอบครัว ประกอบไปด้วยข้อมูลส่วนต่างๆคือ ชื่อ นามสกุล บ้านเลขที่ อายุ สถานภาพ การศึกษา ศาสนา อาชีพ ประเภทของบัตรที่แสดงความเป็นบุคคล สัญชาติ สถานที่เกิด ระยะเวลาของการเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทย เส้นทางที่เข้ามาในประเทศไทย โดยผลจากการรวบรวมข้อมูลสามารถสรุปโดยภาพรวมดังนี้

1. การศึกษา: พบกลุ่มคนใน 2 รุ่น กล่าวคือ รุ่นที่มีการเคลื่อนย้ายเข้ามาเดิมทั้งหมดจะไม่สามารถระดับการศึกษาได้ หรือไม่ได้รับการศึกษา ส่วนกลุ่มคน รุ่นที่เกิดในระยะต่อมาในประเทศไทยจะได้รับการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด ทั้งในชั้นประถมศึกษาและในชั้นมัธยมศึกษา
2. ศาสนา: กลุ่มคนทั้งหมดที่เข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยระบุว่าตนเองนับถือพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนใดใหญ่หรือคนจีน
3. อาชีพ: กลุ่มคนทั้งหมดที่เข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยระบุว่า อาชีพการรับจ้างทั่วไป บุคคลที่อายุ 80 ปีขึ้นไปที่ไม่สามารถทำงานได้แล้วมิได้ระบุอาชีพ ส่วนกลุ่มที่อยู่ในวัยศึกษา ระบุบทบาทของการเป็นนักเรียน
4. สัญชาติ: กลุ่มแรงงานต่างด้าวให้การนิยามสัญชาติของตนเองในลักษณะที่หลากหลายตามความเข้าใจของตนเอง ส่วนใหญ่ระบุว่าตนเองมีสัญชาติไทยใหญ่ พม่า นอกจากนั้นเป็นกลุ่มคนสัญชาติจีน อาข่า และมีผู้ที่ระบุตัวเองว่ามีสัญชาติไทยประมาณ 6 คนเท่านั้น
5. สถานที่เกิด: กลุ่มคนในวัยทำงานหรืออพยพเข้ามาใหม่จะระบุสถานที่เกิดของตนเองคือ ประเทศพม่า ส่วนรุ่นลูกและหลานทั้งหมดเกิดในจังหวัดเชียงใหม่ และมีแม่ฮ่องสอน กรุงเทพมหานครเพียง 2-3 คนเท่านั้น(ขึ้นอยู่กับในขณะที่แรงงานตั้งครรถ์อยู่แล้วมีการเคลื่อนย้ายไปทำงานในจังหวัดอื่นๆ)

6. ระยะเวลาที่เข้ามาในประเทศไทย: กลุ่มคนที่เข้ามาแรกสุดประมาณ 20 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนกว่า ร้อยละ 40 และมีการอพยพเข้ามาในหมู่บ้านเรื่อย ๆ ในช่วง 10-19 ปีมีสัดส่วนกว่า ร้อยละ 30 และ ระยะเวลาต่ำกว่า 10 ปี มีสัดส่วนกว่า ร้อยละ 20 ตามลำดับ นอกเหนือจากนั้น เป็นกลุ่มคนที่เป็กรุ่นลูกหลานที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่กำเนิด

7. เส้นทางในการเคลื่อนย้ายแรงงาน: เส้นทางที่กลุ่มแรงงานต่างด้าวอพยพเข้ามามากที่สุดคือ “หนองอูก” คิดเป็นสัดส่วนร้อยละประมาณ 60 ที่เหลือเป็นเส้นทาง เปียงหลวง อรุโณทัย อ่างขาง ท่าตอน ผาง เวียงแหง คิดอยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ก็จะมีเส้นทางจากแม่สาย จังหวัดเชียงราย และจังหวัดแม่ฮ่องสอนบ้าง

8. ประเภทของบัตรที่กลุ่มแรงงานที่กลุ่มแรงงานใช้แสดงความเป็นตัวตน: จากการรวบรวมพบว่ามีหลักฐานที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับการที่แรงงานต่างด้าวได้รับการประชาสัมพันธ์หรือไม่ หรือการเข้าถึงข้อมูล จากการพูดคุยได้รับข้อมูลว่า หากทราบทางราชการให้ทำบัตร หรือข้อมูลอะไรก็จะให้ความร่วมมือทั้งหมด อย่างไรก็ตามก็ขึ้นอยู่กับลักษณะการจับเก็บที่ยังไม่มีระเบียบ จะทำให้ข้อมูลของตนเองขาดหายไป ซึ่งผลสรุปของการแสดงประเภทของบัตร ส่วนใหญ่จะเป็นบัตรของบุคคลที่ไม่ได้สัญชาติไทย บัตรกลุ่มชุมชนบนพื้นที่สูง ที่เหลือจะพบบัตร หรือสิ่งที่น่าสนใจมาเป็นหลักฐาน เช่น ใบแสดงการไม่มีสถานะทางทะเบียน ใบประวัติแรงงาน พม่า บัตรชมรมผู้สูงอายุ สติบัตร ทร.38/1(ทะเบียนราษฎรของแรงงานต่างด้าว พม่า ลาว กัมพูชา) บัตรประจำตัวประชาชน หนังสือเดินทาง บัตรอนุญาตทำงานของกรมการจัดหางาน เหล่านี้เป็นต้น

9. บ้านเลขที่ที่อยู่อาศัย: จากการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ในสัดส่วนกว่าร้อยละ 90 จะมีบ้านเลขที่ที่ระบุในหมู่บ้านต้นโชค นอกจากนี้จะมีบ้านเลขที่ตามบัตรที่ไม่ตรงกับการอยู่อาศัย จริงอันเกิดจากการเคลื่อนย้ายมาจากอำเภอใกล้เคียง เช่น ผางและเชียงดาว

นอกจากนี้ยังพบข้อมูลอื่นที่น่าสนใจคือ เกิดลักษณะการอาศัยอยู่ร่วมกันของกลุ่มคน 2 สัญชาติในบ้าน 1 หลัง กล่าวคือในบางแห่งจะมีทั้งกลุ่มของคนจีนและไทยใหญ่อาศัยอยู่รวมกัน โดยไม่เกิดข้อขัดแย้งทางวัฒนธรรมใดๆ และยังพบว่าการก่อสร้างบ้านเรือนที่ไม่สามารถระบุเลขที่บ้านได้นั้น เกิดจากการอาศัยครอบครองโดยไม่มีกติกาดูผูกมัด(ซึ่งในขณะดำเนินการเก็บข้อมูลยังไม่พบปัญหาใด)

ผลจากการดำเนินงานดังกล่าวทำให้เกิดกระบวนการต่างๆในชุมชนไม่ว่าจะเป็นกระบวนการเรียนรู้(learning process) ให้ทราบวิธีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ กระบวนการกลุ่ม (group process) ที่ใช้ความเป็นพลวัตรและพลังของกลุ่มต่างๆในการดำเนินงานให้ถูกต้องตามความเหมาะสม บริบท สถานการณ์อันไม่ให้เกิดความบาดหมาง แตกแยก รวมถึงการสอดแทรกวิธีการปฏิบัติงานที่สนับสนุนให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วม (participation process) และให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อใจ การยอมรับซึ่งกันและกัน จนนำไปสู่การมีรูปแบบการสร้างระเบียบประเพณีของแรงงานต่างด้าวร่วมกันโดยชุมชนคนในพื้นที่

3.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการแรงงานต่างด้าวผ่านสถาบันทางสังคม (Social institution) ของชุมชนบ้านต้นโชค

ผลการวิจัยในส่วนนี้ประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในพื้นที่ ลักษณะและระดับของการมีส่วนร่วม และวิธีการสร้างวิธีการมีส่วนร่วม ดังนี้

3.2.1 พื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกันจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว คือการมีสถาบันทางสังคมต่างๆที่สามารถประสานและยอมรับการทำงานร่วมกันได้ในเชิงบวก ถือเป็นสถาบันที่มีบทบาทเป็นผู้นำโดยธรรมชาติ มีความไม่เป็นทางการคือสถาบันศาสนาที่ยึดโยงสถาบันอื่นๆเข้าไว้ด้วยกันคล้ายกับการมีครรลองการปฏิบัติร่วม จารีต (Custom) ที่ทำให้เกิดความเกรงใจและสามารถจัดวางความสัมพันธ์เชิงอำนาจของกลุ่มต่างๆได้ เช่นกลุ่มผู้นำที่เป็นทางการ คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มคนเฒ่าคนแก่ กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มโรงเรียน เหล่านี้ล้วนประกอบกันเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่กำหนดให้เกิดความเคยชินในการดำรงชีวิตดำเนินสืบต่อกันมา เป็นวิถีประชา(Folk way) อีกทั้งยังมีสถาบันครอบครัวและการเป็นเครือญาติที่ซ้อนทับอยู่ยิ่งทำให้เกิดการเกาะเกี่ยวกันอย่างแน่นแฟ้น

3.2.2 ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านต้นโชค สำหรับชุมชนบ้านต้นชอคนั้นการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวจะเป็นไปในลักษณะการร่วมพัฒนา มุ่งเน้นที่การคิดและการศึกษาปัญหา มีการระดมสมองเพื่อการกลั่นกรองวิธีการปฏิบัติร่วมกัน โดยจะมีการร่วมกันตัดสินใจ(โดยเฉพาะกลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้าน) ว่าจะดำเนินงานไปในทิศทางใด ซึ่งในที่นี้ตัดสินใจเลือกการควบคุมโดยการจัดทำระเบียบประเพณีเพื่อให้เกิดระเบียบที่ควบคุมได้ อีกทั้ง

ทั้งยังมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการผ่านการจัดกิจกรรมข้างต้นร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ อันเน้นการสร้างพันธะสัญญา กฎระเบียบ กติการ่วม จากข้อมูลพื้นฐานที่เป็นภาพสะท้อนจากการพูดคุยในเวทีการสนทนากลุ่มวิเคราะห์ปัญหาว่าถ้าหากผลเสียต่างๆ ที่เกิดจากการไม่สามารถจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวได้จะทำให้เกิดความไม่มั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน

3.2.3 *วิธีการสร้างการมีส่วนร่วม* จากการพิจารณาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการแรงงานต่างด้าวในหมู่บ้านต้นโชค แยกกลุ่มต่างๆตามประเด็นหลักที่เกี่ยวข้อง(domain) ได้แก่ การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว โดย กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการและคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มครูอาจารย์ กลุ่มพระสงฆ์กลุ่มผู้เฒ่าคนเมืองและคนไต กลุ่มหมอยาสมุนไพรทางเลือก กลุ่มเยาวชน กลุ่มเจ้าหน้าที่องค์การภาครัฐ (ทหาร ปกครอง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล) เจ้าหน้าที่จากเทศบาล เหล่านี้เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ในระดับที่แตกต่างกันออกไป แล้วทำการพูดคุยหรือสร้างแนวทางการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละส่วนร่วมกันจึงทำให้เห็นถึงขอบเขตและความสามารถที่แต่ละกลุ่มจะมีส่วนร่วมได้มากน้อยเพียงใด เช่นกลุ่มพระสงฆ์ที่กำหนดบทบาทหลักของตนเองว่า เป็นฝ่ายประสานงาน กลุ่มผู้นำกรรมการจะเป็นผู้ร่วมกันสร้างกิจกรรมต่างๆโดยฟังจากเสียงความต้องการของชุมชน กลุ่มเจ้าหน้าที่จากภาครัฐจะระบุดำเนินการกิจของตนเองตามที่ได้รับกำหนด มาจากนโยบาย เช่น ทหารจะระบุหน้าที่ของตนเองในการป้องกันปรามให้เกิดความมั่นคงในพื้นที่ กลุ่มครูอาจารย์มีหน้าที่ในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ดีในวัฒนธรรม บรรทัดฐานการอยู่ร่วมกัน กลุ่มผู้เฒ่าผู้แก่ หมอยาสมุนไพรจะให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆและพร้อมเป็นที่ปรึกษาให้กับกลุ่มอื่นๆ หากต้องการความช่วยเหลือเพราะเป็นผู้มีประสบการณ์

-สร้างกิจกรรมต่างๆที่เหมาะสมกับขอบเขตและหน้าที่ของตนเองดังเช่น กลุ่มผู้สูงอายุ หมอยาสมุนไพรจะจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาโดยการแพทย์ทางเลือก อันไปสอดคล้องกับกิจกรรมที่วัด กลุ่มพระสงฆ์ต้องการที่จะประสานงานให้เกิดขึ้น จึงสนับสนุนโดยการเอื้อเพื่อสถานที่เพราะสามารถทำกิจกรรมได้หลายอย่างทั้งการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิต หากแต่มีข้อตกลงว่าถ้าปฏิบัติกิจกรรมที่วัดไม่ควรทำเป็นเชิงพาณิชย์มากเกินไป พร้อมกับการย้ำว่าทางวัดและกลุ่มพระสงฆ์เองมีความพร้อมที่จะสนับสนุนอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว

-การขยายกิจกรรมและการเชื่อมประสานเครือข่าย จากการเข้าพื้นที่พบว่าทางกลุ่มผู้เฒ่าและพระสงฆ์รวมถึงพนักงานภาครัฐ สอดคล้องมีความต้องการที่จะทำให้กิจกรรมให้มีความยั่งยืนและถือเป็นกิจกรรมที่ต้องมีสำนึกความเป็นเจ้าของ (sense of belonging) โดยต้องเชิญกลุ่มต่างๆข้างต้นมาร่วมรับรู้และดำเนินการร่วมกัน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนและอาจต่อยอดกิจกรรมอื่นๆได้ในอนาคต นอกเหนือจากนั้นยังมีการคิดที่จะขยายช่องทางการสื่อสาร การกระจายข่าว ผ่านวิทยุชุมชน การขึ้นป้ายโฆษณา การประชาสัมพันธ์ผ่านนักเรียน เป็นต้น

3.3 การบูรณาการการจัดการแรงงานต่างด้าวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้านต้นโชค

ในการบูรณาการงานดังกล่าวตั้งอยู่บนฐานมุมมองของการใช้พื้นที่เป็นฐาน (Area based) ดังนั้นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่แล้วสามารถเห็นผลจากการปฏิบัติจะขึ้นอยู่กับโครงสร้างการบริหารงานตามระบบราชการส่วนภูมิภาค ยกตัวอย่างเช่น สำนักงานจัดหางาน หน้าที่การควบคุมแรงงานไม่มีหน้าที่ตรงที่จะดำเนินงานในหมู่บ้าน ตำบล หรือแม้แต่ในระดับอำเภอไชยปราการเอง โดยพิจารณาการจัดการที่มุ่งฐานจากพื้นที่ แล้วมีการปฏิบัติงานที่ให้น้ำหนักมากน้อยต่างกันไปตามหน้าที่ ภายใต้การผสมกลมกลืนในวัฒนธรรม ทัศนคติ ศาสนาที่มีพื้นฐานร่วม ต่างกันเพียงรายละเอียดปลีกย่อย รายละเอียดในส่วนของพิธีกรรม อันไม่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งใด

ส่วนสำคัญหลักที่ทำให้การจัดระเบียบสามารถดำเนินการได้นั้น คือการสร้างบรรทัดฐานและเคารพบรรทัดฐานที่มีอยู่ได้แก่ วิถีประชา จารีต กติการ่วม ไปจนถึงกฎหมาย ผ่านกลุ่มต่างๆทั้งที่เป็นกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงกลุ่มที่เป็นลักษณะของสถาบันทางสังคม (Institute) กลุ่มที่เป็นทางการได้แก่ กองกำลังทหาร อำเภอไชยปราการ เทศบาล กลุ่มผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล โรงเรียนบ้านต้นโชค กลุ่มที่ไม่เป็นทางการได้แก่ กลุ่มหมอเมืองชนเผ่าผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มคนโตและชาวบ้านโดยทั่วไป กลุ่มที่มีลักษณะเป็นสถาบันได้แก่ กลุ่มศาสนา เหล่านี้ล้วนมีส่วนผลักดันบรรทัดฐานต่างๆ หลายวิธีการได้แก่

-การสร้างความรู้ความเข้าใจผ่านพื้นฐานของการศึกษาร่วมกัน เพื่อสร้างการยอมรับกตติกาการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนในพื้นที่ ผสานความต่างผ่าน ศีลธรรมที่คล้ายคลึงกัน ผ่านประเพณีปอยส่างลอง

-การส่งเสริมและปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาร่วมกัน เพื่อยอมรับกันและกันตามจารีตที่ต้องปฏิบัติ

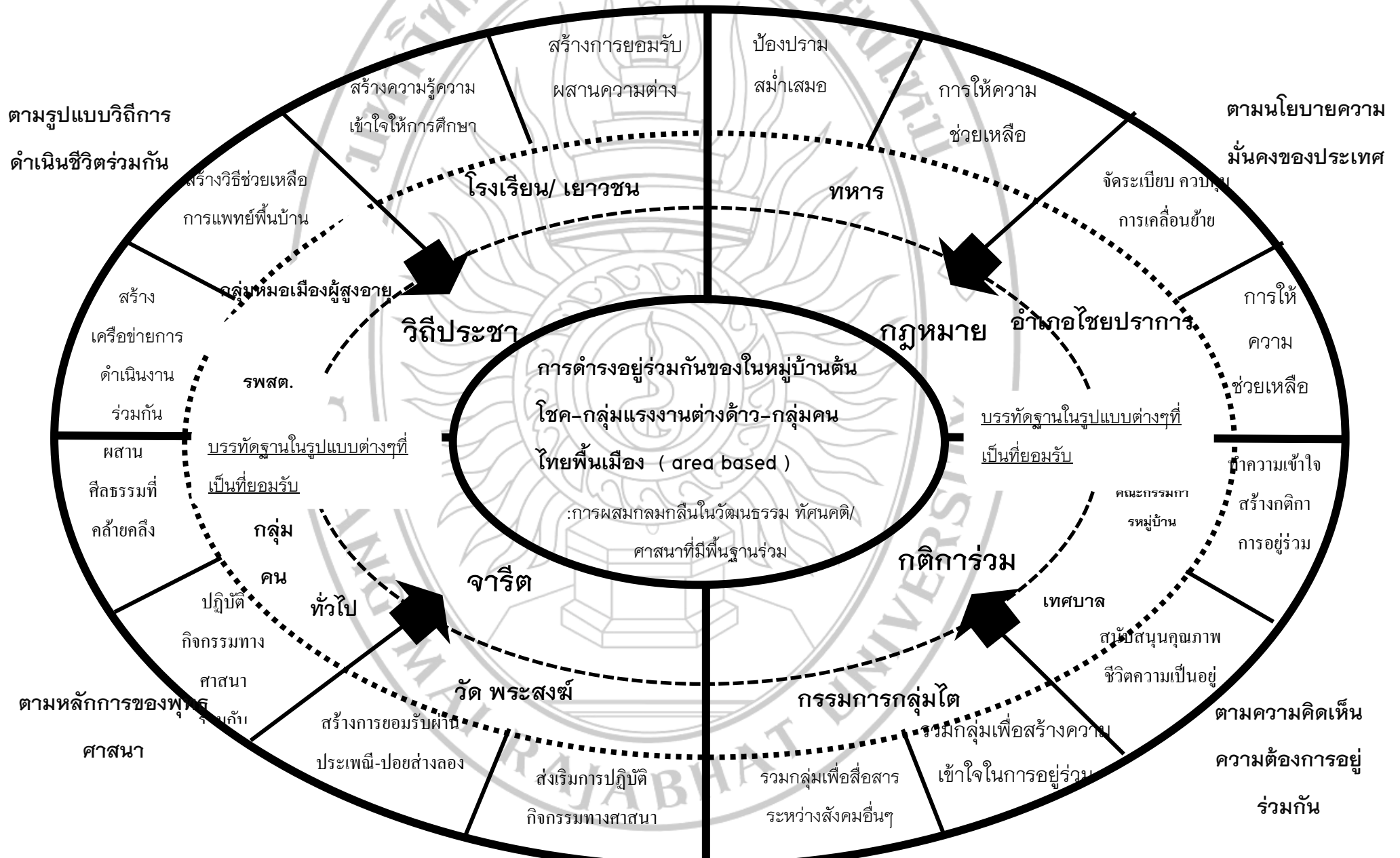
-การรวมกลุ่มและประสานเครือข่ายเพื่อดำเนินงานร่วมกัน และสร้างความรู้ความเข้าใจผ่านการสื่อสารระหว่างสังคมอื่นๆ

-การช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาต่างๆที่เป็นภัยต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สนับสนุนคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่พื้นฐาน รวมไปถึงการแพทย์พื้นบ้าน

นอกจากนี้หากพิจารณาปัจจัยที่กำหนดทิศทางการดำเนินงานที่เอื้อต่อการบูรณาการได้จริงในพื้นที่แล้วต้องทำความเข้าใจเรื่อง นโยบายความมั่นคงของประเทศที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนดความต้องการของชุมชนในพื้นที่หากต้องการอยู่ร่วมกัน การมีแบบแผนการดำเนินชีวิต ครรลอง หลักการใช้ชีวิตที่ไม่แปลกแยกกัน จนทำให้เกิดความแตกต่างมากเกินไป

อย่างไรก็ดีภาพรวมของการบูรณาการ มีความพยายามสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แทรกซึมอยู่ในวิถีการอยู่เสมอ โดยต้องอาศัยการสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ พร้อมกับความคาดหวังที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

แผนภาพที่ 3 การบูรณาการการจัดการแรงงานต่างด้าวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้านต้นโชค

ท้ายที่สุดผลจากการวิจัยที่สามารถแสดงให้เห็นถึงลักษณะการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมที่อาจส่งผลสืบเนื่องไปถึงการบูรณาการการปฏิบัติการการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวของชุมชนบ้านต้นโชคโดยคำนึงถึงการใช้พื้นที่เป็นฐานนั้นไม่ได้หมายถึง การเกิดการปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์แบบไม่มีข้อเสียหรือจุดบกพร่องเลย หากแต่เป็นการสร้างแนวทางที่มีความเป็นไปได้จากร่องรอยและหลักฐานการปฏิบัติ ดำเนินงานจริงอันมีข้อจำกัดจากหลายองค์ประกอบ อาทิ บุคลากร งบประมาณ นโยบาย หรือแม้กระทั่งการมีส่วนร่วม ความตระหนักในหมู่บ้านที่สามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไม่หยุดนิ่ง อาจมีการปรับเปลี่ยนได้ในอนาคต

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเสนอเพื่อเป็นแนวทางที่เหมาะสมในช่วงเวลาดังกล่าวเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นไปตามมุมมองในเชิงสังคมศาสตร์ซึ่งเป็นแนวโน้มของความเป็นไปได้ตามเหตุและผล

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ชุมชนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ นั้น สรุปประเด็นต่างๆตามวัตถุประสงค์ การศึกษาอันอาจแบ่งตามองค์ประกอบย่อยได้แก่ การดำเนินงานขององค์กรในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน ศักยภาพการดำเนินการจัดการปัญหาโดยชุมชน อภิปรายผลการศึกษา ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยรวมถึงการปฏิบัติการแก้ไขปัญหามีรายละเอียดการสรุปดังนี้

1.การดำเนินงานขององค์กรในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชุมชน

บ้านต้นโชค

ลักษณะการดำเนินงานขององค์กรภาคส่วนต่างๆในพื้นที่บ้านต้นชคนั้นมีทั้งองค์กรภาครัฐที่กำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจนเช่น กองบังคับการควบคุมที่2 หน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารม้าที่4 ฐานปฏิบัติการบ้านร้องธาร หมู่6 ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ การปกครองอำเภอไชยปราการ สำนักงานเทศบาลตำบลหนองบัว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลหนองบัว โรงเรียนบ้านต้นโชค และองค์กรที่มีลักษณะเป็นสถาบันทางสังคมคือ วัดต้นโชค รวมถึงกลุ่มที่เกิดตามธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นเช่นกลุ่มหมอมือเมืองสมุนไพร กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน โดยแยกตามรูปแบบของงานดังนี้

-การควบคุมแรงงานต่างด้าว:หน่วยงานที่มีความชัดเจนในประเด็นดังกล่าวคือ หน่วยงานทหาร เน้นการป้องกันและให้นโยบาย เน้นการสกัดกั้นไม่ให้เกิดการหลบหนี การไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นวิธีการดำเนินงานทางอ้อม แต่เป็นสิ่งสำคัญ การถ่ายทอดหน้าที่การควบคุม ในระดับตำบลหมู่บ้าน เป็นต้น ในส่วนหน่วยงานอื่นๆจะประสานการถ่ายทอดหน้าที่การควบคุมตรวจตราในระดับท้องถิ่น

-การจัดระบบแรงงานต่างด้าว:หน่วยงานที่มีความชัดเจนในประเด็นดังกล่าวอย่างเป็นทางการ คือ ส่วนการปกครองอำเภอไชยปราการจังหวัดเชียงใหม่ ทำการรับและประสานการเข้าทำงาน อาศัย เคลื่อนย้ายในพื้นที่ เน้นรูปแบบการขึ้นทะเบียน การรายงานตัวเข้าออก การสำรวจข้อมูลแรงงาน จัดระบบด้วยการสร้างข้อตกลงในระดับหมู่บ้าน เป็นต้น และหน่วยงานที่มีความชัดเจนในประเด็นดังกล่าวอย่างไม่เป็นทางการ คือ วัดต้นโชค สถาบันศาสนาที่พยายาม

สร้างสันติสุขในการอยู่ร่วมกันผ่านหลักธรรมคำสอน จารัตติศีลธรรม ประเพณีและกิจกรรมต่างๆที่สนับสนุน นอกเหนือจากนั้น ส่วนงานอื่นๆ จะมีการสำรวจ จำแนกข้อมูลแรงงาน

-การสื่อสารกับแรงงานต่างด้าว:หน่วยงานที่มีความชัดเจนในประเด็นดังกล่าว คือ โรงเรียนบ้านต้นโชค ที่ประสานความเข้าใจเรื่องต่างๆในชุมชน ข่าวสารที่กลุ่มแรงงานต่างด้าวอยากทราบ ผ่านกลุ่มนักเรียนชาวไทย ชาวไทยใหญ่ และชาวจีน ตามโครงการรักการอ่าน ในส่วนขององค์กรอื่นๆจะทำการสื่อสารโดยการประชาสัมพันธ์ การกระจายข่าวภารกิจต่างๆที่ได้ปฏิบัติ การประชุมหมู่บ้านต้นโชค การสร้างพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมต่างๆ การใกล้ชิดแก้ปัญหา เป็นต้น

-การดำเนินงานสาธารณสุขและสาธารณสุขปลอดภัยกับแรงงานต่างด้าว:หน่วยงานที่มีความชัดเจนในประเด็นดังกล่าว คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลส่งเสริมสุขภาพ การมีอนามัยที่ดี การให้บริการรักษาโรคทั่วไป การดำเนินกิจกรรมการแพทย์ทางเลือกผ่านกิจกรรมหมอมือเมืองสมุนไพรโดยผู้สูงอายุ นอกเหนือจากนั้นจะเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานโดยเทศบาล ในการเปิดโอกาสให้เข้าถึงสาธารณสุขครอบคลุมถึงบริการทางสาธารณสุข ในส่วนหน่วยงานอื่นๆนั้น มิได้มีการดำเนินงานโดยตรง เป็นไปในลักษณะของการเน้นย้ำการดูแลสาธารณสุขปลอดภัยและการเปิดโอกาสให้เข้าถึงบริการอื่นๆเท่านั้น

องค์กรทั้งหมดมีวิธี การดำเนินงานที่แตกต่างกันคือ การดำเนินงานขององค์กรภาครัฐนั้นมีทิศทางของนโยบายในแต่ละยุคสมัยคอยชี้นำ เน้นการควบคุมอย่างเป็นทางการ มีขั้นตอนวิธีปฏิบัติบทลงโทษที่ชัดเจน นอกจากนี้การให้น้ำหนักความสำคัญจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับหน้าที่ภารกิจหลักที่ปฏิบัติอยู่ เช่น กองกำลังทหารจะเน้นลักษณะงานควบคุมเป็นสำคัญ และลักษณะงานจัดระบบ การสื่อสาร ที่มีความสำคัญในระดับรองลงมา งานปกครอง อำเภอยุทธยปราการให้ความสำคัญกับการจัดระบบให้เกิดระเบียบเป็นสำคัญรองลงมาคือจึงเป็นลักษณะงานควบคุม ส่วนเทศบาลตำบลหนองบัวดำเนินงานในลักษณะตั้งรับ เพื่อเสริมสร้างการให้บริการด้านสาธารณสุขปลอดภัยทั่วไปเป็นสำคัญ คล้ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลที่เน้นการให้บริการด้านสาธารณสุขพื้นฐานหากแต่มีงานเชิงรุกในรูปแบบของการดำเนินงานกลุ่มผู้สูงอายุหมอมือเมืองสมุนไพรควบคู่กันไปด้วย

ในส่วนโรงเรียนบ้านต้นโชคมุ่งเน้นการสื่อสารเพื่อขัดเกลาคนในสังคมเป็นสำคัญอีกทั้งส่วนของวัดต้นโชค สถาบันศาสนามุ่งเน้นให้ความสำคัญกับลักษณะงานจัดระบบและการสื่อสารควบคู่กันไป

2.ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชุมชนบ้านต้นโชค

โดยเนื้อหาภาพรวมแล้วสามารถแบ่งลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ 3 ส่วนคือ ปัญหาในส่วนขององค์กรที่ระบุถึงสมรรถนะ ปัจจัยนำเข้าต่างๆ ปัญหาในส่วนของการกระบวนการ/วิธีดำเนินงาน และปัญหาจากปัจจัยภายนอก ดังนี้

-ปัญหาในส่วนขององค์กร: ปัญหาด้านบุคลากรมีภาพสะท้อนในเรื่องของจำนวนที่ไม่เพียงพอ ไม่มีอัตรากำลังที่ปฏิบัติงานโดยเฉพาะ ข้อจำกัดในเรื่องเพศของบุคลากร เช่น บุคลากรทั้งหมดเป็นเพศชายจะทำงานกับแรงงานต่างด้าวหญิงได้ลำบากมาก ต้องเคารพสิทธิของสตรี การขาดงบประมาณที่เพียงพอในการบริหารจัดการทั้งที่จำนวนแรงงานต่างด้าวมียกขึ้น

-ปัญหาในส่วนของการกระบวนการ/วิธีดำเนินงาน:

กระบวนการทางกฎหมายที่ไม่สามารถบังคับใช้ได้ในทางปฏิบัติเช่นการเกิดการแทรกแซงและเอารัดเอาเปรียบจากนายหน้า นายจ้างไม่ดำเนินการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวเพราะมีความเห็นว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่สูง ส่งผลให้แรงงานไม่มีหลักแหล่ง เกิดความระแวงไม่ไว้วางใจ

กระบวนการประสานงานขององค์กรต่างๆที่ทำงานเรื่องการจัดการแรงงานต่างด้าวเหมือนกันแต่ไม่สามารถบูรณาการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจาก คำสั่ง นโยบายที่ปฏิบัติแตกต่างกัน วิธีดำเนินการต่างกัน ข้อมูลที่มีไม่เป็นชุดเดียวกัน เกณฑ์ปฏิบัติและข้อบังคับสำหรับการร่วมงานกันที่ไม่ชัดเจน อาจเนื่องจากการขาดการสื่อสารที่ถูกต้องและสม่ำเสมอ

กิจกรรมที่ดำเนินการในชุมชนไม่มีความยั่งยืน กิจกรรมที่จัดแบบแยกส่วน ความขัดแย้งที่เกิดจากการดำเนินงาน คนไม่ยอมรับความคิดเห็น การเกิดอคติระหว่างกลุ่ม ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง

-ปัญหาจากปัจจัยภายนอก: ตัวบทกฎหมายและเนื้อหาทางนโยบายไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานรวมถึงนโยบายการบริหารประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นพลวัตรทำให้เกิดช่องว่างในขณะที่ยังไม่รู้ว่าจะต้องปฏิบัติหรือดำเนินงานเรื่องแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อย่างไร เช่นการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคต่างๆทั้ง 3 ส่วน ล้วนเป็นเหตุและผลที่สืบเนื่องและต่อเนื่องกัน กล่าวคือหากองค์กรที่จัดการปัญหาแรงงานไม่มีปัจจัยนำเข้า ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร งบประมาณ ฯลฯ ก็จะส่งผลให้กระบวนการในการจัดการปัญหาแรงงานสามารถดำเนินได้

อย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพและในทางกลับกันหากกระบวนการมีความบกพร่องในการประสานงาน สื่อสาร ขาดการให้ความรู้ความเข้าใจ ฯลฯ ก็ส่งผลให้องค์กรไม่สามารถจัดการให้เกิดปัจจัยนำเข้าที่ดีด้วยเช่นกัน นอกเหนือจากนั้นเหตุที่เกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายต่างๆของประเทศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จะส่งผลต่อองค์กรและกระบวนการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการพิจารณาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจะต้องพิจารณาถึงความสำคัญกับทุกๆส่วนที่กล่าวมาข้างต้น

3.ศักยภาพการดำเนินการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวของชุมชนบ้านต้นโชค

เนื้อหาประกอบด้วยการจัดระเบียบโดยการจัดการข้อมูลระเบียบ การสร้างการมีส่วนร่วมโดยการบูรณาการแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน แบ่งเป็นองค์ประกอบย่อยใน 4 ส่วนดังนี้

-วิธีการควบคุมแรงงานต่างด้าวของชุมชนบ้านต้นโชค:สามารถสร้างได้จากสองส่วนทั้งจากการสร้างอำนาจที่มอบผ่านองค์กรต่างๆที่เป็นทางการมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย และส่วนที่ต่อเนื่องกันคือการแทรกซึมและสร้างความเข้าใจกับกลุ่มแรงงานต่างด้าวผ่านคณะครู นักเรียนเยาวชน พระสงฆ์ ผู้สูงอายุในหมู่บ้านต้นโชค โดยเริ่มจากการระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ปัญหาแล้วเกิดความเห็นร่วมตามหลักการวิธีการของกองกำลังทหารให้ความสำคัญกับอำนาจหน้าที่ในการจัดการหากแต่เป็นการจัดทำโดยผู้นำ กลุ่มครู เด็กเยาวชน เกิดเป็นลักษณะงานประสานอำนาจระดับนโยบายและอำนาจระดับปฏิบัติการของท้องถิ่น จนทำให้เกิดการยอมรับในวิธีการควบคุมอย่างกลมกลืนไม่ขัดแย้งแปลกแยก

-บรรทัดฐานการควบคุมแรงงานต่างด้าว:จากบริบทที่เกิดภายใต้วิธีการควบคุมแรงงานต่างด้าวในข้างต้นทำให้เกิดบรรทัดฐานที่เป็นรูปธรรมในชุมชนคือการเกิดการนำร่องสร้างระเบียบประวัติโดยกองกำลังทหารโดยเกิดจากการประสานงานให้กลุ่มต่างๆของชาวบ้านมาเรียนรู้ในวิธีปฏิบัติงานแล้วสามารถดำเนินการเองได้ในเบื้องต้น สำหรับอนาคต

-การสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว:พิจารณาพื้นฐานของการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมคือการที่กลุ่มคนในพื้นที่มีความคล้ายคลึงกันในการดำเนินชีวิต อาทิ ศาสนา จารีต ครอบครองการปฏิบัติ การมีเกี่ยวเกี่ยวพันทางครอบครัว เหล่านี้ทำให้อุบัติการณ์มีส่วนร่วมโดย ส่งผลให้เกิดการร่วมคิดและตัดสินใจว่าจะดำเนินงานไปในทิศทางใด ซึ่งแนวทางที่เลือกคือการสร้างระเบียบประวัติร่วมกัน เน้นการสร้างพันธสัญญา กฎระเบียบ การสร้างกติการ่วม สร้างความรู้ความเข้าใจผ่านระบบการศึกษา การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาร่วมกัน

การให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาต่างๆ โดยวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมนั้นพิจารณาตามความเหมาะสมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประเด็นร่วมที่สามารถทำร่วมกันได้ หากสามารถดำเนินงานได้ดีก็就会有การต่อยอดขยายกิจกรรมและเชื่อมประสานเครือข่าย สร้างเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสำนึกของความเป็นเจ้าของได้

- บทบาทการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว: การกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคส่วนร่วมกันจะทำให้แต่ละส่วนเข้าใจถึงขอบเขตและความสามารถที่แต่ละกลุ่มจะมีส่วนร่วมมากขึ้นเพียงใดแล้วหลังจากนั้นควรสร้างกิจกรรมที่เหมาะสมกับอำนาจหน้าที่ของตนการดำเนินงานมีความมากหรือน้อยต่างกันไป หากแต่ต้องสร้างให้เกิดความกลมกลืนภายใต้วัฒนธรรม ทศนคติ โดยคำนึงถึงการจัดการที่มุ่งเน้นผลประโยชน์สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่เป็นหลัก

การบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเน้นให้ความสำคัญกับร่องรอยหรือสิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ผลการดำเนินงานของชุมชน ชาวบ้านที่มีจริงในพื้นที่บ้านต้นโชค ประกอบเข้าด้วยกันทั้งบริบทความสัมพันธ์ของชาวบ้าน การเมืองการปกครอง การจัดระเบียบต่างๆ โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมคือ บรรทัดฐานรูปแบบต่างๆ ที่มีอยู่แล้วเดิมกับวิธีปฏิบัติเพื่อควบคุมเหล่านี้เกิดเป็นแนวทางการปฏิบัติงานจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวของชุมชนที่เกิดจากการร่วมวิเคราะห์ปัญหา พัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหา ประสานงานสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามลำดับความสำคัญและดำเนินงานจัดการ จัดระเบียบโดยใช้ระเบียบประเพณีชุมชน กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมทางศาสนา ประกอบเข้าด้วยกัน

การอภิปรายผลการศึกษา

จากข้อมูลที่พบในพื้นที่วิจัยพบว่ามีความสอดคล้องและแตกต่างจากการศึกษาในบริบทอื่นๆ โดยในการอภิปรายจะเน้นเรื่อง การควบคุมทางสังคมโดยใช้บรรทัดฐานในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนและการอภิปรายส่วนของการใช้ชุมชนเป็นฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว

สำหรับการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านต้นโชคสะท้อนถึงการใช้บรรทัดฐานต่างๆ ในการควบคุมสังคม ชุมชนให้คนสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยมีทั้งการควบคุมที่เกิดจากความต้องการหรือพื้นฐานเดิมที่มีของชาวบ้านแบบไม่รู้ตัว หากแต่ปฏิบัติตามความเคยชิน ตามความคาดหวังและชุมชนที่มีมาช้านาน หากแต่เมื่อปัญหาแรงงานต่างด้าวมีความเป็นพลวัตรตาม

จำนวนของการเคลื่อนย้ายเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น จึงมีความจำเป็นในการสร้างหรือแสวงหา รูปแบบการควบคุมที่ชัดเจน มีการทำหน้าที่ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น นั้นแสดงถึงการควบคุมทาง สังคมที่เกิดจากทั้งภายในและภายนอกชุมชนควบคู่กันไปสอดคล้องกับงานของ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย(2551: 259)ได้กล่าวถึงการควบคุมทางสังคมที่เกิดจากการควบคุมจากภายในคือ สังคมพยายามที่จะขัดเกลาสมาชิกของตน เพื่อให้ปฏิบัติตามที่คนในชุมชนต้องการ ถ้า กระบวนการขัดเกลามีประสิทธิภาพ บุคคลก็จะกระทำการต่างๆโดยไม่ต้องคิดว่าอะไรถูกผิด เพราะเป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม อีกทั้งยังมีการควบคุมจากภายนอกประกอบเข้า ด้วยกัน คือ เมื่อกระบวนการขัดเกลากทางสังคมไม่สามารถทำให้คนปฏิบัติตามบรรทัดฐาน กลไกการควบคุมจากสังคมภายนอกก็จะถูกนำมาใช้ เช่น กฎหมาย กติกาต่างๆ ที่ทำให้เกิดการ ยับยั้งซึ่งใจก่อนที่จะกระทำผิด นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องของ สุภาวงศ์ จันทรวณิช และคณะ (2545: 34) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การติดตามผลการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว ปี 2544 กระบวนการและปัญหา พบว่า การให้ทหารเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจจับอาจจะทำ ให้เกิดปัญหาในระยะยาว เพราะไม่ใช่ภารกิจหลักของทหาร การดำเนินการตรวจสอบควรเป็น หน้าที่ของกระทรวงแรงงานมากกว่า ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหากมีการดำเนินงานตามหน่วยงานทาง ทหารที่เป็นการควบคุมจากหน่วยงานภายนอกชุมชนเพียงอย่างเดียวจะทำให้การควบคุมทาง สังคมในเรื่องแรงงานต่างด้าวเป็นไปในลักษณะของการบังคับที่ไม่ใช้ระยะยาว ซึ่งในความเป็น จจริงควรจะเป็นการหนุนเสริมจากสังคมภายในจึงจะทำให้เกิดความยั่งยืนได้

อย่างไรก็ดีบรรทัดฐานรูปแบบต่างๆในชุมชนที่สามารถทำหน้าที่ควบคุมทางสังคมให้ ทุกส่วนอยู่ร่วมกันได้นั้นจะมีความเหมาะสมแตกต่างกันไปตามสภาพสังคมที่เป็นเมืองมีความ สลับซับซ้อน กับสภาพสังคมที่มีความเป็นชนบทเน้นความเรียบง่ายซึ่งยอมรับการควบคุม ภายในที่เพียงพออยู่ โดยเมื่อพิจารณาชุมชนบ้านต้นโชคเองก็ใช้ทั้งสองส่วนในการควบคุม แต่ เมื่อประเมินสภาพของชุมชนโดยทั่วไปแล้ว ความเป็นชนบทในพื้นที่ยังคงพบเห็นได้โดยส่วนใหญ่ ดังนั้นการควบคุมทางสังคมจากภายในยังคงมีบทบาทอยู่มากในการทำหน้าที่ดังกล่าวหากแต่ ตามสภาพการณ์ปัจจุบันชุมชนก็ไม่สามารถละเลยการควบคุมที่เป็นทางการจากภายนอกได้

ในส่วนการอภิปรายเพื่อสร้างความรู้ในการใช้ชุมชนเป็นฐานและการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวนั้น ทำความเข้าใจได้ว่า การมีส่วนร่วมในเรื่อง ดังกล่าว เป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนทำการจัดการปัญหาของตนเอง ดังที่ ปาริชาติ วลัย เสถียร (2543: 138)ได้กล่าวถึงนัยของการมีส่วนร่วมว่าเป็นลักษณะที่ชุมชนพัฒนาขีด ความสามารถของตนในการจัดการ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการ กระจายทรัพยากรของชุมชน อันก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนในชนบท

สามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา โดยมีการสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระหว่างกลุ่มคนจากหน่วยงาน ทหาร จากกลุ่มครู เยาวชน สาธารณสุข ศาสนา และชาวบ้านเป็นไปในทิศทางที่คล้ายกับ Danny Burns and others(2004:P12-14) ได้ให้วิธีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นแรกว่าต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างความเข้าใจในการมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมกัน เนื่องจากสมาชิกของชุมชนมีความหลากหลาย นอกจากนี้การสร้างการมีส่วนร่วมในพื้นที่ หรือการเริ่มจากการใช้พื้นที่เป็นฐาน (area based approach) ในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวยังเน้นการสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2546:132)กล่าวถึงวิธีการสร้างความร่วมมือในกิจการการพัฒนาสังคมได้แก่ ทำความรู้จักกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รู้หน้าที่ โครงสร้าง แผน นโยบาย บุคลากร การประชาสัมพันธ์หน่วยงาน โครงการให้เป็นที่ยอมรับ เพื่อเปิดโอกาสให้องค์กรอื่นๆ เข้ามาร่วมงานด้วย ติดต่อกับหน่วยงานโดยตรงเพื่อชักชวน ขอความช่วยเหลือ แสดงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นของการร่วมมือกันทำงานให้กับหน่วยงานที่ต้องการให้เกิดความร่วมมือ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นผลร้ายที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนและสังคมที่ไม่ได้รับการพัฒนา หากพิจารณาการใช้พื้นที่เป็นฐานประกอบเข้าด้วยกันแล้วจะพบวิธีการของ Jan Harfst(2012:p9)ที่กล่าวไว้ว่าการพัฒนาในพื้นที่ต้องพิจารณา ความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่กับปัญหา คุปัญหามาตามความเป็นจริงว่ามีขนาดเล็กหรือใหญ่อย่างไรแล้วเน้นการมีส่วนร่วมในการแก้ไขโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งชุมชนบ้านต้นโชคที่มีการดำเนินงานจะเริ่มทำความเข้าใจจากเหตุการณ์หรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงกับชุมชนเป็นหลักแล้วจึงสืบเสาะตามหาที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก โดยเน้นย้ำที่ทั้งหมดในแต่ละภาคส่วนต้องเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นที่ตั้ง

ข้อเสนอในเชิงปฏิบัติการ

-ความสม่ำเสมอในการปฏิบัติงานจัดการแรงงานต่างด้าวควรมีอยู่อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอในรูปแบบต่างๆ ซึ่งหากจะให้เกิดการดำเนินงานที่ต่อเนื่องในพื้นที่จะต้องมีผู้รับผิดชอบ องค์กร หรือคณะกรรมการหลัก โดยควรได้รับการสนับสนุนจากการถ่ายโอนอำนาจ การกระจายอำนาจ ตามรูปแบบต่างๆไม่ว่าจะเป็น เทศบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดำเนินงานทั้งเชิงรุกและเชิงรับเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์

-การดำเนินการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวโดยชุมชนนั้นควรเป็นแนวทางที่ลดความขัดแย้ง แปรลกแยก แตกต่าง ไม่สามารถบังคับได้อย่างสมบูรณ์ควรหาแนวทางการ

ประนีประนอม ด้วยกฎ กติกา บรรทัดฐาน ที่เคารพซึ่งกันและกันจะทำให้เกิดทัศนคติที่เข้ากัน อยู่ร่วมกันได้ อันจะส่งผลดีในระยะยาว

-กระบวนการสื่อสารถือเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการปฏิบัติงาน ควรมีการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ กับกลุ่มคนต่างๆ กับเป้าหมายที่เป็นแรงงานต่างด้าวจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติตน แนวคิดต่างๆที่ควรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการสร้างหรือจัดหา ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม การแปลและการสื่อให้เกิดความเข้าใจภายใต้ภาษาที่หลากหลาย

-การดำเนินการหาความต้องการให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในระยะยาวควรบูรณาการ ผลผสมผสานกิจกรรมที่หลากหลายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเข้าไว้ด้วยกัน เนื่องจากทั้งสองส่วนมีส่วนเกื้อหนุน ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปไม่ได้

-การสะท้อนให้เห็นความดีงามในการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มคนไทยและกลุ่มแรงงาน ต่างด้าวที่มีลักษณะของความสมานฉันท์นั้น กลายเป็นดาบสองคมมีทั้งผลดีในเบื้องต้น แต่ หลังจากนั้นพอเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การอยู่อาศัย ทำให้เกิดการ หลั่งไหลของแรงงานต่างด้าวจากพื้นที่อื่นๆ เข้ามามากขึ้นจนไม่สามารถควบคุมได้ เพราะใน พื้นที่ไม่ได้สร้างบรรทัดฐาน กติกาเพื่อรองรับปรากฏการณ์ที่คาดเดาไม่ได้ ควรมีการสื่อสารที่ จะนำเสนอพื้นที่อย่างรัดกุม

-ควรมีการจัดทำแผนที่ขั้นตอน ของรูปแบบให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันสำหรับการ จัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว เพื่อให้ทราบการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆในชุมชน ทราบ หน้าที่ ขอบเขตที่ชัดเจน หากส่วนไหนขาด ไม่มีการต่อเนื่อง หรือบกพร่องก็จะสามารถแก้ไขได้ อย่างทันการ

-แนวคิดพื้นฐานเรื่องการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวของคนในพื้นที่มีความเชื่อว่ เป็นหน้าที่ขององค์กรภาครัฐซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงในระดับ ชุมชนท้องถิ่นทำให้ไม่สามารถดำเนินงานต่างๆได้ตามที่ควรจะเป็นจึงควรเป็นหน้าที่ของชุมชนที่ ควรริเริ่มแก้ไขปัญหาโดยการนำเสนอความต้องการและหาภาคร่วม ประสานเป็นความร่วมมือ ในการจัดการ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาที่ละเอียดลึกซึ้งขึ้นจะเป็นผลดีต่อการปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหาเองในพื้นที่และเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้แก่

-จากการเข้าพื้นที่จะได้ข้อมูลการผสมผสานวัฒนธรรมของคนไทยและคนไทยใหญ่ที่สามารถสอดรับกันได้เป็นอย่างดี หากแต่สัดส่วนของประชากรในพื้นที่ของชาติพันธุ์อื่นที่เพิ่มมากขึ้นเช่น คนจีนที่อพยพเข้ามาอาศัย แล้วมีการผสมผสานวัฒนธรรมกันในระดับหนึ่งหากแต่ยังคงไม่สามารถสร้างความเข้าใจได้ ทำให้คนในชุมชนรู้สึกถึงการเกิดความแปลกแยก ซึ่งในขณะที่ยังไม่เกิดปัญหาหรือข้อขัดแย้งใด หากแต่ถ้าสร้างรูปแบบวิธีการที่จะทำให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างคนจีนกับคนไทยใหญ่หรือคนจีนกับคนไทย ย่อมจะเป็นสิ่งที่ดีต่อชุมชนในอนาคต นอกเหนือจากนั้นยังอาจศึกษาถึงรูปแบบการปรับตัวของชาวจีนที่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนบ้านต้นโชคประกอบเข้าด้วยกัน

-จากการศึกษาวิจัยพบข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากช่องว่างในระเบียบข้อบังคับเช่น การปรับตัวของคนไทยที่มีอาชีพรับเป็นนายจ้างของแรงงานต่างด้าว และการประกอบอาชีพเป็นนายหน้าการจัดหาแรงงานต่างด้าว เหล่านี้เกิดเป็นการเอาเปรียบแรงงานอื่นทำให้เกิดปัญหาต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งหากได้มีการศึกษาก็จะทำให้เกิดความรู้ที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กุศล สุนทรธาดา และอุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์. **กระบวนการจ้างแรงงานข้ามชาติที่ลักลอบ
เข้าเมือง และความคิดเห็นของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง**. นครปฐม:
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
- โกวิทย์ พวงงามและคณะ. **การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการกระจายอำนาจ
สู่ ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์มิตรเกื้อบปี, 2550.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. **สังคมวิทยาอาชญากรรม**. กรุงเทพมหานคร. วิพรีน(1991)จำกัด, 2551.
- ณรงค์ เล็งประชา. **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพมหานคร. โอเดียนสโตร์, 2541.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร. โอเอส พรินต์ติ้งเฮาส์, 2544.
- ไต้ นนทจันทร์. **มานุษยวิทยาประยุกต์**. กรุงเทพมหานคร. รวมสาส์นการพิมพ์, 2542.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง**.
กรุงเทพมหานคร. ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร.
อุษาการพิมพ์, 2546.
- วิทยา สิงห์มณี. **กระบวนการหลบหนีเข้าเมืองของคนต่างด้าวจากประเทศพม่า และการ
จัดการปัญหาของภาครัฐ : กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.

สนธยา พลศรี. **หลักสังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร. โอเดียนสโตร์, 2545.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

สุภาวงศ์ จันทรวนิช และคณะ. **การติดตามผลการจัดทะเบียนแรงงานต่างด้าวปี 2544 กระบวนการและปัญหา**. กรุงเทพมหานคร. ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ม.ป.พ., 2545.

เสรี ชาเหลาและเรืองยศ จันทศิริ. **กระบวนการเรียนรู้ของประชาชนคือแนวทางการพัฒนาและปฏิวัติชาติ**. นครสวรรค์. สวรรค์วีการพิมพ์, 2544.

วิทยานิพนธ์

ณัฐกานต์ สากำปา. “**ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามนโยบายการจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวปี 2547**”. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ณัฐชญา อุดตมชัย. “**การประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาแรงงานต่าง ด้าว พ.ศ.2547-2548:กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดเชียงรายและจังหวัดลำพูน**”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.

ผานิต แพเกาะ. “การนำนโยบายไปปฏิบัติ:กรณีศึกษา นโยบายการจัดระบบเพื่อควบคุม
แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย”. รายงานการศึกษาอิสระ ศิลปศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2544.

พดิน เนื่องชมภู. “แนวทางการดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว พ.ศ.
2535-2548”.สารนิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต คณะสังคม
สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2550.

พิมล ดีกขาว. “แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่:
สาเหตุและผลกระทบ.” การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชา
การเมืองการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,2548.

ลือชัย วงษ์ทอง. “ประสิทธิผลของการนำนโยบายแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าไปปฏิบัติใน
พื้นที่ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก”.ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา,2555.

เรืองเดช ณ ลำพูน. “ปัญหาของแรงงานต่างด้าวในสวนส้มอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่.” การ
ค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครองบัณฑิต
วิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548.

สมพงศ์ สระแก้ว. “แนวทางการแก้ไขปัญหาสุขภาพในกลุ่มแรงงานต่างด้าวจังหวัด
สมุทรสาคร”. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2544.

สมเกียรติ กองสัมฤทธิ์. “การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการระบบแรงงานต่างด้าว

พ.ศ.2547:กรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี”.วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา,2550.

สายทิพย์ นริยะพงศ์พันธุ์. “แนวทางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลกระทบที่เกิดขึ้นจากแรงงานต่างด้าวพม่า ในพื้นที่ตำบลแม่ลาว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่”.รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2553.

สาโรจน์ คมคาย. “วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการจัดระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง”.วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,2553.

สุภัค โชติวัฒนานนท์. “ศึกษาแนวคิดการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวในทัศนะของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ประกอบการและประชาชน: อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย”. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง,2546.

อดิเรก พันเขียว. “วิเคราะห์การกำหนดนโยบายจัดการปัญหาแรงงานต่างชาติผิดกฎหมายในประเทศไทย: อดีต ปัจจุบัน อนาคต.” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , 2547.

อัญมิกา ทองเปลว. “การวิเคราะห์การจัดระบบแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย”.

สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต(การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2542.

เอกพนม ศรีทอง. “กระบวนการควบคุม กำกับ และตรวจสอบแรงงานต่างด้าวของจังหวัดหนึ่งในภาคใต้”. สาขา ยุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต,2548.

บทความ

วารุณี ภูริสินลิตธี. (2543).การเปี่ยงเบนทางสังคม. แนวความคิดพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม, 43.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2543).โครงสร้างสังคม. แนวความคิดพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม, 43.

เอกสารอื่นๆ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551.

เข้าถึงได้จาก

<http://www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/comm/57/labour%209.pdf>

สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว.วารสารสถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานทั่วราชอาณาจักร ประจำปี 2555 .กลุ่มงานพัฒนาระบบควบคุมการทำงานของคนต่างด้าว ฝ่ายแผนงานและสารสนเทศข้อมูลแรงงานต่างด้าว.มปท.,2556.

Books

Burns, Danny and others. **Making community participation meaningful: A handbook for development and assessment.** Bristol: The policy Press, 2004.

Ife, Jim. **Community Development :Creating Community Alternative–Vision, Analysis and Practice.** Australia:Longman, 1999.

Harfst , Jan. **A Practitioner’s Guide to Area–Based Development Programming.** UNDP

Regional Bureau for Europe & CIS . เข้าถึงได้จาก

<http://www.undp.org/content/dam/undp/documents/speakercorner/a-practitioner-guide-to-area-based-developmentprogramming.pdf>

The World Bank. **Local Institutions & Climate Adaptation: A Comparative Analysis from West Africa and Latin America.** Washington, DC:2011.

S.Ferris and others. **Strategy Paper: A Participatory and Area–based Approach to Rural Agro enterprise Development.** Colombia, 2006.

(บ้านเช่านางนงลักษณ์ พงษ์บุญชู)

ลำดับ	ชื่อ	สกุล	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	ประเภทบัตร	หมายเลขบัตร	สัญชาติ	สถานที่เกิด	พ.ศ.ที่เข้ามาไทย	เข้ามาทาง
1	นางโย่	นนขอ	26	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	คนต่างด้าว	0050721006728	พม่า	พม่า	2547	หนองอุก
137 หมู่ 7 ต.หนองบัว อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่													
2	นายแสง	ดุงมถ	30	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	คนต่างด้าว	0050041035666	พม่า	พม่า	2547	หนองอุก
137 หมู่ 7 ต.หนองบัว อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่													
3	นางหอม	ทุน	26	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	คนต่างด้าว	0589789011623	พม่า	พม่า	2547	หนองอุก
0/89 หมู่ 6 ต.เวียงใต้ อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน													
4	นายสาย	-	29	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	คนต่างด้าว	6502101028067	พม่า	พม่า	2547	หนองอุก
5	ค.ญ.แอร์	ดุงสอน	2	-	-	พุทธ	-	คนต่างด้าว	7502101017418	ไทย	-	-	-

บ้านเลขที่ 1/ซ หมู่ - ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อ	สกุล	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	ประเภทบัตร	หมายเลขบัตร	สัญชาติ	สถานที่เกิด	พ.ศ.ที่เข้ามาไทย	เข้ามาทาง
1	นายกำ	นายสู้	66	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	ไม่มีสัญชาติไทย	6502172026357	ไทยใหญ่	พม่า	2539	อ่าวขวาง
2	นางเกียง	นายสู้	64	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	ไม่มีสัญชาติไทย	6502172026365	ไทยใหญ่	พม่า	2539	อ่าวขวาง
3	นายอ่อง	นายสู้	35	-	-	พุทธ	รับจ้าง	ไม่มีสัญชาติไทย	6502172026411	ไทยใหญ่	พม่า	2539	อ่าวขวาง
4	น.ส.อิ่ง	นายสู้	33	-	-	พุทธ	รับจ้าง	ไม่มีสัญชาติไทย	6502172026420	ไทยใหญ่	พม่า	2539	อ่าวขวาง
5	นายหนู	นายสู้	29	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	ไม่มีสัญชาติไทย	6502172026438	ไทยใหญ่	พม่า	2539	อ่าวขวาง
6	นางน่านอิน	นายกู้	-	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	ไม่มีสัญชาติไทย	-	ไทยใหญ่	พม่า	-	-
7	น.ส.พร	นายกู้	33	-	-	พุทธ	รับจ้าง	ไม่มีสัญชาติไทย	6502172026446	ไทยใหญ่	พม่า	-	-
8	ด.ญ.คำ	นายกู้	15	-	-	พุทธ	รับจ้าง	ไม่มีสัญชาติไทย	-	ไทยใหญ่	พม่า	-	-
9	ด.ญ.ก้อ	นายกู้	9	-	ป.2	พุทธ	นักเรียน	ไม่มีสัญชาติไทย	-	ไทยใหญ่	ไทย	-	-
10	ด.ญ.ขวัญพร	นายกู้	1	-	-	พุทธ	-	ไม่มีสัญชาติไทย	-	ไทยใหญ่	ไทย	-	-

บ้านเลขที่ 244/ช หมู่ 10 ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อ	สกุล	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	ประเภทบัตร	หมายเลขบัตร	สัญชาติ	สถานที่เกิด	พ.ศ.ที่เข้ามาไทย	เข้ามาทาง
1	นายไอล้อ	-	39	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	ไม่มีสัญชาติไทย	6500472034906	ไทยใหญ่	พม่า	2539	หนองอูก
2	นางจ่าง	-	31	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	ไม่มีสัญชาติไทย	6500472034914	ไทยใหญ่	พม่า	2539	หนองอูก
3	ค.ช.สุชาติ	-	13	-	ป.6	พุทธ	นักเรียน	ไม่มีสัญชาติไทย	7502101011401	ไทยใหญ่	ไทย	-	-
4	ค.ญ.วันพร	-	7	-	อนุบาล	พุทธ	นักเรียน	ไม่มีสัญชาติไทย	7502101015571	ไทยใหญ่	ไทย	-	-

บ้านเลขที่ - หมู่ - ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อ	สกุล	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	ประเภทบัตร	หมายเลขบัตร	สัญชาติ	สถานที่เกิด	พ.ศ.ที่เข้ามาไทย	เข้ามาทาง
1	นายข้าวยี่ง	แซ่หลี่	39	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	-	-	ไทยใหญ่	พม่า	-	-
2	น.ส.พรรณี	จางจา	34	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	ไม่มีสถานะทางทะเบียน	0508700002556	พม่า	พม่า	-	-
3	ด.ช.เบานัน	แซ่หลี่	15	-	ม.2	พุทธ	นักเรียน	ไม่มีสัญชาติไทย	0502189002171	จีน	ไทย	-	-
4	ด.ช.อาหวัง	แซ่หลี่	12	-	ป.4	พุทธ	นักเรียน	ไม่มีสัญชาติไทย	0502189004727	จีน	ไทย	-	-

บ้านเลขที่ 1/ซ หมู่ - ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อ	สกุล	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	ประเภทบัตร	หมายเลขบัตร	สัญชาติ	สถานที่เกิด	พ.ศ.ที่เข้ามาไทย	เข้ามาทาง
1	นายบุญ	ลุนะ	43	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	ไม่มีสัญชาติ	6502172025172	ไทยใหญ่	พม่า	2536	หนองอุก
2	นางคำ	ใจ	40	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	ไม่มีสัญชาติ	6502172022262	ไทยใหญ่	พม่า	2536	หนองอุก
3	นายณัฐวุฒิ	แซ่เซ้า	17	-	ม.5	พุทธ	นักเรียน	ไม่มีสัญชาติ	7502101010901	ไทยใหญ่	ไทย	-	-
4	ค.ช.อานนท์	ใจ	14	-	ม.1	พุทธ	นักเรียน	ไม่มีสัญชาติ	7502101010839	ไทยใหญ่	ไทย	-	-
5	ค.ญ.วริษา	ใจ	10	-	ป.3	พุทธ	นักเรียน	ไม่มีสัญชาติ	7502101014036	ไทยใหญ่	ไทย	-	-
6	น.ส.วันดี	จะกอ	18	-	ม.4	พุทธ	นักเรียน	ไม่มีสัญชาติ	50210070919	ไทยใหญ่	ไทย	-	-

บ้านเลขที่ 75/ช หมู่ 6 ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อ	สกุล	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	ประเภทบัตร	หมายเลขบัตร	สัญชาติ	สถานที่เกิด	พ.ศ.ที่เข้ามาไทย	เข้ามาทาง
1	นางหนุ่ม	ลุงมู่หลัง	35	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	กลุ่มชุมชนบนพื้นที่สูง	6502172012020	ไทยใหญ่	พม่า	2535	หนองจุก
2	นางใหม่	ลุงโย๊ะ	75	หม้าย	-	พุทธ	-	บัตรคนต่างด้าว	-	ไทยใหญ่	พม่า	2545	หนองจุก
3	ค.ช.สุรวุฒิ	ลุงมู่หลัง	6	-	อนุบาล	พุทธ	ศึกษา	สุทธิบัตร	-	ไทยใหญ่	ไทย	-	-

บ้านเลขที่ 5/ซ หมู่ 5 ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อ	สกุล	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	ประเภทบัตร	หมายเลขบัตร	สัญชาติ	สถานที่เกิด	พ.ศ.ที่เข้ามาไทย	เข้ามาทาง
1	นางสาวหรั่ง	ลุงวิ	49	หย่าร้าง	-	พุทธ	รับจ้าง	ชุมชนบนพื้นที่สูง	6502172043031	ไทยใหญ่	พม่า	2539	หนองดุก
2	นางสาว	ลุงวิ	26	สมรส	จบ ป.5	พุทธ	รับจ้าง	ชุมชนบนพื้นที่สูง	6502172043081	ไทยใหญ่	พม่า	2539	หนองดุก
3	น.ส.จายีน	ลุงวิ	21	สมรส	จบ ป.6	พุทธ	รับจ้าง	ชุมชนบนพื้นที่สูง	6502172043090	ไทยใหญ่	พม่า	2539	หนองดุก
4	ด.ช.สาริน	ลุงวิ	10	-	ป.4	พุทธ	ศึกษา	สุติบัตร	7502101013246	ไทยใหญ่	ไทย	-	-
5	นายอ่องเมือง	ลุงวิ	24	สมรส	จบ ป.2	พุทธ	รับจ้าง	ไม่มีสถานะทางทะเบียน	0502189008293	ไทยใหญ่	พม่า	2539	หนองดุก
6	ด.ญ.อริษา	ลุงวิ	2	-	-	พุทธ	-	สุติบัตร	7502101017612	ไทยใหญ่	ไทย	-	-

บ้านเลขที่ 74/ซ หมู่ 6 ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อ	สกุล	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	ประเภทบัตร	หมายเลขบัตร	สัญชาติ	สถานที่เกิด	พ.ศ.ที่เข้ามาไทย	เข้ามาทาง
1	นางชอย	สุ	60	หม้าย	-	พุทธ	รับจ้าง	ชุมชนบนพื้นที่สูง	6502172011686	ไทยใหญ่	พม่า	2537	หนองอุก
2	นางนง	สุ	26	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	ชุมชนบนพื้นที่สูง	6502172011732	ไทยใหญ่	พม่า	2537	หนองอุก
3	ด.ช.จิรายุทธ	แซ่จาง	9	-	ป.2	พุทธ	ศึกษา	สุติบัตร	1502101041654	ไทย	ไทย	-	-
4	ด.ช.กวิน	สุ	1	-	-	พุทธ	-	สุติบัตร	7508700048847	ไทยใหญ่	ไทย	-	-

บ้านเลขที่ ไม่มีบ้านเลขที่ หมู่ 5 ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อ	สกุล	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	ประเภทบัตร	หมายเลขบัตร	สัญชาติ	สถานที่เกิด	พ.ศ.ที่เข้ามาไทย	เข้ามาทาง
1	นายยูเลาชั้น	แซ่หว่าง	55	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	พาสปอร์ต	-	พม่า	พม่า	2557	แม่สาย
2	ค.ช.ประพันธ์	แซ่หว่าง	12	-	ป.1	พุทธ	รับจ้าง	-	-	พม่า	พม่า	2557	แม่สาย
3	นางหมี	แซ่ข้าง	46	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	-	-	จีน	พม่า	2557	แม่สาย

บ้านเลขที่ 168/2 หมู่ 5 ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อ	สกุล	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	ประเภทบัตร	หมายเลขบัตร	สัญชาติ	สถานที่เกิด	พ.ศ.ที่เข้ามาไทย	เข้ามาทาง
1	นางสายบัว	หมั่นแสง	44	สมรส	-	พุทธ	ค้าขาย	บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติ	8502101022657	ไทยใหญ่	พม่า	2527	หนองอุก
2	ค.ช.เจียรระโน	ลุงคำ	10	-	ป.3	พุทธ	ศึกษา	ชุมชนบนพื้นที่สูง	7929900023004	ไทยใหญ่	ไทย	-	-
3	นางแสงมัน	สมาธิ	62	หม้าย	-	พุทธ	-	บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติ	0502089086942	ไทยใหญ่	พม่า	2547	แม่สาย
4	นางอ่อง	ลุงคำ	34	หม้าย	-	พุทธ	รับจ้าง	ชุมชนบนพื้นที่สูง	-	ไทยใหญ่	พม่า	2534	หนองอุก

บ้านเลขที่ 268/ช หมู่ 10 ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อ	สกุล	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ศาสนา	อาชีพ	ประเภทบัตร	หมายเลขบัตร	สัญชาติ	สถานที่เกิด	พ.ศ.ที่เข้ามาไทย	เข้ามาทาง
1	นายไธ	มัต	69	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	ชุมชนบนพื้นที่สูง	6502172020308	ไทยใหญ่	พม่า	2538	อรุณทัย
2	นางแก้ว	มัต	57	สมรส	-	พุทธ	-	ชุมชนบนพื้นที่สูง	6502172020316	ไทยใหญ่	พม่า	2538	อรุณทัย
3	นายสมเกียรติ	มัต	25	สมรส	จบ ป.5	พุทธ	รับจ้าง	ชุมชนบนพื้นที่สูง	6502172020332	ไทยใหญ่	พม่า	2538	อรุณทัย
4	นายหนุ่มเมือง	มัต	16	-	จบ ป.6	พุทธ	รับจ้าง	ชุมชนบนพื้นที่สูง	6502172020341	ไทยใหญ่	ไชยปราการ	-	-
5	ด.ช. กาจพล	ลูกอน	2	-	-	พุทธ	-	ทร.3	7502101017337	ไทยใหญ่	ไชยปราการ	-	-
6	นายไธทูน	มัต	35	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	ชุมชนบนพื้นที่สูง	6502172020324	ไทยใหญ่	พม่า	2538	อรุณทัย
7	นางสาวอู่	ลูก๊ะ	33	สมรส	-	พุทธ	รับจ้าง	ชุมชนบนพื้นที่สูง	6502172050339	ไทยใหญ่	พม่า	2539	อรุณทัย
8	ด.ญ. เบญจวรรณ	ลูก๊ะ	12	-	ป.5	พุทธ	-	-	7502101012505	ไทยใหญ่	ไชยปราการ	-	-
9	ด.ญ. เปลววรรณ	ลูก๊ะ	10ด.	-	-	พุทธ	-	-	-	ไทยใหญ่	ลำพูน	-	-

ภาคผนวก

ภาพแสดง การเปิดเวทีการวิจัยชุมชนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว

ภาพแสดง การเปิดเวทีการวิจัยชุมชนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว

ภาพแสดง การเปิดเวทีการวิจัยชุมชนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว

ภาพแสดง การเปิดเวทีการวิจัยชุมชนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว

ภาพแสดง การเปิดเวทีการวิจัยชุมชนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว

ภาพแสดง การเปิดเวทีการวิจัยชุมชนกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว

ภาพแสดง การแลกเปลี่ยนเพื่อวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางดำเนินงาน

ภาพแสดง การแลกเปลี่ยนเพื่อวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางดำเนินงาน

ภาพแสดงการวางแผนดำเนินการ ของกลุ่มคณะครู เยาวชนเพื่อดำเนินการ
ปฏิบัติงาน

ภาพแสดงการวางแผนดำเนินการ ของกลุ่มคณะครู เยาวชนเพื่อดำเนินการ
ปฏิบัติงาน

ภาพแสดงการแลกเปลี่ยนการดำเนินกิจกรรมระหว่างพระสงฆ์และกลุ่มผู้สูงอายุ

ภาพแสดงการแลกเปลี่ยนการดำเนินกิจกรรมระหว่างพระสงฆ์และกลุ่มผู้สูงอายุ

ภาพแสดงการแลกเปลี่ยนการดำเนินงานระหว่างพระสงฆ์และกลุ่มผู้สูงอายุ

ภาพแสดงการแลกเปลี่ยนการดำเนินงานระหว่างพระสงฆ์และกลุ่มผู้สูงอายุ

ภาพแสดงการแลกเปลี่ยนของกลุ่มหมอยาสมนไพร

ภาพแสดงการแลกเปลี่ยนของกลุ่มหมอยาสมนไพร

ภาพแสดงการแลกเปลี่ยนของกลุ่มหมอยาสมุนไพร

ภาพแสดงการแลกเปลี่ยนของกลุ่มหมอยาสมุนไพร พระสงฆ์และ สอบต.

ภาพแสดงการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรีตำบลหนองบัว

ภาพแสดงการสัมภาษณ์หน่วยงานทหารที่ดำเนินการในพื้นที่